

СРПСКА ПРЕНА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ • БРОЈ 99 • 6. ЈУН 1994. • ЦЕНА 2 ДИНАРА

**ХИЉАДУ
ГОДИНА
САМОЋЕ**

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ
СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Стово Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговиновић — Булатовић.

СТАЛИНИ САРАДНИЦИ:

Миленко Вучетић, Славица Лазић, Сандра
Потрушић, Благоица
Стојковић, Александар
Четрић, Александар
Цветковић, Војкан Ристић,
Никола Бурзан, Владан
Василијевић, Ђорђе
Вукоје (фото), Милица
Лучић Чавић, Златко
Чобовић, Ејуб Штитковић,
Љиљана Шош, Нада
Мијатовић, Рукица
Ракићковић-Јовић, Браника
Пољаниновић, Градина
Катић, Сандра Скоко
(Лондон), Мир
Трајковић (Париз),
Браника Митровић, Донка
Михаиловић, Миша
Бркић.

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица
Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-16, I улаз, VI
спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891,
628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
60801-603-0-27562 СДК
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стопи пореза од
3%

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

ПОЈЕШЋУ ИВИЦУ И МАРИЦУ

Стр. 6—7

КАКО ЈЕ БОЖОВИЋ УЈЕДИНИО ОПОЗИЦИЈУ

СТРУЈНИ УДАР ВОДОМ

Стр. 10—13

ЖЕНЕ У ПОЛИТИЦИ

ЛЕПШИ ПОЛ И МУШКЕ ПОЛУТКЕ

Стр. 36—38

ГОДИШЊИЦА ПРВОГ ЈУНА

ИЗЛОГ

УЛИЦА

Стр. 24—27

Ако нисте приметили,
овај број "Српске речи"
носи број 99, што значи
да следећи носи број

100

ТЕМА „СРПСКЕ РЕЧИ“

СЛЕДИ ЛИ РАСПЛЕТ КОСОВСКОГ ЧВОРА

Стр. 28—31

СРПСКА РЕЧ РАЗГОВАРА СА:

ДРАГОСЛАВОМ АВРАМОВИЋЕМ

МИЛИОМ РАДУЛОВИЋЕМ

МИЛИЋЕМ МУТАВИЋЕМ

УМОР У ГЛАВИ

Седам година власти „антибирокарске“ гарнитуре Слободана Милошевића протекле су у такмичењу србовањем и силовању медија да би се што даље пљунуло на дојучерашње „братске“ народе и народности а нису боље прошли ни кројачи „антисрпске завере“ од Аљаске до Тасманије. Тако су годинама најосрбљенији Срби изнуривали Србију и везивали је у чвор, а кога је сад немогуће држити ни пресећи.

Зато сада, како је то недавно писала „Република“, у земљи Србији влада закон глупих ситуација а тај закон гласи: „кад неко, ради постизања неког, може бити пожељног циља, произведе неку глупу ситуацију, он никада не рачуна с тим да ће та глупа ситуација имати тенденцију да произведе додатне, самоникле бујајуће глупости. Привидна сврсисходност почетне глупе ситуације претвара се у своју супротност, пожељни циљ не само да не бива остварен него стање постаје све горе и безизлазније“.

Произвођач глупих ситуација, уместо да надмудри неку тешкоћу, себе неосетно везује у чвор и постаје „надглупављени глупотворац“ који може све мање да контролише бујање сопствених метастаза у облику косовског, санџачког, босанског и крајинског чвора, што оболелом националном и државном организму не даје велике шансе.

Тако ваљда бива са земљама и народима у којима крштеница постаје „мајсторско писмо“.

Александар Велики нашао се само пред једним чвором, којег је свезао фригијски краљ Гордије, али тај чвор није одлучивао о судбини Македоније нити је претио биолошком опстанку Хелена. Хитлерово имитирање начина дрешења Гордијевог чвора, Немачка је платила најскупљом ценом у својој историји. Слободан Милошевић, такође није Александар Велики али би могао да прође као и Хитлер уколико покуша да мачем пресеке било који чвор, ма како се он звао, косовски или крајински, санџачки или босански.

Вођен законом глупих ситуација, Милошевић је желео да се са светом инати; да га свет мрзи али да му ништа не може, али и да промовише несувислу синтагму — волим да ме мрзиш. Проблем је у томе што је Милошевић своје проблеме одлучио да решава на рачун народа. Он са лакоћом каже да Србија може под санкцијама хиљаду година јер Срби имају довољно хране и струје. А то што се Срби одричу свега, радости, лепоте, мирних породичних идила, излазака, дружења, путовања, стваралачке среће — свега што чини човеков живот и што су им животи обезвређени и опустошени, све то нема везе. Важно је да могу да се прехране, загреју и — преживе. У чему је онда разлика између човека и, рецимо, мечке?

Ако сваки човек који гладује, смрзава се, болује и своју сврху, у једном једином животу који има, исцрпљује у борби за биолошко вегетирање, мора већ једном да се напрегне и постави питање: зашто? Постављено питање било би наговештај да можемо да изађемо из агоније, а свету би дали знак да нисмо сасвим незрели, да прихватамо норму на којима се свет држи, да наш сукоб са тековинама цивилизације није дефинитиван и да нисмо равнодушни према могућности да их користимо. То би даље значило напуштање стада суицидног предводника и одлука непристајања да будемо сами своји мучитељи.

Тај чвор Срби морају да разреше сами.

Произвођач глупих ситуација био је чак и један Спиноза који се забављао тако што је стављао муве у паукову мрежу, а затим додавао два паука како би могао да посматра њихову борбу за муве. Показало се да су то били једини тренуци у којима се иначе озбиљни филозоф смејао. Мувама је припала патриотска слава, муве су биле на победничкој страни и преживеле муве су писале историју о страшној пауковој мрежи и о дану када су и како умале са губилишта. Јер само таква глупост имала је ружичасту перспективу.

А у стварности једино ће преживети нови богаташи, скоројевићи. Они ће успоставити династију која ће тек у другој или трећој генерацији слати децу у Оксфорд на школе, куповати уметничке слике, подизати задужбине, јер новац не смрди па се неће видети да је стечен у крви.

Нормалан човек мора да освети умор у глави.

и то је

Србија

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

НЕВИНА

1.

Темељи су нам такви да је, у трагању за новим друштвеним, политичким, економским, културним и моралним вредностима, сасвим свеједно која је странка на власти, јер су, на темељима које имамо, уз атавистичку и анахрону колективну свест која их цементира, нове друштвене, политичке, економске, културне и моралне вредности чиста утопија.

Тек када се постојећи темељи обруше сами у себе и сами од себе — а за тако нешто је потребно можда и стотинак година, уз неку претходну велику отрехњујућу несрећу — могуће су истинске и делотворне промене.

И тада ће, опет, наравно, додуше с позитивним предзнацима и у позитивном значењу, бити свеједно ко влада.

То су, отприлике, ставови неутралних и непристрасних посматрача наше драме, и то су, углавном, мисаоне координате заточеника нарастајућег песимизма.

Пут до нових вредности, по схватањима која овако виде садашњост и будућност, могу да трасирају једино грађанска држава, развијени капитализам, мондијализам и високе технологије, док све остало, изван ових претпоставки за нове вредности, води у беспућа.

Тотал историјске збиље увек је неугодан, а размишљања о темељима на којима почивамо и о новим вредностима од којих смо далеко, управо фиксирају историјску збиљу, и то у тоталу.

Црно нам се, дакле, пише, мада смо ми, одавно, у црини.

2.

Молимо се Светом Сави, а Мурат нам је главни светац. Годишњице пораза су, другим речима, наше једине праве славе.

3.

Не налазећи, пре годину дана, ваљане одговоре на најдрастичније изазове тоталитаризма — хапшење и батинање Данице и Вука Драшковића — опозиција је, практично тек тада, суштински калитулирала, стављајући и свој потпис на општу агонију.

На делу је био својеврсни плебисцит у корист социјалиста и њихових метода владања.

Храбро и часно понашање појединаца, попут Весне Пешић, Владана Василијевића, Николе Милошевића, Косте Чавошког или Драга Веселинова, уз храбро и часно држање независних медија и дела опозиционих посланика, само су тужне потврде да су код нас, на јавној сцени, храброст и част ретке и изоловане људске особине и још ређе политичке референце.

Чудно је, узгред, што власт чешће не хапси и не премлаћује противнике, јер јој то у Србији, показало се пре годину дана, нико не узима за велико зло и нико је у томе не спречава.

Исказану немоћ опозиције у вероватно најидеалнијим околностима за спектакуларни обрт диктирало је, мора се признати, реално политичко стање и расположење маса, те се, због тога, генерално гледано, опозицији, нема шта замерити.

Горчина, ипак, остаје и траје.

Из сећања на прошли јуни, на још једну од многих годишњица пораза, то се издваја као можда једина важна чињеница.

4.

Није птица све што лети, мада је тамо где ништа не лети сасвим природно да људи, у свему што полети, препознају птицу.

Илузије јесу последња одбрана од безнађа, али је, у нашем случају, зато што смо сувише дуго приземљени под сабласно празним небом, пре реч о халуцинацијама.

5.

Договор опозиционих странака да у неколико најактуелнијих парламентарних акција наступају заједнички, не поништавајући при том дубоке разлике које међу њима постоје и које се, објективно, не могу ни понижити, ни превазићи, није ни безначајан маневар, али ни неки велики и прекретнички договор.

Противници у крупним политичким питањима, као што су избор пута у остваривању националних и државних интереса или однос према рату и стандардима међународне заједнице, дакле непомирљиви противници на дуге стазе, пружили су један другом руке због конкретних дневних и дневнополитичких послова, и само су, у том смислу, а не заувек и до гроба или да

би поправили тренутни рејтинг, постали савезници.

Вишестраначки систем управо почива и функционише на оваквим потезима, на својеврсним „етапним“ удруживањима, на „техничким коалицијама“, на пролазним и прелазним груписањима, на временски и тематски ограниченим аранжманима, а све друго што се у оваквим потезима тражи и што се у њих славодобитно или резигнирано учитава последица је још присутне и тек делимично напредне логике монизма.

На маргинама политичког живота и у медијима, најновија збивања у опозиционим редовима коментаришу се, углавном, или уз претеривања да се опозиција коначно ујединила и да је пад социјалиста питање тренутка, или уз скепсу и разна разочарања.

Оба та приступа су, међутим, крајње проблематична.

Вапаји да се опозиција стопи у једну и јединствену страну у судару са режимом били би на месту када би се претходно постигао општи консензус да код нас нема вишестраначког система, када би се сва посланичка места препустила социјалистима и када би се опозиционе странке самоукинуле у име стварања ванинституционалних, па и илегалних, пунктова за свенародну побуну, а без тога су то празни и крајње аполитични вапаји.

Невина удовица је само теоријска могућност, и зато су дирљиво наивни сви који мисле и верују да би постојеће опозиционе странке, после четворогодишњег добровољног парламентарног деловања, могле да се опросте од политике у којој су учествовале и да се врате на почетак, на механику Берлина, Прага, Будимпеште, Тиране, Љубљане, или, чак, Букурешта, а да остану политички невини.

С неким другим организацијама и с неким другим људима тако нешто би се, можда, и могло догодити, додуше уз велике ломове и вероватно у ковитлацу грађанског рата, али ни других организација, ни других људи, нема на виду.

Дефектна су, наравно, и гледишта да је приближавање до јуче љутих непријатеља неморалан или несигуран подухват, јер су ти љути непријатељи, истинући да не напуштају сопствене

програме и ставове, јасно рекли у име чега су се приближили, и тиме су, са своје стране, сузили простор за разне спекулације.

Еуфорије, и у животу и у политици, нису ни инспиративна, ни продуктивна, ни пожељна, ни здрава стања, и обично, кад спласну, завршавају у дубокој и болној резигнацији.

Наредних недеља и месеци биће, сасвим сигурно, још разних медијски сензационалних потеза опозиционих странака, биће изненађења и „изненађења“, биће усхићења и разочара-

Изјава америчког председника Била Клинтона је, све у свему, крајње јасна и недвосмислена порука.

8.

Блађење људи, у чему, мање или више, учествују сви с јавне сцене, сасвим је природна и готово легитимна ствар у земљи која је дубоко и до гуше у блату.

9.

Заблуда је, или јалова утеха, да ће се сви који су данас заробљеници огољених страсти и још огољеније мржње, једнога јутра, кад зло време мине, пробудити у стиду.

Зло време ће, једнога јутра, минути и преселити се на тамне странице-историје, али тада никога од данашњих заробљеника огољених страсти и још огољенијих мржњи неће бити.

УДДОВИЦА

ња, али се у суштини неће догађати ништа необичајено за вишестраначке системе.

6.

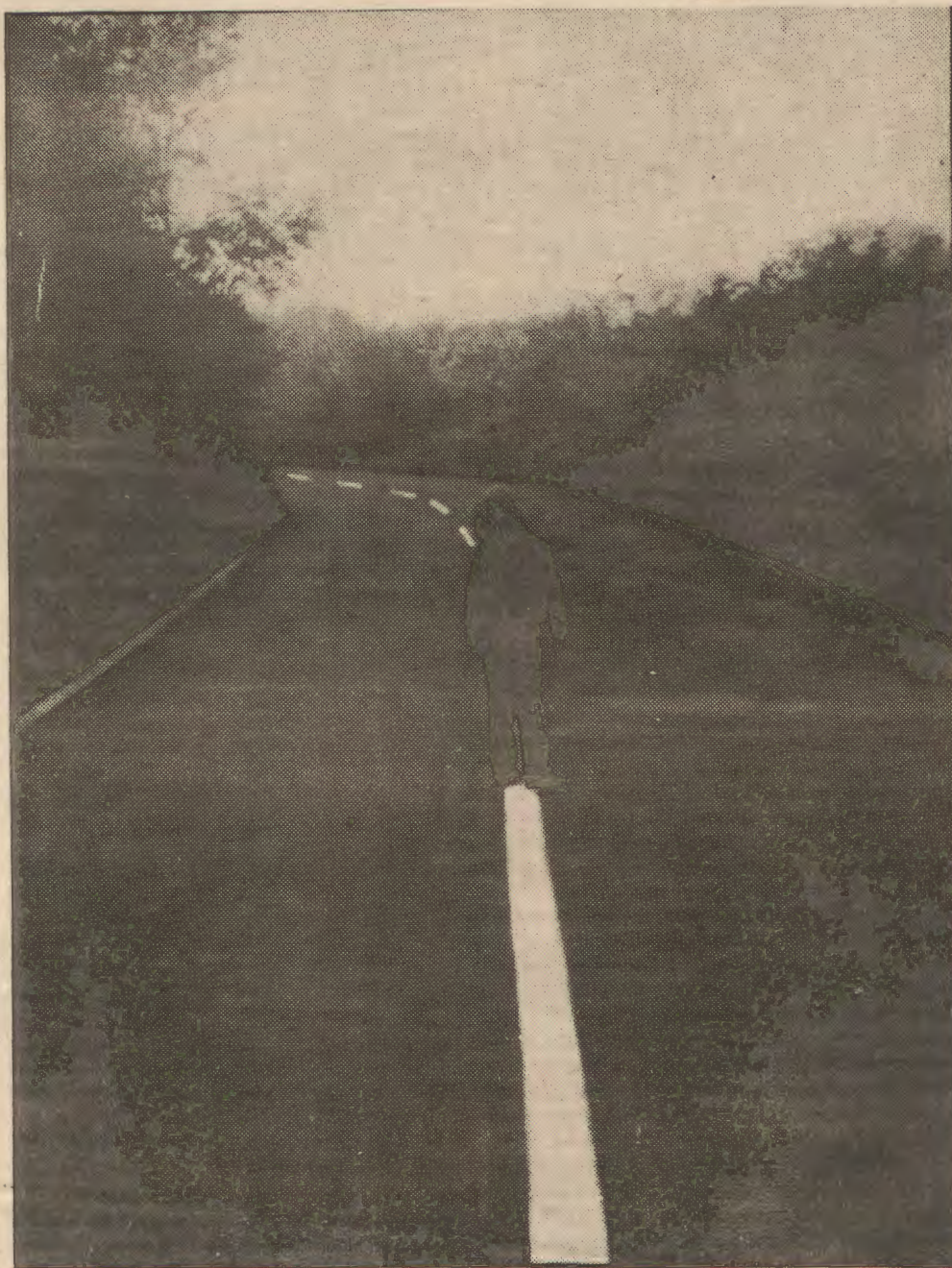
Трагична је држава у којој власт излази с паролом да „ни ове године нећемо гладовати“, као да је на крају двадесетог века смисао политике обезбеђивање пуког биолошког опстанка грађана, али су мир с којим народ то прима и немоћ опозиције да у таквом мазохистичком миру народа сруши власт чији су једини успеси „године у којима нисмо гладовали“ још трагичнији.

7.

Изјава америчког председника Била Клинтона да ће се о скидању санкција против Југославије размишљати тек када се успостави мир у Босни и Херцеговини и када дође до „неких промена и у самој Србији“, изненадила је једино наивне и неупућене; санкције против Југославије јесу формално уведене због рата у Босни и Херцеговини, али је прави разлог за њихово увођење управо „стање и у самој Србији“, те Бил Клинтон није практично рекао ништа ново што није назначавано и у ранијим његовим и другим сличним изјавама.

Без промене „стања и у самој Србији“ нема, наиме, по општеприхваћеним мишљењима, ни краја рата у Босни и Херцеговини, ни заокруживања демократских процеса у бившим социјалистичким земљама, ни смиривања политика на Балкану, ни партнерства за мир, ни стабилизовања Русије која се систематски дестабилизује из Београда, ни гашења последњег светског стаљинистичког угарка, а под променама „стања и у самој Србији“ подразумева се, наравно, промена режима.

Скинути санкције, а не скинути Слободана Милошевића или га не приморати да подели власт са опозицијом, значило би оставити га да доживотно влада сам, а то би, опет значило да би на Балкану дуго горели ратни пожари, да би у Русији дошло до стаљинистичког преврата, да би се обновила хладноратовска ера и да би Европу захватио талас етничких немира, па зато, док Слободан Милошевић не оде или не прихвати деобу власти с опозицијом, нема ни говора да би санкције могле да падну.

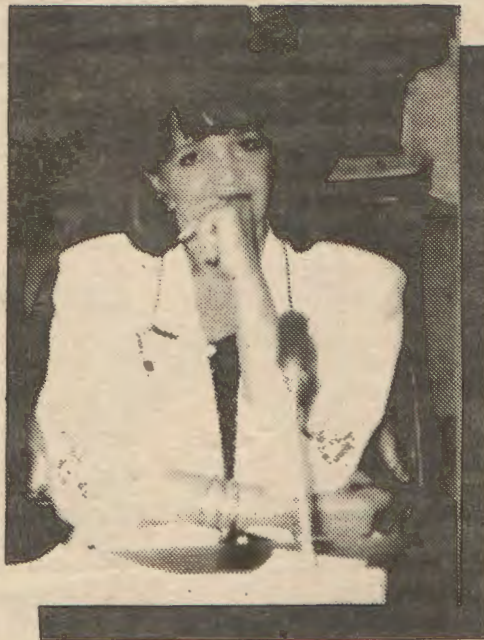
ПОЈЕШЋУ И ВИЦУ

Годишњица 1. јуна. Припремам књигу докумената и подсећам се на све. На помоћ и подршку из целог света, писма од Клинтон, Митерана, Мицотакиса, и на мржњу, страх и беду овде. Храбри и часни људи су дали шта су могли, а већина је остала равнодушна. Годину дана касније све је исто. На телевизијама нас хапсе због признаница „Дафимент банке“, а лист „Политика“ врши свакодневно директан пренос из тужилаштва, објављује изјаве тужиоца, судија. Хоће бити — неће бити. Затвор или ништа. Уредник телевизије „Политика“ ми јавно обећава пакете у затвору, а другови из опозиције поручују: „Овога пута неће бити аболуције за Драшковиће“. Значи жале што је било онога пута. Власт наставља по старом, Ништа није учињено по нашим кривичним пријавама, нико није одговарао за злостављање, физичке повреде, упад у страначке просторије. Наше пријаве, тужбе, све је у фиокама, дубоко гурнуто да случајно неко не покрене поступак. Захтев Одбору за безбедност Скупштине Србије да се испита одговорност Министарства унутрашњих послова у овом случају, да сведочимо сви о свему, не може на дневни ред. Траже смену председника Одбора који се усудио да то покрене. Зашто? Кога штити ова власт, кога крије Слободан Милошевић? Нека ми нико не каже да он све не диригује и о свему не одлучује. Догађај који је уздрмао цео демократски свет, о којем је разговаран у Белој кући, на састанку седморице у Јалану и на трибинама француских интелектуалаца, не може да се њега не тиче. Он је због свега добио пацке од света, њему се све приписало на рачун, онај од санкција, он би први требало да тражи одговорност кривца и себе заштити. А не тражи. Зашто? Зато што би поступак довео право до њега као главног кривца и наредбодавца целе акције, који је био ожалостан што сам није могао да нас пендречи. Зато све стоји, зато је Зоран Соколовић поново министар полиције упркос противљењу опозиције или баш због тога. Ако он није крив и ако је све чињено без његовог знања и наредбе, зашто онда цела држава брани годину дана да они који су то радили буду кажњени. Није ваљда Зоран Соколовић и бригада пијаних и бахатих пендрекаша са Бановог брда синоним Србије који се штити по сваку цену. Батинање, незаконито хапшење, убијање људи, то је репертоар српске полиције иза кога стоји, изгледа, цела држава и њен председник лично. Нису само нас батинали и злостављали па да заборавимо. И тада и после нас то се чини свакодневно и свима. Глумица Надежда Булатовић јуче, данас Муслимане у Санџаку, који се преваспитавају батинањем по 48 сати да би се „смирлили“, како рече пендрекаш Радмило Богдановић. Политички затвореници се преваспитавају батинањем, онако као у Уганди за време Иди одбије тај захтев и уместо њега расправљају о извештају МУП-а Србије о оружју одузетом од

Амина или у Румунији за време Чаушескуа. Држава која батина, злоставља и убија своје грађане је разбојничка држава. У демократским државама присила против грађанина допуштена је само када је то једини начин да се уз законити поступак он лиши слободе. Моментом хапшења искључује се свака могућност малтретирања људи и унижавања њиховог достојанства. За шамар добијен у полицијској станици или у затвору, судови у Сједињеним Америчким Државама, Британији или Француској пресуђују милионске одштете а полицијци губе службу.

А у данашњој Србији? Службу губе они који неће да туку а додатне батине они који се буне или туже због батина.

Разбојничка власт увек проналази „разлоге“ за њено разбојништво. Хитлер је нашао начина да нацију Гетеа, Канта и Шопенхауера увери да је „у националном интересу“ истребљење Јевреја. Стаљин је проглашавајући их класним непријатељима, кулацима, агентима империјализма или троцкистима, како кад и како кога, поубијао око 30, а по Солжењичину и целих 50 милиона људи. Партизани су ликвидирали око 300 хиљада Срба под оптужбом да су кулаци, петоклонанци или малограђани. Већина убијених нико ни знала ни значење речи због којих су губили главе.

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

Режим Слободана Милошевића тукао је, отпуштао са посла и чак убијао људе у Србији најпре по политичкој пресуди — као великосрбе и шовинисте. Пар месеци касније исти режим грађане злоставља под оптужбом да су мало Срби и да нису довољно шовинисти, односно патриоти. Увек постоји алиби за њихове злочине. Када је жртва Србин, онда је он издајник, агент Ватикана и Америке, члан неконструктивне опозиције. Када је жртва муслиман, онда је он муџахедин, фундаменталиста, Албанац је иредента, Мађар аутономаш. Није искључено да ће ускоро Муслимане по Санџаку тући уз образложење да је немогућ заједнички живот Срба и Турака, а Србе под изговором да су за Велику Србију данас, да су против Велике Србије сутра или да су или нису за Југославију прекосутра. Већ најављују да ће Југословени за које се данас залаже Мирјана Марковић, батинати и прогањати Великосрбе, за које је до јуче била та иста другарица.

Они све мењају. Отаџбину, странку, идеју, пријатеље, мишљење. Само не мењају батину. Одричу се свега осим „права“ да туку.

Похапсе сељаке Муслимане по Пештеру, вежу их за радијаторе и туку животињски, сатима на смену. Траже да врате оружје. Ако немају оружје онда туку све док жртва не пристане да купи оружје па им га преда.

Када после тога председник Скупштинског одбора за безбедност затражи да одбор размотри извештај Фонда за хуманитарно право из Београда о злостављањима санџачких Муслимана, пендрекаш Богдановић и СПС већина Муслимана. О оном оружју које су батинама изнудили.

Ћутати о свему томе значи солидарисати се са разбојничком влашћу и бити саучесник у њеним злочинима. Када смо Вук и ја ухапшени и претучени узнемирио се цео демократски свет. Француски филозофи Гликсман, Брукнер, Едгард Морен, Данијел Рондо, пишу, говоре, протестују. Рондо долази у Београд због нас и сваке вечери шета испод прозора болнице где лежимо. А ми? Кога смо то ми као народ или појединци својим протестима штитили и подржавали. Овде или у свету. Рушени су цели градови, села, богомоље, убијани невини људи, а ни глас протеста нижада и нигде или појединачно, немушто уз обавезну осуду „обе стране“. Ако је оправдање да је рат општи и да се кривац не зна, шта је оправдање за оно што се у Србији догађа. За модрице Надежде Булатовић или незнатних људи широм Србије, за страдање санџачких Муслимана. Опозиционе странке зазиру и од разговора о политичким, грађанским и личним правима у Србији. Оне воде глобалне светске и националне политике, а ми страдамо појединачно. Вуков и мој случај прошле године или санџачких Муслимана данас, у свакој демократској земљи опозиција би искористила да сруши власт. Ако је опозиција. Овако, сви ми

И МАРИЦУ

чинимо ону државу коју је обележио свет, увео јој санкције и сви смо одговорни за све. Невиних нема, све до побуне. Србија оваква каква је данас, какву је чине и одржавају Милошевићи, Богдановићи и Соколовићи, не може ни сањати да постане део заједнице демократских земаља света. А „медијски рат“ против Србије је само покушај осликавања земље, у којој убице и дивљаци тероришу народ пред немоћним оком света.

На годишњицу ружних догађаја сећам се са нежњошћу и једног лепог. Госпође Митеран и њеног пута од Париза до наше болничке собе. Та дивна тиха а упорна жена, која свој мир и лагодан живот жртвује људима који страдају и иде где год је потребно, улива ми снагу и веру да ће добро победити зло. Верујем да је могућа Србија у којој жена председника државе помаже људима у невољи, емитује љубав и поштовање за све. Осмех госпође Митеран и рука у мојој руци, која је путовала од Париза до Будимпеште па од Будимпеште до Београда и моје собе, симбол су света у којем желим да живим и који хоћу да преселим овде. Моја захвалност и поштовање према њој бришу ружна сећања на те дане. Њеним доласком пораз је претворен у победу а диктатор огољен до нагости.

На судским процесима „Српској речи“ због објављивања признаница „Дафимент банке“ видеће се ко су људи од власти и сарадници

СДБ-а, јер ће само такви добити судске процесе.

Њихова служба ће им, за услуге које јој годинама чине, спасавати „углед и част“, мада они угледа и части немају ни са признаницама ни без признаница.

Како ли ће, шта мислите, проћи Александар Тијанић и Богдан Тирнанић? Њихов „минути рад“ им можда и не би много помогао, јер су у прошлости такви „новинари“ били масовна појава, али оно што сада раде у корист власти сигурно ће им помоћи.

Што се мене тиче неће ме видети ни суд ни судије све док моје раније кривичне пријаве не изађу из фиоке и не буде примењен принцип временског а не политичког приоритета у решавању спорова.

Све оне, који су нас тужили и тражили милионске одштете за изгубљену част и углед (?), искрено жалим. Не могу се налатити, па ни част повратити јер ми немамо пара. Данас је на рачуну било свега 11 динара. То ничију част не би могло подмирити. И тако, забринута, тражим начина да људи ипак добију своје. Има решење. Пошто господин Драган Миличић, бивши потпредседник СПО, јавно тврди да је финансијер „Српске речи“, што да не признамо. Нека се сви тужиоци лепо обратe њему са одштетним захтевом, тамо има пара а биће и чести и угледа. То је, драги тужиоци, „Инвест-експорт“, Смедеревска Паланка жиро рачун бр.

43300-601-8-2533, тел. 648-961 у Београду или 026/36-475 у Смедеревској Паланци. Добиће тако сви. И тужиоци и Миличић, јер финансијер не може бити свако. Могу само одабрани. У првом броју часописа МУП-а Србије „Телеграф“, који је у целини посвећен мени и Вуку, овај господин финансијер је поднео исцрпан финансијски извештај о финансирању странке и „Српске речи“ какав у странци никада није поднео. Добровољно је то урадио, надам се. Но, иако се трудио, неке ствари није урачунао, бојим се да се неће цифра сложити и може бити белаја. Нема два рачуна из ресторана где смо ручали заједно а два пута је мени цвеће купио, што није унео у обрачун. Треба то унети, да се све сложи, знам ја да њему није лако. Желим помоћи човеку. У истом броју истог листа господин Тијанић, онај са телевизије, посвећује ми мисли и дела своја и опет прети. Каже да има негде у Србији Ивица и Марица које ћу ја као зла вештица појести, али њега нећу моћи јер се он не да. Познајући одређење овог „барда“ српског новинарства и његове љубави и мржње, кужим да су Ивица и Марица Мира и Слоба. Ја хоћу бити зла вештица да поједем ово двоје, али Тијанић не треба да се плаши за себе. Недавно ме је у наступу дарежљивости удао за Хоџу из Сребренице, па га сада и да хоћу не могу појести. Вера ми не дозвољава.

Ласка ми да сам стална тема у новинарским радовима великих новинара и, легенди српског новинарства Тијанића и његовог нераздвојног друга Тирнанића. Станлио и Олио куће „Политика“ на смену ми се диве, и просто ми је непријатно. Па нисам ја толико важна да ми се они цели посвете, да им стално будем на памети. Разумем љубав и симпатије али има и других ствари. Ето на пример, страдања у Санџаку и по Србији, рат у Босни беда, полицијска диктатура, српски диктатор и диктаторка, све су то теме за ове велике новинаре који раде и по 30 година у новинарству. О овоме никада нису писали. Тако су и опстали тридесет година. Не познајем нешто још једног новинара који је тридесет година опстао уз све власти, није пао у немилост или отишао на принудни одмор. Зато су ова двојица посебни, јединствени. Једноме је дух у боци вискија или вина, свеједно, а другоме у пиштољу који носи за појасом. Време је да схвате да није све у боци или у пиштољу, нешто је и у школи. Нека обићу то мало да излече комплексе и престану да ми се диве. Тамо ће научити нешто и о друштвено-економским односима, о политичким системима, друштвеним процесима и биће им јасно зашто тражимо део својих места у управном одбору куће „Политика“. До тада не могу да полемишем са њима, јер смо неравноправни. Ја знам све, они не знају ништа и тако настаје присутна хистерија. Научите па се јавите. А до тада, не пишите ми више не нападајте оне које нико не брани и не браните оне које нико не напада, јер то је стара школа новинарства. У новој школи то је обратно. Учите од мене.

СЛУЧАЈ ЈЕДНЕ ПЕЋИНЕ

Овај редовни коментар за „Српску реч“ састављам у скупштинским клупама, јер сам целу седмицу провео на последњој редовној седници пролећњег заседања. Зато ће бити посвећен скупштинским збивањима, али, можда и нечим што ми се чини још важнијим — политичком атмосфером која тамо влада.

Седео сам тако, дан за даном, у српској скупштини „комунистичкој пећини“, како је волео да је назива Вук Драшковић, све док није и сам одлучио да сиђе у њу. Што јест' јест', и ја сам сишао са њим, па сад' шта нам је то нам је.

Предметна „комунистичка пећина“ заиста личи на пећину мада више нема право на атрибут „комунистичка“. Ем је у подруму зграде у Улици краља Милана, а ем је премала да прими 250 посланика. Посланичке клупе су узане, сала има нагиб, а седишта су равна, тако да из њих клизите напред и надоле, ударајући ногама о клупе у следећем реду. Преседети у таквом положају десетак сати сваки дан, и тако шест дана за редом није лако. Зато вероватно опозициони посланици ненавикнути на сурове „услове рада“ знатно чешће беже из сале па их посланици владајуће социјалистичке већине нагласавају и са 40 гласова разлике, иако их је само двадесетак више од опорбењака.

Наравно, то опозицију не оправдава што је владајући социјалисти веслају како хоће, али, ваља и нас, сироте опозиционаре, разумети. Ми тек стичемо искуство у седењу у тим клупама, које подсећају на школске клупе, једино што је разред веома мешовит. Као да смо у некој забитој сеоској школи, где учитељица од једном држи часове за више разреда, па социјалисти лице на мангупе из осмог разреда који су већ научили да пуше и препродају разне ситнице, пљачкајући нас прваке за оно мало ситнине што су мајке пратиле уз нас за школску ужину.

А СЕСТРИЋ УЖИВА

Сама зграда је грађена педесетих година. Временом се намештај офуцао, а дрвенарија расушила. И зидови ходника су прилично опустели јер су или званичне збирке и музеји повукли назад своје слике, које су на реверс давали државним установама да се украсе, или их је још у Браварева времена развукло његово тамнопуто несврстано друштво, које је волело да са далеком пута донесе у своје родно племе понеку европску уметничку слику.

Мој покојни ујак, угледни београдски архитекта, причао ми је о послератној градњи зграда за државне установе. Зграду Савезног МУП — сећате се оне зграде коју су у време председниковања писца чије име не помињемо републички специјалци освојили на јуриш да би показали колико је савезна полиција безначајна — градили су робијаши, а слично је било и са зградом републичке скупштине, у коју је такође био уложен рад сужњева нове комунистичке

Да би одржали у пуном ходу своју гласачку машину, која има тек нешто преко половине посланика, сви социјалистички посланици морају да седе заједно с нама у пећини. Неколико десетина министара, директора највећих банака и привредних и јавних система, полицијских и партијских моћника, или чак обичних неосоцијалистичких мултимилонера, мора да са опозиционом сиротињом дели дане, а богами и ноћи, у скупштинској сали и мензи и да пазн да им број не падне испод, рецимо, 110, јер би тада, неким чудом, опозиција могла штогод да прогура.

Пише: Милан БОЖИЋ

власти, али на један суптилнији и перверзнији начин. Ујак је, наиме, после рата, како је и ред, био ухапшен као буржуј и поражена снага — то се, истина, није тако формулисало у пресудама већ су му прикрпили какву „сарадњу са непријатељем“ — и робијао је заједно са стотинама сличних. Слободан Пенезић Крцун, алфа и омега српске владе и полиције, знао је да се међу „пораженим снагама“ које робијају налази и не мало тако тражених стручњака па их је полако претварао у „слободњаке“ и слао да раде по градилиштима новог друштва.

Тако је и ујак био палир тих споменика новог доба и, ето, пола века касније, његов сес-

трић ужива, боље рећи користи, плодове његовог рада. У ствари, не знам да ли би ујак био срећан да ме види у подруму зграде коју је зидао. Можда је и боље што није више међу живима. Ко зна шта би ми урадио да види како седим заједно са политичким наследницима његових тамничара.

И на овом месту се завршава свака конотација Вукове синтагме „комунистичка пећина“. На пећину заиста личи, мене је, ето, подсетила и на школу, али од комунизма ту више, сем оваквих асоцијација, није остало ништа. Истина, Вук је, као млађахни новинар, пре једно четврт века — причао ми је — почео своју новинарску каријеру у овој пећини. Вероватно је после цена на пијаци, прва следећа дужност, у мукотрпној анабази кроз каријеру новинара, било извештавање из републичке скупштине која, тада, сем формално-ритуалног, није имала никакав значај.

ЗАЈЕДНО У ПЕЊИЊИ

Колико је тада читава ствар била формална, схватио сам сасвим случајно када сам упознао једног остарелог бившег високог функционера комунистичког режима, који је својевремено чак два мандата, дакле осам година, био посланик републичке скупштине, а да у њу ни једном није ушао. Запањено сам се, а он ми је објаснио да је то било сасвим нормално, јер је он био високи функционер и титула посланика му је следовала по ратном распореду. Таквих је било отприлике трећина, а салу је попуњавало две трећине „обичних“ посланика, који су своје место у номенклатури одрађивали седењем на седницама и једногласним подизањем руку за све предлоге закона које је председавајући мрзовољно мрмљао.

Истина и ми сада одрађујемо своју грешку што смо се кандидовали али нисмо више дисциплиновани подизачи руку, што је истина без политичког значаја јер нас владајући социјалисти надгласавају како хоће, а осим тога толико су вештији од нас у „шибицарењу“, подваљивању и процедуралним триковима као и осталим вештинама парламентарне демократије, да се просто питама како се раније нису сетили да уведу вишестраначки систем. Ипак, једино задовољство које човек може да осети у овоме је то што савремени социјалистички парњаци оног високог комунистичког функционера више не могу да проведу мандат не ушавши у скупштину. Напротив!

Да би одржали у пуном ходу своју гласачку машину, која има тек нешто преко половине посланика, сви социјалистички посланици морају да седе заједно са нама у пећини. Неколико десетина министара, директора највећих банака и привредних и јавних система, полицијских и партијских моћника, или чак обичних неосоцијалистичких мултимилонера, мора да са опозиционом сиротињом дели дане, а богами и ноћи, у скупштинској сали и мензи и да пазн да

им број не падне испод, рецимо, 110, јер би тада, неким чудом, опозиција могла штогод да прогура. Истина, све и да прогура, они би то првом следећом приликом изменили, али и сама помисао да би могли да доживе овакав пропагандни пораз леди Вучелићу крв у жилама и тера му грашке зној ана чело. Откако га је г-ђа Марковић ставила на чело листе за одстрел, свака, ма и најситнија грешчица, може се искористи да из политике изиђе са ногама напред.

И, ето то нам је једина утеха да проводимо дане у Глуштину, а пред нама се нижу надарене занимљиви закони о абортусу, риболову, здравственој заштити животиња, забрани пушења и флуорисању или дефлуорисању воде. Ђаво га знао, већ сам заборадио шта је била намера законодавца, да л' да у воду стави флуорил' да га из ње извади?

У ШПИЦУ НАПАДА

Седећи, тако; у скупштини, једини контакт са светом, а и спас од безграничне досаде су ми новине. Ове недеље сам прочитао вероватно све што је у сакатој Југославији, па и ван ње, одштампано, од провинцијских новина на северу Војводине до „Монитора“, новина црногорских неозеленаша. У једном тренутку, када ми је понестало новина, узео сам чак и од Мађара у клупама испред мене неке њихове новине, али није ишло, чак ни наслов нисам успео да прочитам, а немолио да разумем.

Баш када су бесмислене тачке дневног реда биле на измаку, у петак по подне, и када се примицала расправа о законима о јавном информисању и РТС, запао ми је за очи чланак у *Feral Tribune*-у који, уз „Глас Истре“, представља једине, како-тако, независне новине у цивилизацијски опустошеној Хрватској. *Feral* ме обавештава да је у рату за југословенско наслеђе до сада погинуло 68 новинара и 1 (и словима: један) политичар.

Feral-ов новинар ме гуши моралисањем о новинарима који су поднели жртве на олтар истине и жеље да „свијет обавјесте о љутским патњама“ у овом прљавом рату, који су очигледно изазвали политичари, јер је погинуо само један од њиховог заната.

Али, *Feral* је очигледно пропустио да види једну много важнију улогу медија у овом рату, улогу која њих поставља у, чак институционално, сасвим друкчију позицију.

Јер, у сваком рату, као и у фудбалу, највише страдају они који су у шпицу напада. Највећи број жртава имају, дакле, јуришни одреди.

Наиме, у овом рату медија не делују само активно на страни оних које заступају него и у приличној мери аутономно!

ИСТОВРЕМЕНО ПРОСВЕТЉЕЊЕ

Пропаганда, није мимоишла ни један рат још од античких времена али се појавом масовних медија а нарочито телевизије, сасвим револуционисало информисање о ратовима. У вијетнамском рату је уведен директан пренос рата. Ипак, тада су мас-медија била у цвету младости и још су испробавала своје мишиће, а није им недостајало ни младалачка вера да им је дужност да преносе истину па чак и да се активно залажу против америчке администрације која је водила тај рат. Нема сумње да су извештаји о уличним стрељањима у Сајгону и о спаљивањима села са женама и децом напалм бомбама помогли амерички антиратни покрет да присили америчку извршну власт да се из Вијетнама повуче.

Схвативши моћ медија извршна власт, и то, наравно, не само у Америци, је решила да их стави у своју службу. Сукоб администрације и медија је деценију и по у Америци изграђиван, да би у Рат у заливу медија ушла као засебна елитна јединица америчке војске.

Но, ојачавши у том рату, телевизијске куће, чија је парадигма и мрачна најаву будућности, по злу чувени *CNN*, почела су да се осамостаљују. Већ за време ирачког рата се причало да је бомбардовање Багдада вршено око један по поноћи јер је тада у Америци седам по подне. *Prime Time*, време за ударне вести — па је медијима одговарало да им се извештачи у емисије јављају са извештајима о бомбардовању које је у току.

У босанском рату су се ствари још више помериле. Велике медијске куће воде скоро аутономну политику. Наравно да су и даље у блиским односима са властима, али сада покушавају да саме предлажу па чак и креирају политику, намећући агресивну опцију војне интервенције.

Италијан Умберто Еко, један од најоригиналнијих савремених мислилаца, верује да се конституисала четврта врста власти. Уз извршну, судску и законодавну, формирала се, мисли Еко, и информативна власт само што није институционализована па се чак, за разлику од прве три које су под контролом електрората, опире контролисаној институционализацији.

Несрећни изгинули новинари у југословенском рату тако дођу као пострадали војници једног одреда за насилно извиђање који је информативна власт послала да осигура своје интересе у овом рату. Сурово, али истинито.

Код нас је, пак, друштво још увек заостало и трауматизовано посткомунистичким бауљањем у мраку, па се информативна власт и даље третира на начин како се у свету третирали у ранијим ратовима.

Она је, овде основни инструмент моћи и монопола владајућих социјалиста. Њена моћ је

убитачна, али се она није осамосталила у четврту власт, а како и би кад се ни прве три, осим донекле законодавне, тј. парламента, нису осамосталиле.

Зато социјалисти овај свој монопол над четвртом влашћу чувају љубоморније него било коју другу моћ осим полиције.

И док сам над овим мозгао у мудровао смишљајући шта ћу за говорницом да кажем и чекао да прођу риболовно-ветеринарске тачке дневног реда, да би на дневни ред дошли закони о информисању и РТС које је предложила опозиција, одједном је дошло изненађење. И Весна Пешић и Тома Николић, посланици које политички деле светлосне године, истовремено су одустали од својих предлога ових закона и одузели нам прилику да једно два дана, све до недеље у поноћ када истиче рок за редовно заседање скупштине, гушимо и давимо Вучелића, Вица и остале јуришнике њихове Бастиље, и то наочиглед гледалаца њихове телевизије.

На лицима Вица и Вучелића огледала се мешавина олакшања и чуђења.

ПУШЕЊЕ СЛОБДНО

Шта се то догодило и како је једно досадно заседање остало без једине две тачке дневног реда које су уз можда предлоге за промену изборног система могле да скупштину претворе у место у коме се расправља о политички важним питањима о којима опозиција има шта да каже јавности

Званично образложење се састоји у одбијању опозиције да се приклони насиљу социјалиста који скупштину намерно заказују пар дана пред крај сезоне и тиме нас присиљавају да збрзамо рад и маргинализујемо њене функције. Међутим, ипак је остало још два дана прилике да се којешта тога каже о монополу на информисање.

Права истина је, на жалост, другачија. Оба предлога закона су прављена доста алжаво и на брзину, колико да се добије тачка дневног реда и прилика да се прича. Зато би их социјалисти вични праву попут Рајка Марковића или вични манипулисању општом проблематиком информисања попут Ратомира Вица, погодно нападали показујући да је опозиција некомпетентна.

Зли језици чак кажу да поједини телевизијски посленици који су у разним чисткама, попут Вељановског, избачени из управних тела телевизије те законе сами и пишу потурајући их опозицији да их предлаже, а имајући на уму само једну жељу — да се поново врате у медијску власт. Зато ти закони и не садрже ништа ново већ неке козметичке преправке старих које би у управне одборе телевизијске увеле, пропорционално саставу скупштине, по неколико представника опозиције као што су некада у њему били Мићуновић и Ракић.

Говорка се чак да ће влада сличне ако не и исте законе предложити с јесени.

Ко зна испада да је боље да их опозиција није заступала овог пута. Да и сама допринесе скраћивању дневног реда, влада се реванширала повукавши закон о забрани пушења.

Питам се да ли ће, ако влада на јесен заиста понуди законе о информисању и РТС сличне онима које је нудила опозиција, опозиција зауврат понудити, као свој, овај повучени закон о забрани пушења? За сада, пушење у Србији остаје слободно.

ЧОВЕК ЗАДУЖЕН ЗА ПРОВОКАЦИЈЕ ИЛИ КАКО ВРАТИТИ ПОЛИТИЧКЕ ДУГОВЕ

СТРУЈНИ УДАР ВОДОМ

Успон Радомана Божовића једног од најпоузданијих политичких џелата у српској политици почео је у Суботици пре тачно пет година. Ево и како.

У мају 1989. Божовић је председник Општинског комитета Савеза комуниста Суботице и предавач на тамошњем Економском факултету. Са тог факултета на неколико суботичких адреса стиже тада анонимно писмо, у коме се Божовић оптужује истовремено и за „стаљинизам“ и „национализам“, али, и пре свега, за различите врсте злоупотреба у професионалном напредовању. Речено је да се нелегално и уз помоћ фалсификата домогао докторске титуле, да је узимао дупле дневнице за службена путовања, да је вршио малверзације са кредитима. Кад је писмо непланирано доспело и у Општинско јавно тужилаштво, окружни јавни тужилац Радул Љубисављевић, без намера да, као што је то ред и правило, било који навод провери — писмо одлаже у фиоку. Тамо би и остало да из партијске организације градског СУП-а, која је такође добила писмо, није у Тужилаштво стигла прозивка због заташкавања случаја, јер је и по граду почело да се шушка како државни органи штите своје моћнике. Видевши да због Божовића долази на тапет, тужилац Љубисављевић месец дана касније вади писмо и прослеђује га свом заменику Владимиру Бану, иначе тек изабраном партијском секретару у Тужилаштво, уз напомену да „предмет“ не обрађује док за то не добије „дозволу“. Ни Бану ни осталој шесторици Љубисављевићевих заменика овај се предлог ни најмање не допадне па инсистирају да се поступи по уобичајеној процедури, баш као и са свим сличним анонимним пријавама. Не желећи „да иде на рапорт Род Шиповца и Милошевића“ Љубисављевић из тих стопа, 23. јуна, одлази у Градску владу и у Божовићев партијски комитет и обавештава их да подноси неопозиву оставку (касније ју је повукао) „због политичких притисака који се на њега врше“. Револтирани Божовић узима телефон, „окреће“ ОО СК Тужилаштва и Суда и изговара од тада у Суботици много пута цитирану реченицу: „За десет минута, трчећим кораком, нацртајте се у Комитету“. То се односило на чланове Секретаријата ОО СК Тужилаштва и Суда Владимира Бана, Вера Милошевић и Борислава Ђанића, судије Општинског суда. У складу са демократским централизмом ови су то и урадили и објаснили Божовићу зашто мисле то што мисле. Седам дана касније Божовић их искључује из СК са образложењем да су извршили „отворен притисак на институцију јавног тужиоца“, да су „злоупотребљивали институције суда и тужилаштва“ и да су „избегавали стручну помоћ Косову“ (!?). Само месец дана пре поменутог искључења тај

Чњеница да су се против председавајућег Већа грађана Савезне скупштине Радомана Божовић удружиле и дотад непомирљиве странке не говори ништа о тим странкама, али говори све о Божовићу. А још више о ономе ко га је у протеклих пет година инсталирао на најзначајније политичке функције. За све то време Божовић је из минута у минут доказивао да је исувише глуп, неспособан, необразован и безобразан да би урадио ништа паметно и за опште добро, али исувише паметан да заслуће за све што није урадио или је уништио не би стрпао у сопствени џеп. Тако се малтретирање савезних посланика струјом и омаловажавањем коначно свело само на хонорарни рад којим би се брже отплатили дугови главном спонзору. Утолчко пре је свака прича о Радоману Божовићу прича о власти коју он на најприземнијим начини репрезентује.

Пише: Весна ШЕВАРЛИЋ

исти Божовић је тој истој тројки верификовао „сјајне карактеристике“ у форми препоруке за партијске функције у Тужилаштво, а Владимир Бан се био добровољно пријавио да иде као испомоћ правосудним органима на Косово. Уз то, „инкриминисана“ тројка је за искључење чула док је била на годишњем одмору, тако да јој

није била пружена ни шанса да се брани. Епilog овог, првог дела суботичке „афере Божовић“ Владимир Бан је тужио и Божовића и свог претпостављеног Љубисављевића, али без резултата.

Други део уследио је већ крајем те године када је изабрана прва демократска градска Скупштина. Већ на њеном првом заседању Божовић је направио праву узбуну покушавајући

Шефе, шта кажете на мој програм?
Свака ти част, стварно си за доктора.

ПАМЕТАН ЗА СЕБЕ

СТАНОВИ. Крајем 1990. стамбено стање Р. Божовића било је следеће. У време кад је био први комуниста Суботице Божовић је издејствовао да му Економски факултет у року од две године додели два друштвена стана (онај други, четворособан, да би могао на миру да се бави науком). Кад је постао председник покрајинске владе добија у Новом Саду такође четворособан стан уз обавезу ПИВ-а да му купи још један, тада још у изградњи. Уз све то Божовић већ неколико година имао стан у Бару, који је заиста купио и који је углавном служио за издавање. Доласком у Београд број станова се, по логици ствари, повећао.

ТИТУЛЕ И ЗВАЊА. Док је био партијски секретар у Суботици на место декана тамошњег Економског факултета поставио је човека који је имао све услове за пензију. Под тим деканом Факултетско изборно веће је промовисало Божовића у редовног професора без заснивања радног односа, што је било противно Закону о универзитетима Србије, а све захваљујући одговарајућем „тумачењу“ тог Закона од стране Покрајинског секретаријата за образовање. Затим „обезбеђује“ да Факултет прво донесе одлуку о мировању његових права и обавеза из (таквог) радног односа док је на политичкој, односно извршној функцији, а онда и одлуку о заснивању радног односа до 1/3 радног времена са Факултетом. Та одлука му је омогућила да и као председник покрајинске владе од Покрајинског фонда за науку добија на име „накнаде за научни рад“ двоструки просечни годишњи лични доходак. Подсећања ради, и поменути Покрајински секретаријат за информисање и Покрајински фонд за науку били су у надлежности владе којој је он председавао.

ВЕЗА. У време кад је Божовић био шеф покрајинске, шеф републичке владе је био Станко Радмиловић. Сасвим случајно, као велики „научник“, Радмиловић је одмах побудио интересовање Економског факултета у Суботици, те одмах следи одлука о ангажовању до 1/3 радног времена, и то у звању ванредног професора, иако поменути „научник“ у том тренутку уопште није имао звања универзитетског наставника. Али је зато Божовићу био отворен пут према „горе“.

да по сваку цену онемогући изразито најпопуларнијег кандидата, економисту Јожефа Касу (касније и посланика у Скупштини Србије) да буде изабран за њеног председника. И поред негодовања и звиждука из сале оптуживао је, клеветало и сумњичио Касу за све и свашта. Ипак је „изгурао“ да се о личности председника Скупштине изјасне „грађани“ а не Скупштина. Да би и овај избор био „демократски“ и са „више кандидата“ Божовић гура на листу и своје људе. Белу Ковача и Атилу Сама. На зборовима бирача апсолутну већину ипак добија Јожеф Каса, да би у поновљеном гласању други кандидат постао Бела Ковач. И поред свих опструкција и манипулација усмерених против њега, Јожеф Каса на крају ипак постаје суботички градоначелник. У вези с тим хроничари су забележили да је, захваљујући Божовићу, на поменутим изборима учествовало мање од 30 посто бирача, што је био апсолутан рекорд, јер Суботица до тада није запамтила одзив мањи од — 75 посто. На истоветан начин Божовић је био и против избора Миљенка Смиљанића за лидера суботичких синдиката, али је и овај на крају добио изразиту већину гласова.

Све ово препоручило је Божовића онима одозго и он одмах потом ускаче у фотељу шефа покрајинске владе. Кад га је приликом „устоличења“ један делегат у Скупштини Војводине замолио да прокоментарише писање штампе о тужбама поводом његових „суботичких дела“ рекао је да ће, ако треба, ићи и на суд и одговорати по свим прописима правне државе, али не и да је већ позиван на два рочишта — на првом се није појавио, а на друго је послао писмо којим се позива на посланички имунитет. Том приликом је из скупштинских редова добио и бесплатног браниоца, Михаља Кертеса, који га јавно наговара да игнорише суд или да на постављена питања не одговара. Нуди му и да уместо њега плати казну ако којим невероватним случајем буде кажњен! Није било потребе, јер Божовић није успео да сам себи приволи да се, у складу са правном државом, појави на суду.

Те 1990. велика суша је десетковала летину, што је Божовићу „легло“ као мелем на рану, јер је од Анте Марковића могао да тражи да је сматра „елементарном непогодом“, што, опет, значи да је тадашња савезна држава тре-

бало да покрије не само сав губитак него и Божовићеве премијерске процене и слабости. Али, у предстојећој кишној јесени Божовићу није била потребна помоћ с неба. Самоничијативно бушка покрајинске посланике против „којекаких стрнака“ које вршљају по медијима. То ради тако да га чак и скупштинска Законодавно-правна комисија упозорава да претерује у својој патриотској мисији. Чистке у медијима ипак почињу: смењени су неподобни директор РТВ Нови Сад Миодарг Копривица, главни и одговорни уредник Програма на српском језику Петар Петровић, цела екипа која је уређивала Дневник, а оставке је поднело много уредника емисија и на српском и на мађар-

ском језику. Смењен је и уредник листа „Мађар Со“ Иштван Чорба (нешто касније Врховни суд Војводине поништио је ову одлуку и наложио да се Чорба врати на место са којег је бесправно скинут, али Божовић није ни трепнуо). Кад је Независно друштво новинара предало захтев Уставном суду Војводине да се ове одлуке преиспитају, тужени се не одазива позивима суда. Није ни могао, јер је истовремено био заузет другим случајем. Окомио се био на Скупштину војвођанских пензионера, којој је пошто-пото желео да наметне принудну управу (иако су, или баш зато што су, овој касе биле пуне) само зато што њен секретар није пристајао на „рекет“ који су Божовићева влада и партијско-државна олигархија тражили. Крај ове године Божовић је завршио успешно: на изборима за републички парламент тек у другом кругу победио је СПО-овог кандидата Тадију Качара и то методама због којих је чак и комунистима било непријатно.

Одмах потом Божовић, поред постојеће, преузима и функцију „првог међу једнаким“ посланицима владајуће странке у Скупштини Србије. Али, већ крајем фебруара 1991. тадашњи посланик СПО и Народне странке Милан Парошки подсећа га да је ту нечијом грешком. Обраћајући се, наиме, тадашњем председнику републичке владе Драгутину Зеленовићу, који тек што је заменио Станка Радмиловића, пита га шта мисли да предузме поводом „чињенице да је цела Фрушка гора продата акционарским фирмама из Италије, и то све до 2100. године“, при чему је „част за овај уговор дала Влада Војводине (под Радоманом Божовићем) тако што је поклонила пет војвођанских вила по обрачунској вредности из 1989“, чиме се фактички део Војводине продаје Хрватској. Парошки је претпоставио да је у вези с овим случајем Божовић „вероватно примио мито и да ово само корупција може да објасни“. Уговор је склопљен у Милану 10.11. 1990 (дакле само два ипо месеца раније), а потписали су га Божовићев министар Гојко Ловре и директор Националног парка „Фрушка гора“ Здравко Ристивојевић. Најинтересантније је да Божовић није, како се очекивало, демантовао постојање таквог уговора, јер нормалан човек тако шта и у тим временима никада не би урадио, него је рекао да се ради само о нацрту уговора (!?), док је члан Божовићеве војвођанске владе Зоран Ђетковић објаснио да је реч само о радној верзији (!?), коју нико није потписао и о којој нико није дао позитивно мишљење. Иако је показао да не поштује судове Божовић је најавио да ће тужити Парошког због увреде, „лика и дела“. О заштити Фрушке горе није рекао ништа.

КОМПЛЕКС АНТЕ ПОРТАС

Да би на самом крају 1991. коначно постао и републички премијер Божовић је требало да се препоручи још понечим. Половином године је у Савезној скупштини иницирао изгласавање неповерења Анти Марковићу, човеку којег је одабрао да му буде дежурни кривац за све што му није полазило за руком. Ни то није успело. Зато је морао да поради нешто „по кући“. Забрањује једини релативно независан војвођански лист „Став“, а у војвођанско новинарство као професионалне еталоне инсталише Милорада Вучелића, Милу Штулу, Рајка Ђурђевића и њима сличне. Да би комплетирао однос према иоле независнима предузима и акцију против малих привредника, чији је релативан просперитет протумачио као продужену руку аутономаштва и капиталисте Анте Марковића. Посредством фризираних и фалсификованих

ФУНКЦИОМАН

У тренутку кад је постао републички премијер Радоман Божовић је заузимао девет фотеља: народни посланик у Српској скупштини, председник Извршног већа Војводине (био је то јединствен случај у политичкој историји, јер још није забележено да је неко, макар и кратко време био премијер у две владе истовремено), делегат и шеф делегације Војводине у Скупштини СФРЈ, шеф посланичке групе СПС, професор на суботичком Економском факултету и на Титовградском универзитету, председник скупштинског Одбора за односе са Србима ван Србије, члан Извршног одбора СПС за Војводину и неформални уредник свих војвођанских медија укључујући и филм.

извештаја СДК Војводине присиљава „приватнике“ на одустајање од посла и прелазак „у илегалу“. Акција је делимитично суспендована кад је на ред дошао најпознатији и један од најбогатијих међу њима — Никола Китановић познатији као Раул Амон, који није штедео ни речи на пара да се Божовићу супротстави. Како рекосмо, крајем године постаје српски премијер, а да би се показао на „стручном“ плану, до којег је тако држао и још увек држи, није требало дуго чекати.

Још се није честито ни завалио у фотељу а већ је рекао да неће моћи много шта да учини у условима које је затекао, истим оним у којима је, по њему, Анте Марковић могао да уради све а из издајничких разлога није ни хтео ни знао. Истим оним војвођанским сељацима, које је дотад тако здружено бранио од савезног премијера, поручује да им не може помоћи, да треба да знају шта је ред и закон и да му управо они постају главни „проблем“. Осећајући да би то могло да га закаче по целу, због мноштва станова које је већ службено/приватно поседовао, најављује да неће дозволити „фаворизовање приватне својине путем откупа друштвених станова“. У априлу одлази у Кину где, кад се све сабере, уместо трансфера нафте успева једино да прослави свој рођендан и да од свог министра добије поруку да је то дан кад је он (Божовић) „пружио руке ка својој звезди“. Док је он у Кини, а да не би неко други, без учешћа државе, пружао руке према целовима већ опљачканих грађана, забрањује се рад Дафимент и Југоскандик банкама. Кад се Божовић вратио успео је да чује речи Дафине Милановић. „Морам да признам да сам у свом раду у понечему копирала председника Милошевића. У правом тренутку сишла сам у масу, обећала им „нико не сме да вас краде“, стекла њихово поверење и сада не желим да га изневерим“. После тога напрасно је „кренуло“ и Дафини и Језди, али и Божовићевим финансијама. Ипак, санкције су биле јаче. Половином године, да би им, у складу са својим познавањем економије, некако доакао, Божовић доноси „мере“ у десет тачака, којима је обухваћено шта се све на тржишту не сме радити. Оно што се смело задржао је за себе.

БУМЕРАНГ ПОЛИТИЧАР

Међутим, најкрупнији тадашњи корак овог доктора за друштвену својину било је брисање једне нуле са новчаница у јулу 1992. Али, не само ода Божовић није знао да организује замену новца, дакле обичну техничку операцију, не-

го није умео ни да издржи критике да тај чин нема благе везе са „антиинфлационим програмом“, о чему је он упорно „стручно“ трубио. Зато је одмах сву кривицу за нестручност свалио на Народну банку, која је то урадила по налогу СИБ-а, којему је тада на челу (крњи састав, само Србија и Црна Гора) био српски кадар **Александар Митровић**, који ни један потез није повукао без одобрења српске владе, дакле — **Радомана Божовића**, који је на такав бумеранг само дигао главу и продужио даље. Крајем јула Божовић преко ноћи смишља Закон о национализацији Куће „Политика“, али у следећих неколико дана од стране јавности па чак и властитих скупштинских истомишљеника бива потучен до ногу. Тим поводом у народу се појавила и изрека „ко се последњи смеје, Божовић се смеје“. Да не би извршио самоубиство у тренуцима нервног растројства, а у замену за Закон о „Политици“ Божовићеве саборци „пуштају“ да му прође тзв. Закон о врачарама, у коме се прети: „Ко се бави врачаном, прорицањем судбине, тумачењем снова или сличним обмањивањем на начин који угрожава спокојство грађана или ремети јавни ред и мир, казниће се...“ Божовић ипак не одустаје. Починје наширу кампању подржављења великих фирми, да би их, одмах потом остављао на цедилу, јер није имао чиме да их храни. Баш као што је обавестио народ да је немоћан у борби са галопирајућом инфлацијом и то у тренутку кад је под својом шапом, на властити захтев, држао 57-посто свих цена. Међутим, опет му је пала помоћ с неба, овај пут у лику и делу Милана Панића, који до дољњег, у недостатку Анте Марковића, (п)остаје Божовићева пошталаница. Поручује му да је његово (Панићево) „да смањује инфлацију, а не да врши власт у Србији“. Док је Божовића то и ма ко да ради, ваљда.

Крајем октобра Божовић отпушта свог „ризничара“, директора Дирекције за робне резерве Србије Душанач Митевића, јер овај, наводно, није хтео да дозволи да „оно у њима“ и око њих допадне Божовићевих шака. Тим поводом Митевић је, наиме објаснио да је Божовић, још као председник војвођанске владе тражио да се споје дирекције робних резерви из Београда, Новог Сада и Приштине и да им седиште буде баш у Новом Саду, што ближе њему (!), на шта Митевић није пристао. Двадесетак дана пре отказа Митевић је од стране Божовића оптужен за „манипулације“ уљем, брашном и шећером из Резерви. Оптужени је то документовано оспорио, али је навео и да је Божовић већ имао готове законске прописе којима би растурио Робне резерве и припојио их појединим од својих министарстава (односно министара), што би био случај такође незабележен у историји. Кад је видео да му план о приватизацији „роба“ пропада Божовић отпушта Митевића, о чему овај сазнаје преко радија у свом ауту.

И тако, после свих редова за све и свашта и санационих програма који су ствар само погоршавали Божовић је премијерски мандат завршио у фебруару 1993. На почетку његовог мандата просечна плата била је 600, а на крају мање од 100 ДЕМ. Почео је са инфлацијом од стотињак, а завршио са око 84.000.000 посто на годишњем нивоу. Утолико је пре за своје налогодавце био „заслужан“ и требало га је удомити на одговарајућем месту. Код је постављен за председника Већа грађана Савезне скупштине многи су у први мах помислили да је бачен у запаћак. Испоставило се, међутим, да је управо то место кључно не само за контролу, тачније онемогућавање, Панићеве владе него и за употребу „савезне опозиције“. Све док Па-

нић коначно није оборен **Божовић** је и једно и друго радио са великим задовољством и ентузијазмом. Кад је остао „сам са опозицијом“ схватио је да је крпа па се надаље тако и понашао.

Међутим, да је вербална политика нешто друго у односу на криминал потрудили су се да докажу неки други људи и то одмах након што је **Божовић** макнут са „места злочина“ како би на безбеднијем месту одрађивао политичке и материјалне дугове. Ствар је посредно отворио **Јездимир Васиљевић**, месец дана пре него што је збрисао из земље, тврдњом да би „да је председник владе, одмах ухапсио две хиљаде високих корумпираних личности и обешио их на Теразијама“. Све оне за које зна да су били умешани у разне афере, а поготово у „аферу око шећера“! Било је јасно да је циљао на **Божовића** и неке његове ministre. Пар дана касније ухапшена су два министра из претходне, **Божовићеве** владе — **Сава Влајковић** и **Велимир Михајловић**, обојица (у различито време ministри за трговину, угоститељство и туризам, а због злоупотребе положаја шверцом различитим дефицитарним робама, од шећера до нафте. Тек тада се показало да је горепоменути **Митвић** смењен да не би сметао. Да је „министарска афера“ имала итекакви веза са **Божовићем** доказује кратка **Влајковићева** „радна“ биографија. **Влајковић** и **Божовић** су, наиме, другови из војске. „Пословни-цивилни“ контакт почиње код **Влајковић** као комерцијалиста „**Меркура**“ поклања производ своје фирме, кожну торбу, **Радоману Божовићу**, тада суботичком партијском секретару. Кад **Божовић** постаје покрајински премијер, **Влајковића** смешта на место директора **Покрајинског фонда** за развој привреде (познатијем као **леглу пара**). Кад **Божовић** постаје републички премијер, **Влајковић** постаје његов министар и то после познате афере око национализације продавница „**Холдинга Борово**“, у којој су се недемантовано обогатили и **Божовић** и **Влајковић**. И други ухапшени министар био је од стране **Божовића** додатно инсталисан на местима где се вртела највећа пара, између осталог и на месту председника **Управног одбора** (овај пут **Републичког фонда** за развој и члана **Управног одбора Нафтне индустрије Србије**). Иако су ухапшена два његова „приватна“ ministра **Божовић** се кратко огласио тек месец дана после

Радоман Божовић: горе високо, доле дубоко, десно полиција, лево демонстранти...

хапшења негирајући било какве везе с њима. Чак и са својим рођеним братом **Радиојем Божовићем**, који је из те афере изашао богатији за један „**мерцедес 190 Д**“. Ипак, иако је јавност то очекивала из часа у час, **Божовић** није ухапшен заједно са двојицом својих пулена, а судећи по **Божовићевом** понашању у **Савезној скупштини**, он је такву оцену знао да „цени“.

НИЧЕГ НЕ БИ БИЛО

Видело се то не само поводом неких политичких акција везаних, пре свега, за смењивање **Милана Панића** и **Добрице Ћосића** и начина наметања и усвајања појединих законских пројеката, него и поводом толерисања и подржавања тортуре једних посланика над другима и два велика инцидента у **Скупштини**. Први инцидент се догодио 1. јуна 1993. кад је радикалски посланик **Бранислав Вакић** у скупштинском холу нокаутирао СПО-овог **Михајла Марковића**. Иако је од **Божовића** тражено да осуди овај чин, овај се правио „луд“ тврдећи да се „ништа није догодило у сали, него у холу“. Да је поступио другачије и да је и сам протествовао против таквог вандалског чина, опште је мишљење, не би дошло до немира испред зграде **Скупштине**, не би смртно страдао један полицајац и не би биле рањене још 32 особе, не би били ухапшени, премлаћени и затворени **Даница** и **Вук Драшковић** и не би цео свет био сведоком „српске демократије“. Између овог и следећег инцидента, **Божовић** је, док је **Шешел** био у милости, дозвољавао овоме да по **Скупштини** ради шта и коме хоће (случај **Шешел** — **Мићуновић**, на пример), а после распуштања **Скупштине Србије** није желео да сазива **Савезну**, иако је опозиција, укључујући и **Шешела**, који је у међувремену постао неподобан, приговарала да се тиме одговорачи са доношењем неких закона од виталног интереса за живот грађана и земље у целини. Чинио је то на начин који би иритирао не само заинтересоване за рад **Скупштине**, него и сасвим случајне посматраче. Тако је завршни инцидент са просипањем чаше воде од стране радикалског посланика **Драшка Марковића** у правцу **Радомана Божовића**, након што му је овај безобразно „искључио струју“ (патент који је **Божовић** увео у скупштинску процедуру), и акција службе обезбеђења у сали **Скупштине** само последња, недостигајућа кап у посуду коју је заузео **Божовић** а не било ко други.

Дакле, тек кад се све то има у виду постоје јасније и због чега чак и онај део страначки одређене јавности, који је био спреман да блато подржи **Божовића**, ипак сматра да је **Божовић** кључни кривац и за тај и за неке претходне инциденте. Схватио је то и СПС-ов неслужбени портпарол за „прљаве ситуације“ **Радмилу Богдановић** тврдећи прво да опозиција врши опструкцију рада **Скупштине**, јер онемогућава доношење бројних значајних закона (који га нису занимали у време кад је **Божовић** месецима одбијао да их стави на дневни ред), а онда да ће „**Божовић** сам да одлучи да ли да се повуче или не“. У сваком случају, стицајем околности и реаговања на српској политичкој сцени, могуће је да ће баш овај инцидент, иако по свему баналан, донети **Скупштини** „атмосферу, која је изостала после много озбиљнијих ситуација. Пре свега захваљујући враћању **Божовићевих** дугова свом главном политичком зајмодавцу.

IQ

Новинар **НТВ Студија Б Зоран Матић** није једини којег је **Божовић** покушао да убеди да му није „интелектуално“ дорастао, тачније да је „паметнији“ од њега, иако је то у најмању руку — под знаком питања. Десило се то многим. Један од њих је и новинар **НИН-а Лука Мичета**, којег је **Божовић** у интервјуу **НИН-у** омаловажио тврдњом да један свршени средњошколац не би смео ни питање да му постави, а камоли с њим и да полемисе. Како је могуће да доктор економских наука очекује да га интервјуише новинар са истом таквом титулом, ако већ његово „економско“ дело више личи на папазјанију ретардираног детета него на „стручан рад“ — јавност ће сазнати кад дође до **Божовићеве** дијагнозе.

VOA GLAS AMERIKE
VOICE OF AMERICA ☆☆☆☆☆☆☆

НА СРПСКОМ
glas za Vas

svakog dana po lokalnom vremenu

VREME		FREKVENCIJA
05:45 - 06:00	KRATKI TALASI SREDNJI TALASI	6040, 6125, 7125, 11805 756, 792, 1395
07:30 - 08:00	KRATKI TALASI SREDNJI TALASI ULTRA KRATKI TALASI	6125, 7180, 11845, 15115 1458 94,9 (Studio B)
15:00 - 15:30	KRATKI TALASI	7115, 11915, 15260, 17870
16:00 - 16:30	KRATKI TALASI	7115, 11915, 15445, 17865
17:00 - 17:30	KRATKI TALASI	7115, 11805, 17735
18:00 - 18:30	KRATKI TALASI SREDNJI TALASI	7280, 11855, 15155, 17875 1395
21:30 - 22:00	KRATKI TALASI SREDNJI TALASI	5965, 9650, 15280, 17705 792
00:00 - 00:30	SREDNJI TALASI	756, 792, 1224, 1458

"Music and more... In 1994"

VOA EUROPE in English
99.1 FM

midnight 'til morning

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ КЊИГУ

"СРПСКА ЕМИГРАЦИЈА"

АУТОР: РАДОВАН КАЛАБИЋ;
300 стр. пластификовани колор повез.

ИМЕ _____

АДРЕСА _____

ТЕЛЕФОН _____

Књигу можете наручити поузећем на адресу:
Милан Јокић, Вишњичка 16, 11000 Београд,
или телефоном на број: 011/767-167

- По први пут код нас у једној књизи историја српске политичке емиграције.
  - Који су били методи обрачуна комунистичке тајне полиције са емиграцијом.
  - Драгиша Кашковић, најопаснији противник Брозовог режима у САД.
  - Убиство Кашковића, мистериозни чин за који се верује да је дело ФБИ и Удбе.
- ИСТОРИЈА „СРПСКЕ ЕМИГРАЦИЈЕ“ ЈЕ КЊИГА КОЈА ГОВОРИ О БУДУЋНОСТИ

ISELJENJE
NA

NOVI ZELAND
kompletna
usluga!

ROYAL service

Centar "Sava"

tel/fax: 011/222-43-67

ПУШАРА

ЕВО КАКО ЛАЖЕ
„СРПСКА РЕЧ“ ИЛИ

У прошлом броју „Српска реч“ је објавила признаницу „Дафимент банке“ са потписом Костадина Пушаре, стручњака за санацију. Напоменуто је да је господин Пушара као некадашњи тржишни инспектор града Београда потурио фалсификовану диплому Економског факултета у Београду. Костадин Пушара се, реагујући на текст у нашим новинама, обратио 29. маја својим новинама, „Политици“, демантујући наше тврдње (види оквир). Између осталог, каже да он Костадина Пушару из „Српске речи“ не познаје. Дакле, таквог нема.

Да ли „Српска реч“ фалсификује прошлост господина Пушаре?

На радост нашег читатељства и бројних ојачаних штедиша „Дафимент банке“, преносимо вам неколико детаља из живота овог врсног економског стручњака. Прича је стара више од 20 година и објављена је у „Ревизији 92“ 27. марта 1973. године. Онај ко је тражио правог човека могао га је пронаћи.

Од нас толико. Ви се санирајте сами.

Не познајем Пушару

Фалсификоване признанице, фалсификовани потписи...

„Српска реч“ од 22. маја ове године, на страни 14. и 15. објавила је текст са наднасловом „Ко је ко у Дафингејту“, сталног сарадника Мише Брића. Текст је препун таквих неистина и фалсификата да сваки разуман човек у њега не може ни поверовати. Али, због могућно лаковерних и ради истине оглашававам се и поменућу само најординарније неистине.

У дну фалсификоване признанице, са фалсификованим потписом ваљда Костадина Пушаре, који је подигао 17. маја 1993. камату од 450.000 немачких марака (замислите колики му је онда улог), стоји и текст да за Костадина Пушару „нико никада није чуо, прославио се док је радио у Тржишној инспекцији Београда којој је потурио фалсификовану диплому Економског факултета. Касније завршио факултет у „Витољу“.

За таквог човека по имену Костадин Пушара вероватно нико никада није ни чуо. Тај човек има, судећи по фалсификованој признаници, матични број 1604938716264, из којег се види да је рођен априла 1938. Ја на жалост нисам рођен те године, а ни тог месеца ни датума. Што се Витоља тиче, не знам ни да постоји тамо Економски факултет, а нисам боравио у том граду ни као туриста. За тог Пушару из Тржишне инспекције вероватно нико никада и није чуо! Ја сам иначе у једном ранијем периоду био заменик главног савез-

ног девизног инспектора у СИБ-у, верујем да тог Пушару и данас понеко памти. Што се факултета тиче, завршио сам редовно Економски факултет у Београду у генерацији 57/58, дипломирао код професора др Мирка Даутовића са оценом 10, у једној од веома успешних генерација, магистрирао и докторирао на Београдском универзитету са највишом оценом.

Дакле, за оног Костадина Пушару са таквим фалсификованим подацима из биографије, који је подигао камату од 450.000 ДЕМ, али представљеног као човека из Дафингејта, заиста ни ја нити око од моје породице, рођака, пријатеља или познаника нисмо чули.

Но, нисам много изненађен оваквим небулозама с обзиром на моје оглашавање у дневној штампи и на ТВ Политика, односно на изражавање сумње у веродостојност објављених признаница о подигнутим штедним улозима извесног броја личности, које је објавила Српска реч у прошлом броју. Овај текст одговор је само својственим креаторима ових назови новина.

Шта ми друго преостаје него да платим адвоката, и ако има правне државе, затражим на суду одштету за такву количину измишљотина.

Проф. др Костадин Пушара,
шеф експертског тима за
финансијску консолидацију
Дафимент банке
Београд

presude

РЕВИЈА 92, БРОЈ 30, 27. МАРТ 1973.

SAVEZONOM
INSPEKTORU
- 19 MESECI

Okružni sud u Puli osudio Kostadina Pušaru iz Beograda na 19 meseci strogog zatvora zbog zloupotrebe službenog položaja

Кривично веће Okružnog suda u Puli, коме је председавао судија Ante Črnja osudio је 20. marta Kostadina Pušaru (37), saveznog deviznog inspektora iz Beograda, na godinu i devet meseci strogog zatvora zbog zloupotrebe službenog položaja iz koristoljublja. Pušari је, такође, забранјено и три године вршења дужности девизног инспектора и рада на пословима везаним за новач. Njemu ће бити одузета противзаконита имовинска корист, а предузећу „Istraturist“ у Umagu да уплати 6.900 dinara за коришћење годишњег odmora.

Naša Revija је у прошлом броју опширно писала о овом случају под насловом: „Savezni devizni inspektor na „crnoj“ klupi“.

Suđenje Kostadinu Pušari počelo је 7. marta, a zatim је zbog novih iskaza svedoka, nastavljeno 16. marta, da bi 20. marta konačno bila doneta i presuda.

Optužnica је teretila bivšeg saveznog inspektora Pušaru da је deset dana u avgustu prošle godine boravio sa porodicom u hotelu „Adriatik“ у Umagu na годишњем odmору i okoristiо se o предузеће „Istraturist“ за iznos od 7.723,00 dinara. Da bi се zataškala stvar, odgovorni ljudi u hotelu „Adriatik“ stavili су taj račun на tuđe ime – „Springer“.

Dalje, optužnica koju је zastupao javni tužilac Andrija Miler, teretila је okrivljenog da је u februaru 1972. godine sa drugim osobama boravio u istom hotelu, a da је račun platilo предузеће OTP iz Umaga.

Takođe, u optužnici је navedeno da је Pušara sa svojim prijateljima u maju prošle godine u subotičkom предузећу „Željezničar“ uzeo razne odevne predmete

u vrednosti od 11.546 dinara, a račun је fakturisan предузећу „Interkomerc“ u Umagu sa oznakom „uzorci“.

Tako је Kostadin Pušara pred sudom odgovarao за sveukupnu vrednost која iznosi 19.816,35 dinara.

Branio се svim mogućim snagama, a njegovi branitelji – beogradski advokat Branko Nikač i pulski advokat Milan Mitrovič – pokušali су da докажу da је okrivljenom на teret stavljeno znatno više od učinjenog. Oni су insistirali da је Kostadin Pušara, kao inspektor, uočio mnoge nepravilnosti oko kupoprodaje deviza, i da се neki ljudi u umaškom „Intercomercu“ služe raznoraznim provokativnim iskazima.

Sud nije prihvatio dokaze da је Pušara poslao novac за iskorišćeni годишњи odmor, jer је, kako smo saznali, novac bio poslat bivšem direktoru hotela „Adriatik“, Milanu Svorcanu, i oduzet је od strane organa javne bezbednosti. Krivično веће, donoseći presude, uzelo је u obzir i to да је Pušara još 1961. године zbog zloupotrebe položaja osuđen на četiri meseca zatvora.

A. ČERNJUL

КЕРТЕС

Након што је у претпоследњем броју „Српске речи“ објављена признаница из Дафимент банке Михаља Кертеса, овај је у сред Народне скупштине Републике Србије, пред 14 сведока, рекао народном посланику и главном и одговорном уреднику „Српске речи“ Богољубу Пејчићу да ће да му подметне бомбу под ауто, са или без Пејчића у њему. Кертес се био посебно „ражалостио“ кад га је, тим поводом, „звала мама“ да га пита је ли могуће да је њен син лопов. Да би доказао мами да није лопов, Кертес је дакле, у сред Скупштине најавио убиство с предумишљајем. Питање је само шта ли би Кертесовој мами поручили неки већ покојни чланови СПО.

ОПСЕСИЈА

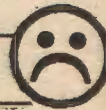
Пре неколико дана СУБНОР Крагујеваца на свом састанку је разматрао само две тачке: 1) ПОДИЗАЊЕ СПОМЕНИКА борцима палим у рату 1991—92 и 2) пословне просторије СУБНОР—а. Борце који су некако избегли да буду под тим спомеником, а који су сада на маргинама друштва и од којих власти беже као од куге, није толико запањила чињеница да они „стари борци“ сада муку муче око службених и пословних просторија и кола (којих, иначе, већ имају у изобиљу). Али јесте нешто друго. „Сада када бијемо битку за голи опстанак и парче хлеба за нашу децу, тражити подизање некаких споменика чиста је грандоманија. Поготову ако имамо у виду да предлог потиче од оних иза којих, после педесет година подизања споменика, остају САМО РУШЕВИНЕ...Зато, господо општинари и борци, од вас тражимо ХЛЕБ А НЕ СПОМЕНИКЕ!“, кажу у Удружењу ратних војних инвалида.

ГАЛЕБ

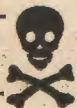

У многим језицима постоји изрека да беспослен поп и јариће крсти, али само у нашем да — сиромашна и све сиромашнија земља прави авионе за обарање. Тако већ пристижу хвалисања како се рад ови на изради прототипа новог авиона ЈРВ блиске крају. Ради се, наводно, о основном моделу Г-4, који ће претрпети толико измена и усавршавања да ће практично бити нови авион. Један анонимни пуковник, наводно на високом положају, јавио нам се сав срећан што ће да му повећају плату на око 260 динара (каже да његова жена, службеница у једној државној фирми, већ прима преко 500) речима: „Неки амерички авиони који лете над Босном у стању су да оборе петнаестак противничких авиона истовремено. Ваљда ових наших, нових, неће моћи да оборе више од пет одједном. А зато се исплати живети бедно“. И ми мислимо тако.

ШТЕДИШЕ

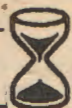
Једна новопромовисна ујдурма убачена је поводом Дафимент-случајева да терорише наивне масе. Ради се о томе да се тзв. велике штедише, и то праве, а не оне које „штеде“ туђи новац, оптужују да су опљачкале мале. Испада, према тој концепцији убаченој одозго, да је новац малих штедиша „обртан“ да би се каматама намириле велике, што је глупост прве класе. Јер, ако је неко заиста, такорећи поште-но, уложио, на пример, 1.000.000 марака, он представља еквивалент за 10.000 малих штедиша од по 100 марака (колики је био улагачки минимум). То аутоматски значи да је један овакав велики штедиша истовремено каматама опслуживао 10.000 малих. С обзиром да су, на крају крајева, у истом проценту пукли и велики и мали, али да су велики имали, у конкретном случају, 10.000 пута већи ризик, свугде на западу, где су финансије нешто друго од СПС-ове игре, управо они би били предмет жаљења, а не додатних оптуживања.

БЛИЗАНЦИ

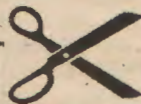
Јесте да су се некако мало отуђили, али Слоба и Фрања и даље поштују један другога. Мало се пореметила и равнотежа па нису у прилици да се узајамно испомажу кад им је код куће густо. Знало се, кад Слоба крене лоше онда Фрања направи гужву око Српских крајина, па се Срби у Србији уједине око Слобе против Хрвата. И обрнуто, кад Фрања крене лоше онда Слоба окрене Караџића, Мартића или ко је већ актуелан и зачас се створи ситуација да се Хрвати уједине око Фрање против Срба. У последње време, изгледа, Слоба полако издаје и Фрању. У Хрватској ХДЗ трпи најтеже тренутке откад постоји, напуштају је угледни чланови, Фрања се столица љуља, а докони истраживачи нашли су и да генерал, академик и уважени историчар има свега два разреда трговачке школе. Не зна се шта ће од свега тога тамо испасти, али је могуће да управо Слоба измисли неко спасоносно решење, такво да Хрвати опет поверују како је сваки Фрањо бољи од сваког ко није Фрањо. Јер, за разлику од Хрвата, ми смо се већ навикли на санкције.

У српском политичко-медијском приземљу (ваљда за разлику од одговарајућег неба) појавио се још један лист. Ради се о ТЕЛЕГРАФУ, очигледно листу Министарства унутрашњих послова Србије, чију је уређивачку ПАЛИЦУ (за сад само механичку, не електричну) преузео г. Славко Ђурувија, искусни полицијски аналитичар. Пошто је поменути господин доказани професионалац; већ од првог броја није желео (можда ни смео) да ствар прелусти случају па је готово цео број, од насловне стране до хороскопа, посветио Српском покрету обнове, Вуку и Даници Драшковић. Не само посветио него се и „осветио“. Има само један проблем, више техничке природе, који је г. Ђурувија превидео — пречуо кад је добијао задатак: читаоци никако не смеју да препознају да је то задатак, него морају да мисле да је у питању „независно новинарство“. С обзиром да договор није испоштован и да сада и најглупљи читаоци знају о чему се ради, очекује се смена Славка Ђурувије. Било му је лепо, али је кратко трајало.

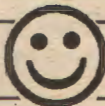
УЦЕНА

Председник ДСС Војислав Коштуница изјавио је да неће сести за исти сто са Вуком Драшковићем све док, међу осталима и „његови новинари“ и „његово гласило“ не промене политику према њему и, ваљда, не почну да га воле као некад. У вези с тим поменути „његови новинари“ присећају се ситуација из не тако давне прошлости када се Вук Драшковић, и поред противљења „својих“ новинара, залагао да Воје и ДСС—а у „његовим“ новинама има више „јер смо наши“ и „јер су они сада у ситуацији кад им треба помоћ“. То се дешавало чак и онда када је и Драшковићу и „његовим новинарима“ било јасно да „хране куче да их уједе“. У сваком случају, ако баш инсистира, порука од „његових новинара“ Воји Коштуници гласи: Војо, царе, таквог мајка још није родила! Је ли довољно да седнете?

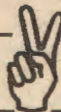

ЛИК

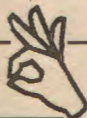
А Војска Југославије и даље мисли да ће постати професионалнија и угледнија уколико посвети више пажње свом „изгледу“. Тако су у склопу пропагандне манифестације „Јавни лик ВЈ“ приказани ни ове капе, амблеми, ознаке и сл. Најинтересантнији је податак да нови „Дан Армије“ више неће бити дан рођења Ј.В. Стаљина, него 16. јун кад су се далеке 1886. године, наводно, српска и црногорска војска договориле око заједничке борбе против Турака. Није познатио ко је открио овај величанствени датум, али ако је он заиста оријентир у скоро хиљадугодишњој историји српско—црногорског војног (са)живота, онда га и војска овакве Југославије заиста заслужује.

ГЕНОЦИД

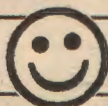

Ево како је један заступник у хрватском сабору доказао да су у актуелном грађанском рату Срби ти који су геноцидни: „За мало дијете које спава ми Хрвати кажемо 'спава као анђео', Муслимани кажу 'спава као јање', а Срби кажу 'спава као заклан'“.

ОПЕТ

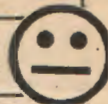

После недавног помрачења Сунца ова земља је за кратко време доживела и једно помрачење Месеца. Да се истовремено није десило помрачење ума Радомана Божовића можда би то некога и интересовало.

СТРУЧЊАК

У једном тв—дуелу између председника Одбора за безбедност у Савезној скупштини Радмила Богдановића и председника одговарајућег одбора у Републичкој Богољуба Печића Богдановић елаборира како свако треба да ради посао за који је квалификован. Тако, износи пример, није логично да он, Богдановић, буде у Одбору за финансије — јер није економиста; није логично да буде ни у Одбору за правосуђе — јер није правник. Из тога се дало закључити да је логично што је у Одбору за безбедност јер је завршио — Филозофски факултет, смер педагогија.

У време кад је Слободан Милошевић обилазио сајам у Новом Саду, панчевачка агенција за маркетинг „Марк план“ обелоданила је резултате истраживања ко је најомиљенији Југословен. То је, наравно, Слободан Милошевић. Убедљиво да убедљивије не може бити. РТС је резултате овог истраживања презетирила тако као да се ради о мишљењу Клинтона, Јељцина и Митерана лично, посебно наглашавајући, што се десило и са готово свим осталим медијима, да је председник Републике најомиљенији у свим старосним, социјалним, образовним и географским групама. Иако из „Марк плана“ ни у сну нису очекивали овакву рекламу, ипак су морали да реагују. Јер, на пример, Милошевић јесте био најомиљенији у свим старосним групама ИЗУЗЕВ у групи оних од 18 — 25 и оних од 25 — 35 година (дакле у групи од 18 — 35 година). Овом лажи је, заправо, прикривена прворазредна политичка чињеница да Милошевић као „универзални миљеник“ није најомиљенији управо код оних „на којима свет остаје“, а да јесте код оних „којима вереме истиче“. Или је већ истекло. Другим речима, истраживање о ти не истраживање — РТС о томе има своје мишљење.

ОДОКАТИВНА ПРАВДА

ЗАКОН ПО ЖЕЉИ

„Влада нам одређује плате, бира нас и разрешава Скупштина а ми смо — независни“. Ово је недавно, говорећи о положају тужилаца и судија у Србији, поред осталог, констатовао београдски окружни јавни тужилац Миодраг Тмушић. Колико су, дакле, судије и тужиоци заиста самостални и независни у свом раду, у времену бременитом чврстим доказима да правна држава не функционише, а правна сигурност грађана толико је и тако угрожена да се може чак рећи да је нема?

Једна димензија те претпостављене самосталности и независности судија и јавних тужилаца је уставна, друга је животна, реална. По Уставу СРЈ (члан 42) судије Савезног суда, Уставног суда и Савезни државни тужилац не могу бити чланови политичких странака. Српски Устав наглашава у 96. члану да су судови самостални и независни у свом раду и да суде на основу Устава, закона и других општих аката, а у 103. да је тужилаштво самостални државни орган. **Нема уставне забране судијама да се базе партијским радом**, али је прописано да судија не може обављати службу или посао који су законом утврђени као неспојиви са судијском функцијом. Судијска и функција јавног тужиоца у Србији је стална — судије се бирају доживотно (осим за прекршаје чији је мандат осам година). Судије и тужиоци престаје то да буду кад испуне услов за пензију, а не могу бити разрешени мимо своје воље, сем ако су осуђени за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које их чини неподобним за обављање ове функције. Наравно, и ако нестручно и несавесно раде или су трајно изгубили радну способност за овај посао. Врховни суд, у складу са законом утврђује постојање разлога за престанак функције и извештава Скупштину, а судије не могу бити ни премештени против своје воље. Формално је, према томе, готово све на свом месту. У пракси, међутим — а то је та друга димензија — није баш све тако.

ЗАНЕМАРЕНО ПРАВОСУЂЕ

„У демократским земљама, судије и тужиоци уживају по угледу у друштву највиши ранг. Њихово место на социјалној лествици веома је високо, па с тим у вези и њихов економски статус. Економски су заштићени — веома добро плаћени, што је претпоставка њихове неподложности миту и корупцији и један од основних услова да могу радити, односно судити самостално и независно од разноразних утицаја“, каже познати београдски адвокат Сава Анђелковић. По његовом мишљењу посао судије и јавног тужиоца код нас није довољно признат нити је одговарајуће плаћен, што итекао утиче на њихову (не)самосталност и (не)зависност.

Томе, свакако, ваља додати и политичке утицаје и интервенције, од случаја до случаја,

Док пријава против Вучелића стоји у судијској фиоци годину дана она против радикала активира се одмах. Да би учинили „употребљивима“ актуелне пријаве против Данице Драшковић судије експресно активирају неке пријаве од пре годину дана, како би поштовали „хронологију“. То су само најквежији поводи за овај окврт.

Пише: Златко ЧОБОВИЋ

већ према процени „са надлежног места“ или његових филијала да ли би судском одлуком могао бити угрожен, непосредно или посредно, не чак толико државни колико партијски интерес. Утисак је да владајући режим примењује правило „пусти, да би могао да затегнеш“, па тако толерише да судије београдских општинских судова, на пример, суде — у такозваним „грућим“ предметима какви су, илустрације ради, политички принудни одири по оцени режима неподобних а високо професионалних новинара у РТВ Србије — заиста по праву, правди и чистој савести, потпуно неоптерећено. У Окружном суду, партијско сито је много гушће, а у Врховном суду Србије поготово. Тако се ствара илузија да све функционише како треба.

ЕФИКАСНОСТ ПО НАЛОГУ

Српски специјалитет је и потпуно нетипичан начин масовног „фабриковања“ судија. О томе адвокат Анђелковић каже да „само после револуција, односно великих друштвених промена долази до овако бројног избора судија као што је данас у Србији. Како револуције очигледно није било, разлог је чињеница да је држава у једном тренутку више пажње посветила полицији и управи, а потпуно испустила правосудје, због чега је дошло до великог осипања судија.“ Он констатује баш као и некадашњи угледни судија београдског Окружног суда, Слободан Батрићевић, који је недавно незадовољан напустио ову функцију, да је за доброг судију потребно најмање 10 година претходног рада у правосудју и искуства. А то, јасно је, никако не може бити компатибилно са масовном инаугурацијом. Тиме се, чини се, грешка исправља грешком чији ће цех, најалост, платити и тек произведене судије, иако су за то најмање криви.

За само један дан, 19. маја, Прво општинско јавно тужилаштво у Београду подигло је, на основу кривичне пријаве Савезног министарства за унутрашње послове, оптужни предлог против пет посланика СРС у Савезној скупштини. Повод је инцидент са Радоманом Божовићем, а осумњичени су за кривично дело ометања службеног лица у обављању послова одржавања јавног реда и мира из Закона о јавном реду и миру. Казна: од три месеца до три године затвора. Ефикасно, нема шта. Не улазећи, наравно, у то чији су посланици и да ли су основано оптужени, нужно је позабавити се реаговањем тужиоца. Поготово ако је познато да има много кривичних пријава према којима се односи као да не постоје! Не оглашава се.

По Закону о јавном тужилаштву и ЗКП, тужилац нема дискреционо право да оптужи, већ је то његова обавеза. Он МОРА то да ради по службеној дужности увек кад има основане сумње и доказа који упућују да се ради о кривичном делу. Ма на који начин сазнао за сумњу и на доказе који упућују на криминално понашање. „Код нас је, на велику жалост, то схваћено као — дискреционо право“, каже адвокат Сава Анђелковић. Илуструје примером кривичне пријаве против Милорада Вучелића, директора РТВ Србије и републичког посланика СРС, поднетом општинском јавном тужиоцу пре годину дана (!), а због основане сумње да је Вучелић починио фалсификат и још неколико кривичних дела. На питања шта је за 12 месеци учињено с пријавом, стигао је тужиоцев одговор да је — **на провери!**

„Оправдано сумњам у оба случаја: и да је кривична пријава против Вучелића на провери зато што то тужилац хоће и да је тужилац био ефикасан када је реч о посланицима држећи се слова закона. Склон сам пре да верујем да је принцип рада — кад, како и коме треба. Основана сумња није фраза. То је збир чињеница и околности који има такве доказе да је почињено кривично дело и да, на основу тога, јавни тужилац тужи. Али, ако се заобију чињенице и докази, ако их тужилац цени од случаја до случаја, по сопственом избору — уколико је подложен аутоцензури, руковођен незнањем или страхом — или по налогу, свеједно јер је ефекат исти, онда се своди на фразу“, констатује Анђелковић.

И кад би се, после свега, децидирано, само са „да — не“ одговарало на питање с почетка о самосталности и независности имајући у виду часне примере ове изузетно тешке и одговорне правосудне професије, ипак тешко да би одговор могао да буде позитиван.

ДР ДРАГОСЛАВ АВРАМОВИЋ, ГУВЕРНЕР НБЈ

НИСМО ВАЉДА ШАШАВИ!

„Ми смо земља која једе огромну количину цереалија и то доминира нашим тржиштем, а не руне трешње. И око тога се не прави таква галама“, каже супер-деда објашњавајући парадокс да трошкови живота расту абнормално, а да инфлације званично уопште нема.

Разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

На недавно одржаном скупу у Атини Ваш предлог о оснивању „регионалног монетарног фонда“ наишао је на позитиван пријем. Имајући, међутим, на уму да су међу земљама учесницама једино грчка и кипарска економија здраве, на чему се заснива Ваш оптимизам у погледу будуће асоцијације?

Чујте, ја ту, на почетку, немам никаквих великих амбиција. Све земље у региону имају проблеме ликвидности, неке у мањој неке у већој мери. Увек имате једну или две државе које су у критичној ситуацији, као и једну или две које су у доброј ситуацији. Искуство је показало да трговина међу земљама у развоју (а то је суштина, да смо без обзира на разлике у социјалном систему сви земље у развоју углавном не функционише због проблема у плаћању. Заглави се на томе. Наше искуство је показало да се врло амбициозан стабилизациони програм може заснивати на релативно мало пара, ако постоји дисциплина и нека свеобухватна схема, да се, у једном периоду буџет може уравнотежити. Имајући та два елемента, само доброга може бити. Ако ових десет земаља покушају да направе једну заједничку касу, а Међународни монетарни фонд — то је кредитна задруга. Свако од нас да на почетку у касу десет милиона долара, и ако нас има десет — то је сто милиона, што није за бацање.

Земља која у овом тренутку има највише тешкоћа је Бугарска. У Бугарској се врло много може учинити, ако се интелигентно ради и са релативно малим износом.

Оснивање тог фонда није било централно питање али је било једно од врло важних. Ја сам понудио пет програма. Један је да се иден-

тификују могућности трговинског развоја међу балканским земљама. Да пословни људи имају оријентацију. Они ће сами доћи до свих тих закључака, али ако имате студију о идентификацији трговинских могућности то би свакако помогло. Друго, које су могућности за интратериторијалне инвестиције. Треће је поменути проблем плаћања. Четврта ствар коју сам ја поменуо а нарочито један грчки професор елаборирао је да би требало извршити интратериторијалну координацију тих стабилизационих програма. Пети предлог је употреба банкарских механизма за све то. Ми сви имамо банке које су на различитом нивоу тешкоће, али које имају врло способних људи. С друге стране су Грци, који су део европске уније, имају огромну традицију и снажне институције. (Иако и они сада имају тешкоће са драхмом). Грци имају амбиција да раде са нашим банкама. Нама би то одговарало у свим овим пројектима. Зато је Комерцијална банка Грчке, која је организовала целу ову сесију, свесрдно подржала предлоге које сам навео. Додали су томе да имају идеју о стварању неког акционарског фонда балканских земаља, где би се направила финансијска институција, која би могла да зајми паре у иностранству за акције у предузећима. Свих ових шест идеја су базирани делимично на интра-балканској, југоисточној трговини, делимично на координираном приступу светском тржишту. Тако да то није никаква изолација.

ГРЦИ ВАПЕ ЗА НАМА

Да ли сте узели у обзир историјски компликоване односе међу балканским државама? Шта ће се догађати уколико услед супротстављених националних интереса не буде могла да се постигне сагласност чији пројекат и по ком редоследу финансирати?

Да, подршка стабилизационим програмима директно утиче на појединачне интересе, али у погледу узајамне трговине и узајамних банкарских услуга — ту не би требало да буде великих неспоразума. То је свима од користи. Бугарска, па чак и Албанија, имају потребу да прошире трговину с нама, што је пре могуће. Ја сам, рецимо, имао врло лепо искуство са словеначким делегатима. Господин Клеменчић је двапут прилазио да ме поздрави и да ми каже да они прате и подржавају наш програм. Неки су се прибојавали да ће бити осуда Југославије, али ништа од тога није се догодило. Грци су, разуме се, истицали пријатељство са нама, али нико од представника ових других земаља није изрекао ниједну критичну ноту. Ни политичку ни економску. Напротив. Интерес за наш програм је огроман.

Вратимо се нашој унутрашњој ситуацији. Директно повезано са кључном фазом Вашег програма је подизање производње између осталог и већим ангажовањем страног капитала. Колико је то краткорочно гледано остварљиво и које су привредне делатности странцима најатрактивније?

Ту постоје бар две ствари. Ми још увек имамо знатну количину неискоришћених капацитета и, ако се будемо држали ове линије, пред нама је знатно повећање производње. А онда морамо најобилније да приступимо, што већ чинимо, припреми инвестиционих програма за будућност. И за инострано и за домаће финансирање. То морамо да радимо и у нашим кључним инфраструктурама и великим системима. После моје посете „Застави“ и Електронској индустрији у Нишу испало је да њима нису потребне огромне паре, него да је њихов највећи проблем тржиште, јер је оно некадашње југос-

ловенско разбијено, а ово садашње је пропало због наше економске стагнације у последњих неколико година. Када наши дохоци почну да расту и њихова ће се ситуација поправити. А онда шта би, рецимо, Грцима било интересантно, о томе сам разговарао са грчким банкарима: Грци имају огромну потрошњу аутомобила, годишња замена је двеста хиљада кола. То је идеална ситуација за аутомобилску индустрију. Пошто они немају никакво искуство у томе, замислите комбинацију њихове производње, „Заставе“, „Фиата“ и неке јапанске компаније. Наша Раковица прави одличне моторе. То би била идеална сарадња. Грци имају идеју о стварању фондова преко којих би странци куповали акције у нашим предузећима. Ако се пројекти добро ураде, са нашим коштањем радне снаге, веома ниским, то би могла да буде профитна стопа 15-20 одсто, што је велика ствар. Видите, већ је почела јагма у Сарајеву између великих међународних компанија око добијања послова. То ће и код нас да буде. Поготово што ми сада имамо респект света због стабилизације. Постали смо нормална земља у којој се може радити, у којој постоји дисциплина и озбиљност.

Да ли сте проучили нови Закон о страним улгањима?

Ја то нисам довољно студирао, слушао сам Милорада Унковића, и ако је тако као што је он говорио то је оно што нам треба. Само знам једно: да морамо да будемо конкурентни у условима које нудимо страном капиталу. Друго: да наша процедура одобравања иностраних инвестиција, цео тај третман мора да буде по узору на сингапурски систем — да када уђете у једну зграду, у тој згради завршите све за један дан. Добро, знам да неће одмах бити једна зграда и за један дан — нека буде и две-три недеље... А не да се „возате“ две године.

Тек нам предстоје непријатни послови као што су деобни биланс између бивших југословенских република и преузимање дела спољног дуга. Због тога се неке Ваше колеге помало прибојавују тренутка скидања санкција. Шта Ви кажете?

Када се скину санкције мора да буде боље него са санкцијама. Побите од тога. Знам, биће индивидуалних проблема. Али, данас имамо страховито погоршање услова размене због санкција, извозимо врло јефтино а увозимо врло скупо. Поред тога постоји велика оскудица појединих роба, као што је петролеј. Када санкције падну биће то велико олакшање. Ако смо ми успели да се извучемо из ситуације у којој смо били у новембру и децембру, са двеста милиона долара, и да дођемо у ову ситуацију у којој смо данас, па нисмо ваљда толико сашави када се скину санкције и добијемо

наших милијарду и по које имамо напољу — да онда „заглавимо“?!

А шта ћемо са у међувремену приспелим потраживањима из света?

Ако смо респектабилна земља не може неко сад да очекује да ми преко ноћи постанемо нето извозник капитала. Ми сада за њих можемо да тражимо „санкције“. Знају они то.

Неке наше банке, када се уклоне санкције, биће у тешкоћама. Али, пошто су оне помогле држави са ниским каматним стопама (успели смо да прођемо сетву са 9 одсто каматне стопе), сада држава дугује помоћ банкама.

НЕ ТРЕБА ЈОШ ЈЕДНА ПОЛИЦИЈА

За време Вашег претходног одсуствовања из земље, док сте се налазили у Америци, надлежни органи у Федерацији су донели одлуку о емитовању обвезница са годишњом каматном стопом од 11%. То је оцењено касније као потез који би могао да наруши спровођење програма. Чија је то била идеја, а какво оправдање пред Вама? То питајте Министарство финансија, а не мене. Ја само могу да претпостављам да су они мислили да по нижој стопи неће моћи да добију паре. Нису обратили пажњу да у том моменту нисмо могли одједном да скочимо на виши ниво каматне стопе. Можемо једног дана и то да урадимо, али док год је сетва трајала код нас је било критично, јер се наша пољопривреда до сада одржавала на потпуно нереалним, негативним каматним стопама. Ја сам са њима још у фебруару разговарао: да ли могу да поднесу девет одсто (банке могу, неће зарадити али неће ни изгубити, плаћају на депозите шест и ако им је маржа три, могу да послују са девет одсто)? Јасно је било отпочетка да индустрија може, јер су наднице биле тако ниске. Али, у пољопривреди је било обрнуто. Онда смо један дан провели са задругама, они су направили свој рачун и рекли су да могу да поднесу девет одсто, али не више.

Према томе, држава која је првокласни дужник, која може да штампа паре, да она сад каже да плаћа једанаест посто камате, то значи да на обичне дужнике треба дати четрнаест и петнаест процената. Због тога то није било добро и ја сам им то рекао. Ми нисмо смели да идемо у ризик. Ја не кажем да ми то не бисмо могли да поднесемо, то нико не зна, али тај ризик нисмо смели да преуземо.

Банкани се, с друге стране учестало жале да Служба за платни промет непотребно успоравала и поскупљује финансијске трансакци-

је. Да ли је тако замисљен механизам државне контроле, неопходан, поготово у систему за који се Ви залажете?

— То ће бити проучено и вероватно ћемо ићи на драстичну промену садашњег система, односно трансформацију Службе платног промета — платни промет иде банкама, клириншки центар остаје у Народној банци, контролне функције ће се наћи тамо где и порези... Знате, не треба нам још једна полиција. Наравно, водићемо рачуна, да нико не остане на улици. Сачекаћемо да видимо шта ће комитет, који је по овом питању формиран, да каже.

Хоће ли то утицати и на отклањање проблема који су недавно постојали у располагању средствима која се налазе заробљена на жирос-рачунима?

Та су ограничења сада драстично смањена. Данас можете да подижете хиљаду динара дневно. За петнаест дана, дакле, можете да добијете петнаест хиљада. За сваки бизнис је, као кеш, то сасвим довољно. Разлог ограничењу је, наводно, да би се сузбио штицунг. Али, каква је то конвертибилан новац ако не могу ни динара да добијем?!

Према штицунгу су у јавности економисти износили и нека, може се рећи, са становишта званичне политике, прилично јеретичка мишљења.

То је много компликовано, зато што је везано за, несавршеност је блага реч, недостатке нашег пореског система и велика оптерећења за предузећа. Још увек знатан део наше привреде „иде“ у страну валуту, не зато да би зарадили него да би избегли „књиге“, које се воде у динарима. Реорганизација пореског система је неминовна.

Други елемент је шверц који долази из иностранства. Због чега наша индустрија текстила и галантерије није конкурентна са мађарском и бугарском производњом када смо ми били један од водећих извозника одличног текстила? Да ли је то само проблем организације?

Трећи аспект је петролеј. То што немамо слободно тржиште петролеја. Ту се огромне паре праве и губе. Због тога се штицунг исплати.

Четврти разлог који се наводи јесте да је динар прецењен. Ја у то не верујем. Али човек ни то не сме да искључи. Само, данас то није релевантно, јер немамо слободну трговину. сутра може да буде релевантно. Видећемо.

Цео наш систем је базиран на поверењу да ће динар бити чврст. И док сам ја овде биће чврст.

Коначног одговора на штицунг нема? Појављује се и нестаје. И што је фундаментална ствар, мислим да очи нашег становника нису више уперене на цену марке него на цену на пијаци. А то је велика ствар

Све се одмах осети

То људе вероватно највише збуњује: статистике бележе пораст производње, просечних зарада и дефлацију, а само неколико повећања цена пољопривредних производа (осећају то на својој кожи) озбиљно доводе те бројке у сумњу (?)

Наши индекси нису добри. Ја сам добио од нашег завода за статистику податке каква је тај скок цена био, а наједанпут је нестао. Последње недеље испада да су пољопривредни производи са 122 пали на 98. Питамо их како је могуће, када је цена брашна пала да због паприка и јагода тај индекс иде на 122. А знате у чему је проблем? Брашно се води као индустријска

производња. Тако индустријске цене падају, а нису индустријске, јер пола од тога спада у пољопривреду. Ми смо земља која једе огромну количину цералија и то доминира нашим тржиштем, а не ране трешње. И око тога се не прави таква галама. Друго, ми дуго нисмо пуштали кукуруз да изађе на тржиште, трунуо је у резервама. Због тога су и цене меса расле. Чињеница је да је тај наш индекс, после ових вибрација и упркос арбитрарном повећању цена комуналија (нешто је касније скинуто, али не све) свега је један одсто повећања цена за четири месеца.

Шта знате о појави да се кредити дати пре три месеца предузећима за оживљавање производње, приспели за наплату, не враћају банкама, па је због тога кредитна активност банака готово замрла, док се то не рашчисти?

Не знам ја то. Подаци још нису приспели. Ми смо реформу извршили 24. јануара. Првих неколико недеља уопште није било кредита. Тек у фебруару почела је галама на банке да дају кредит, тако да већина кредита још није доспела. Друго, сада поново имате отварање старих предузећа, нове линије крећу и очекује се скок производње. Ако је скок у производњи не могу нето кредити да се враћају. Јер експанзија кредита иде са експанзијом производње. Ако би се ти кредити вратили, то није довољно зарађено да би предузећа сама финансирала обртни капитал, укључујући и плате. Пад производње би поново био неизбежан. Према томе, наши нето кредити морају да прате повећање производње. Па читава та конфузија око исплате плата — банке финансирају обртни капитал, јер га предузећа немају. Да ли радник са овим зарадама треба да финансира предузеће? Не може. Нема такве анализе која би показивала да предузећа не могу да врате паре. Постоје само приче. Најбољи доказ: да су направљене грешке већ би код нас експлодирале цене и цене кредита. То не чека да се књиговодство затвори, то се одмах на тржишту осети.

Раст производње мора да прати и раст потрошње иначе би то била производња за залихе. Дакле, зараде морају још да расту. До ког просечног нивоа а да то истовремено не подстакне нови талас инфлације?

Имате два аспекта. Ми смо о томе на Савету НБЈ разговарали. Један аспект је овај: банке када дају зајмове предузећима морају да прате билансе тих предузећа. Па морају да гледају и колико предузеће плаћа раднике. Ако би постојао велики пробој у зарадама, не би смели да дају зајам, јер предузећа неће моћи да врате зајам. Због тога је врло тешко говорити о кредитној инфлацији, јер постоје такви уграђени елементи контроле. Под два, наши најнижи доходи нису довољни за егзистенцију. А узмемо ли марксистичку теорију — нема репродукције радне снаге по тој цени. Према томе, најниже најамнине морају се повећати. Број три, наши доходи на тим средњим и вишим нивоима расту. Расту у држави. Али, шта је то када генерал код нас има четристо динара, а у свету двадесет пута толико? То није велики трошак. Доходак се на средњим и вишим нивоима релетивно брзо повећава — што отвара перспективу за та тзв. трајна потрошна добра. Томе треба додати потрошачке кредитне који су у плану. На њима је базирано оживљавање „ЕИ“, „Заставе“ итд.

Имате ли некакве пројекције о расту зарада у наредна три месеца? Не верујем ја у то. Како можете да имате пројекције за наредна три месеца, ми смо тек на почетку. Ми живимо из да-

на у дан, али, могућности повећања нашег новчаног оптицаја су врло велике. Ако динар буде чврст имаћемо велике могућности експанзије кредита.

ПРВО НЕКА КАЖУ

У току је друштвена дебата око преинспитивања досадашњег тока приватизације друштвене својине, колико је у свему било шпекулација и распродаје у бесцење привилегованим појединцима. Располаже ли НБЈ неким подацима о томе?

Не знам шта је ту рађено, колико је било злоупотреба. Не би било добро да се изјашњавамо о стварима које не знам. Једино у шта ја верујем то је да сва три сектора, приватни, кооперативни (задружни) и аутономна државна предузећа морају да имају исти приступ кредитима, опорезивање, државну помоћ и заштиту. Али у погледу већ постојећих блокова државне имовине, наших великих предузећа, за које смо се задужили и за које је народ толико већ платио — то се не сме растурати у бесцење. Претпоставка да ће по дефиницији приватни сектор бити ефикаснији од државног, уопште није доказана. Ја знам изванредна државна предузећа и приватна која су брзо пропала. Видите, у Источној Европи су то пробали па нигде није ишло. Прво, немогуће је отпустити толико радника. Друго, та дискрепанција у расподели дохотка које су реформама настале и шпекулацијама које су неизбежне — страхвиту се повећава. Ево, видите шта се у Русији дешава. Појединци купују у Паризу и Лондону најбоље апартмане а пола народа у Русији скапава. Најбоља социјална заштита која је постојала, руинирана је.

Хоће ли држава до краја расветлити позитивну „Дафимента“ и „Југоскандика“, са означавањем правих криваца из државног врха?

Ја то, једноставно, не знам. Али знам једно друго питање. Као председник овог координационог тима, добио сам задатак од савезне владе да (заједно са људима који о свему томе нешто знају) нешто слично као и за стару штедњу урадим за „Дафимент“ штедњу. Ми ту гледамо на интерес штедиша. Очекујемо да нам држава каже да ли је она одговорна за обавезе „Дафимент“ банке, према нашем законодавству. Јер, „Дафимент“ банка је радила са лиценцом. То мора неко од врховних судија да каже. Ми имамо само своја приватна гледишта.

Ако се сложимо да је држава одговорна, штедише морамо поделити у три групе: прво они који су уложили а нису извукли ништа. Они су очигледно оштећени. У другој групи су они који су извукли своје паре са екстра добити и они немају шта да траже. Нема тог суда који би им дао „леба преко погаче“. У трећој групи су они који су нешто извукли али су, ипак оштећени. Сада се тек, на наш захтев, реконструишу све те књиге, да би се утврдило колико којих има. Да би „бона фиде“ штедише биле обештећене (друго је питање којом брзином).

Што се решења за стару штедњу тиче, ту никако није могао да буде постигнут консензус, па је ово сада што се исплаћује искамчено на моју личну одговорност.

Ми то привремено радимо, јер смо одговорни за то. А држава мора за стару штедњу да донесе закон. Ако кажу да неће да плате, то је онда њихов проблем, па нека иду на изборе!

КАКО ЈЕ ПРОПАО ПОКУШАЈ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ГУВЕРНЕРА ДА СТВОРИ „БАЛКАНСКИ МОНЕТАРНИ ФОНД“

СУСЕДИ ПИЈУ СВОЈУ КОКА-КОЛУ

Тешко нама кад се укину санкције. Оног тренутка кад међународна блокада падне, тада ће навалити сви светски повериоци да наплате раније дугове. Нисам сигуран да је могуће било какав мораторијум на приспеле дугове, а ако будемо морали да их платимо, остаћемо без и једног долара потребног за обнављање посрнуле привреде. Можда би за ову власт боље било да санкције никад не буду укинуте.

Овако је пре неки дан „у четири ока“ говорио један „наш“ човек који седи у врховима једне од десет највећих светских банака и тамо директно води одељење за Источну Европу. Из разумљивих разлога, дотични господин није желео да му се јавно спомиње име, али је дошао овде да у неформалним контактима укаже каква нас судбина очекује.

„Слушам радио овде у Атени и тек одједанпут неко каже: главни проблем ће да настане када се укину санкције. Е, па, немојте људи, када се скину санкције онда ћеш моћи да извозиш па ћеш да увозиш јефтине. Па, добро, мораш некада и да платиш више, не може баш све да буде сто одсто, али ће бити далеко боље него што је сада у време санкција, изјавио је групи југословенских новинара др Драгослав Аврамовић приликом недавног сусрета монетарних стручњака Балкана у главном граду Грчке.

Југословенски гувернер отишао је и корак даље тврдећи да и после укидања санкција Југославија неће просити новац код међународних финансијских институција (јер су то зеленашке и крваве паре), него ће понудити добре пројекте, продати их и на основу њих добити средства за инвестиције. „Нема страних улагања без суперпројеката“, оптимистички је закључио творца нашег програма економског опоравка.

Др Аврамовић као да није хтео да чује, или је можда пречуо, многа аргументована упозорења домаћих менаџера, који најмање годину дана указују да ће наш привредни повратак на међународно тржиште бити и спор и болан.

Кад ће српска власт схватити да је за бизнисмене из суседства Србија интересантна само док је под санкцијама и док је могуће остваривати астрономске профите пробијањем блокаде. А тада је свака „унија“ апсолутни вишак.

Пише: Ђуро МАРКОВИЋ

Разлога за то је много, по оцени југословенских директора. Пре свега, зато што су домаћа предузећа изгубила технолошки корак са модерним индустријама, затим што су за две године под санкцијама изгубљени партнери у иностранству, који су се у међувремену окренули произвођачима у источноевропским земљама и, треће, што ћемо ми и по укидању блокаде морати јако јефтино да извозимо и даље скупо да увозимо да бисмо могли да се пробијемо на светско тржиште.

Прича коју је др Аврамовић дан по повратку из Атине испричао у раковичком „21. мају“ на синдикалној седељки могла би се протумачити и као гувернеров занос успесима које је (по личном сазнању) побрао у Грчкој. Забезекутим директорима ове фабрике ауто-мотора саопштио је како Грци сањају да имају свој национални аутомобил и да би „21. мај“ магао да се укључи у ту производњу заједно са „Фијатом“ и Јапанцима. Прича, наравно, изгледа као из бајке. Јапанци су баш „људи“ да купе раковички мотор, који по технолошким перформансама представља прошли век у односу на једну „Хонду“ или „Мазду“.

Случајно или не, али тог истог дана док је Аврамовић ширио заразни оптимизам по „црвеној Раковици“, београдске информативне куће објавиле су вест да је амерички председник Бил Клинтон обавестио Конгрес да ће санкције против СРЈ остати и после потписивања мировног плана за Босну. Разлог, објаснио је Клинтон, је у томе „што деловање и политика СРЈ директно угрожавају стратешке и економске интересе САД“.

Гувернера Аврамовића и политичку опцију у Србији на коју се он ослања, оваква Клинтонова изјава (основано се сумња) неће много узбудити. Зар није, уосталом, српски председник Милошевић два пута у последње време изјавио да нама санкције не могу ништа хиљаду година и да ће српски сељак одолети свим светским компјутерским заверама.

Следећи неке раније иницијативе и иницијску опцију „терања кере“ с целим светом, Србија упорно истрајава на разним видовима „Балканске уније“ — од економске, до спорско-естрадне. Истина, пре две године, следећи логику европских регионалних интеграција, тадашњи југословенски премијер Милан Панић изашао је са идејом Балканске економске уније, која је требало да обухвати и све бивше југословенске републике, сада осамостаљене као државе. Предлог је тада, иако је СРЈ била већ под санкцијама, наилазио на прилично благонаклон став међународне заједнице и невелико јавно противљење (рецимо Словеније и Хрватске) некадашњих братских република.

Панићево удаљавање с југословенске политичке сцене значило је привремено суспендовање поменуте балканске интеграције. Што је обруч санкција, међутим, постајао жешћи — тако се у српском политичком естаблишменту повећавала заинтересованост за повезивање са балканским суседима. Понекад је то било толико нападно да се није ни примећивала извесна резервисаност суседних земаља за таквим облицима сарадње. Многе од тих суседних држава, наиме, често су се кроз уста властитих средстава масовних комуникација, питала како је уопште могуће правити сарадњу са земљом

која није успела да сачува никакве везе са државама с којима је до јуче живела у заједничкој домовини.

Први спектакуларнији „пробој“ у разним облицима балканске сарадње постигнут је на „менаџерске мишиће“. Милошевићев блиски сарадници — Милија Зечевић, Драган Томић и Живадин Михаиловић (Жика Муштика) — прогласили су Врање центром балканског бизниса, доводећи у овај град неколико десетина пословних људи из суседних земаља. По ономе што се могло „прочитати“ између редова егзалтираних извештаја државних медија, већина бизнисмена из суседства праву пословну сарадњу остављала је на „другом штапу“, интересујући се (што је и логично) колики профит може да оствари у трговини са земљом која је у блокади. Није, наиме, никаква тајна да су се власници појединих приватних фирми из Грчке, Бугарске, Румуније па и Албаније буквално обогатили и постали доларски милионери кршећи међународну блокаду и тргујући са Србијом. Нема никакве дилеме да су све то платили грађани Србије, а да се њихова власт понашала у стилу „није важно колико кошта“ само да ми оставку света покажемо колико је Србија моћна.

Кад већ, шаховски речено, држи иницијативу са балканским адутом на домаћој политичкој сцени — владајући режим у Србији и даље упорно инсистира на томе. За појачавање „гаса“ послужио је, а ко би други, него др Драгослав Аврамовић. Његова медијска популарност о домаћим приликама мора бити све чешће и све више експлоатисана и у иностранству зарад унутрашњих потреба. И пошто одавно нигде није путовао (април и његов боравак у САД су медијски већ потрошени), Атина и скуп балканских монетарних стручњака указали су се као дар с неба. Југословенска делегација у Грчкој била је толико бројна да је личила на некадашња Брозова путовања на самите не-сврстаних.

Домаће јавно мњење веч уочи атинског скупа припремано је за спектакуларне резултате, да би крај тог монетарног циркуса у једној београдској новини на првој страни био испраћен као „победа над блокадом“, уз вест да су се Балканци најзад опаметили и на империјалистички изазов одговорили стварањем „Балканског монетарног фонда“. Све би, дакле, требало да сугерише како су „Срби завршили посао“ — блокаде више нема, а и пара ће бити у неограниченим количинама. Тако се у Атини понашао и југословенски гувернер, који је домаћој и светској јавности отприлике поручивао — „види, ево мене у Грчкој, баш нас брига за ваше санкције“

Кад су се, међутим, страсти мало примириле показало се да баш није све тако како су покушали да нас дрогирају државни медији и социјалистички гувернер. Трезвенији новински извештачи дојавили су у међувремену неколико „безобразних“ чињеница, које би, ако ништа друго, морале да натерају једну седу главу да бар — поцрвени.

Као прво и најмање важно: грчки медији (толико наклоњени братским везама са Србијом) нису показали ни најмање интересовање за скуп балканских монетараца нити су о томе објавили и једну једину вест. Друго (мало битније) у Атини није формиран никакав „Балкански монетарни фонд“, него су учесници прихватили као занимљиву идеју нашег гувернера о међусобном финансијском испомагању држава — суседа. О тој идеји могло би се разговарати

на неком од следећих скупова, али није казао кад ће и да ли ће он уопште бити одржан. И треће — најважније: учесници атинског монетарног самита (наравно, осим југословенских представника) нису крили своје стратешке и дугорочне намере — интерес да властитој развој заснивају на финансијској помоћи развијеног Запада. Само слепац може да поверује, на пример, да је једна Албанија стратешки заинтересована за сарадњу са суседима и то у тренутку кад је отварање фабрике „Кока коле“ у близини Тиране обележено као национални празник. Да је албански председник Сали Бериша присуствовао отварању фабрике клакера, чија је дирекција у Власотинцу, а не у Атланти — онда би се још и могло поверовати у „Балкански монетарни фонд“.

Уосталом, није само Албанија дугорочно окренута америчком и западноевропском капиталу, технологији и кадровима. Грчка, рецимо, и не крије своје предности над комшијама

између осталог и зато што је чланица Европске уније, а да и не говоримо о Бугарској и Румунији. Ове две земље труде се из петних жила да међународним финансијским и економским институцијама докажу како програме транзиције својих привреда прилагођавају управо стандардима које су прописале најразвијеније земље Запада. Тешко је поверовати да су Јон Илијеску или Жељо Желев баш толико неспретни политичари да гурају прст у око „стратешким и економским интересима САД“ зарад суседских православних пољубаца са једном екскомуницираном земљом — Југославијом.

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

ЗАДЊА СТРАНИЦА КОРИЦА, ФОРМАТ 1/1	900 НД
ОСТАЛЕ КОЛОР СТРАНЕ, ФОРМАТ 1/1	600 НД
ВИЊЕТА НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ (5x5 цм)	300 НД

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ (УНУТРАШЊЕ СТРАНЕ)

ФОРМАТ 1/1	450 НД
ФОРМАТ 2/3	300 НД
ФОРМАТ 1/2	225 НД
ФОРМАТ 1/3	150 НД
ФОРМАТ 1/4	120 НД
ФОРМАТ 1/8	75 НД

ПОПУСТИ: ЗА 2 – 5 ОГЛАШАВАЊА 10%, ЗА 6 И ВИШЕ 20%

СРПСКА РЕЧ ПОЗИВА НА ПРЕТПЛАТУ

3 МЕСЕЦА	12 НОВИХ ДИНАРА
6 МЕСЕЦИ	24 НОВА ДИНАРА
12 МЕСЕЦИ	48 НОВИХ ДИНАРА

УПЛАТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА: ЕВРОПА

3 МЕСЕЦА	40 ДЕМ	ИЛИ	25 УСД
6 МЕСЕЦИ	75 ДЕМ	ИЛИ	45 УСД
12 МЕСЕЦИ	140 ДЕМ	ИЛИ	85 УСД

УПЛАТЕ ИЗ ВАНЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА:

3 МЕСЕЦА	50 ДЕМ	ИЛИ	30 УСД
6 МЕСЕЦИ	95 ДЕМ	ИЛИ	55 УСД
12 МЕСЕЦИ	170 ДЕМ	ИЛИ	100 УСД

Уплате извршити у корист „Српске речи“, Београд, на жиро рачун 40801-603-4-27562. Пети примерак уплатнице послати на адресу: „Српска реч“, Брајкова 13-15, IV спрат, 11000 Београд. За остале информације обратити се секретаријату редакције на тел. 011/628-242 или 011/620-891

1. ЈУН 1993.

УЛИЦА

У ноћи 1. јуна 1993. завршен је „јакобински период“ радикалне опозиције у Србији, на радост власти и странака „центра“. Нити су „јакобинци“ били јакобинци, нити је „центар“ био центар. Али већ је створен такав утисак. Само је власт била права, ванвремена и изнад сваког времена, власт која другима не допушта што допушта себи.

Они што су хтели постулате 18. века елиминисани су тог 1. јуна рекли бисмо — амбулантно. Без икаквог пардона пребијен је председник једне велике странке. Пребијена је и његова жена. Затим су затворени. Њихове модрице, подливе и нагњечења симултано су 40. дана, сакривали министарства здравља, правде, људских права и информација. Судство се понгравало алармантним извештајима лекарских конзилијума. Министарства су се понгравала судством. Полиција се понгравала министарствима. Председник државе понграво се полицијом.

Председникова жена понграла се са свима. Мира Марковић се баш тада, 1. јуна, полут црвеног анђела, на велика врата вратила у политикку. На исте врата опозиција је са улице ушла у тор парламента, да се у њему изгуби и не снађе. А Србија је добила полицијску државу.

У ноћи 1. јуна 1993. власт је прешла Рубикон. Пукао је морали мехур од сапунице. Није требало бити Цезар, па ни Мали Цезар, да то буде видљиво већ сутрадан. Полиција се показала и у новом светлу и у новом „перју“. Тукли су новим, дугим пендрецима, у новим панцирима, под новим шлемовима, долазећи у новим „мицубиши“ циповима, у великом броју, са високим диовинцима. Тукли су претходне ноћи на шта год су наишли — старо и младо, мушко и женско, умешано и невино, јогунасто и преплашено. Тукли су јер их нико није зауставио, јер су знали да неће одговарати и јер су добили такво наређење. И данас, после годину дана, то је одред без имена, то су људи без имена, у земљи где смрт и свако страдање имају утисак шале, као свуда где је смрт превише честа и где се умире на туђи дан.

А томе је лек, кажу, у парламенту. Како?

**Божовић не пада због радикала
већ због могућности
— улице**

Пише: Љиља ЈОРГОВАНОВИЋ

Па 1. јуна 1993. позвали су грађане само да уђу у тај исти парламент преко чијих леђа су се урадило неке ружне ствари. Ништа више. Само да уђу. Без оружја, у ограниченом броју, у невелику зграду која се, са онаквим „перјем“, лако може држати под контролом. Сав терет „револуције“ поднеле би чистачице. Сећате ли се како је Милошевић после 9. марта критиковао студенте што су иза себе, на улицама, оставили неред који су „радници градске чистоће морали да чисте“? Хигијена је пренета и на менталну и на политичку равани. Људи су пребијени у име почињења измишљених кривичних дела, једној странци се претло забраном, хапшени су и скидани голи полицајци са имунитетом, штрајковало се глађу у центру глада... због уласка у скупштину.

С друге стране, није било мало оних који су у дубини душе, на којој год се демократској коту налазили, били срећни што се све свршило како се свршило: да Милошевић буде сит и Вук на броју. Завршило се са идејом, „преврата“. Данас грађане с времена на време узбуди пребијање неке глумице, неки нестанац, неко отимање бензина, неки „рекет“, неко убиство. Али све се брзо заборавља. Оне који тешко заборављају избогавају као губавце. Као да им они, ти који тешко заборављају, највише отимају. Соколовићева полиција шета као пауница, моћна и заштићена. Око ње се окрећу шверц, дрога, криминал. Читајте Србију: то опозиција не ваља. Одмах оставку? Соколовић неће да поднесе оставку. Не да Милошевић. Не можете ви исто! Ви морате институционално, парламентарно... Али не овако, као Божовића. Њега је Милошевић отписао. Него — право у главу! Али демократски, по закону. Иначе сте исти.

Слично мишљење деле сељак и интелектуалац, службеник и приватник, левица и десница, екстремисти и центар. Класни, социјални, па и политички противници али — браћа по души, по духовној сродности.

Док се хода кроз институције, на прстима, да се не појави обезбеђење, велики је избор на трпези. Капитализам али — народни. Социјализам али — модерни. Феудализам али — српски. И све звучи светски осим старомодног изласка на улице. То би само кулови. Читајте Србију. Сањајте нову кухињу, топих, вунено ћебе, миксер, стан, телефон, телевизор... И не помислите да све то постиже преко ноћи. Преко ноћи, револуцијом, само комунисти постају социјалисти, хиперинфлација постаје конвертибилни динар, богати штедиша пиле. То су та чуда.

А Божовић, „мотив уједињења опозиције“, како им се ругају она браћа по души, пада сигурно. Не због свог понашања, не због Шешеља. Пада јер је игром случаја, на истом месту, са исте говорнице, узрочник могућег померања у правцу силе. Могућег изласка из парламента, где се опозиција чува на сигурном.

Михаило Марковић у несвести, после ударца у лице
(1. јун)

Вук са полицијом

Даница са полицијом

Вук Драшковић пред Скупштином Југославије

Бацање сузавца и почетак малтретирања грађана

Полиција излази из Скупштине и обрачунава се са грађанима који стоје на степеништу

Патријарх испред Централног затвора

Поход на Централни затвор (19. јун)

Масовни и индивидуални протест грађана на Светосавском платоу (19. јун — 3. јул)

ВУКУ И ДАНИЦИ
ЈЕДИНИМ ПОЛИТИЧКИМ
ЗАТВОРЕНИЦИМА У ЕВРОПИ

Реаговање опозиције

Аболиција

Штрајк глађу посланика СПО

БАРЕМ ПРОБАЈМО

О чему размишљам, сећајући се 1. јуна прошле године?

Питам се: Шта би се десило да се 1. јуни није догодио 1993, него да се догодио 1994? Све би било као што је било. Опет бих се, из затвора, борио не само против Милошевића него и против профитерства једног дела опозиције који би, у пострадању СПО и и мене, тражио неку коску и ћар за себе.

Већ 3. јуна прошле године, Митеран и Мицотакис захтевају да Даница и ја будемо пуштени на слободу. Истовремено, од челника демократске опозиције у Србији назван сам „лудаком“ који је „нанео непроцењиву штету демократској опозицији“. Нећу да спомињем имена јер је записано шта је ко рекао и како се држао. Рећи ћу само то да су мени част Србије која не пристаје на пендрек, кундак и чизму бранили људи великог срца из такозваних малих странака и новинари НТВ „Студио Б“, „Борбе“, „Радиа Б-92“, „Времена“, „Српске речи“, повремено НИН-а и још неких гласила. Треба подсетити и на гласове одважних, као што су Мића Поповић, Михиз и такви, којих нема много, на жалост.

Све би се, и данас, поновило. Свак би одиграо своју улогу у драми од прошле године. Можда би се, стицајем околности, једино Шешел сада поставио друкчије.

БОЛЕСТ ЗВАНА — ЛЕШИНАРСТВО

Болезт звана лешинарство сахранила је све наше велике побуне, од 9. марта 1991. до 1. јуна 1993. године.

Милошевић је неколико пута сатериван уза зид и сваки пут руку спаса пружао му је неко из опозиције. Заправо, исти људи из опозиције. Они су у погрому режима над Српским покретом обнове, који је организовао и носио све протестне митинге, демонстрације и саборе, увек проналазили шансу да се додворе и режиму и бирачима. Дистанцирањем од СПО и хитрим осудама нашег „насилничког“ и „недемократског“ понашања, ти опозициони прваци су добијали „кредит“ од Милошевића и на ТВ-Бастилји рекламирали као „разумни и одговорни“. Та признања су им служила као одскочна даска за умилјавање бирачима. Заборављали су, међутим, да Милошевић ласка и мази низ длаку само док си му потребан, а чим мине опасност он по руци која му је помогла удара шибом.

Ми нисмо за методе јуриша, ми смо за демократски дијалог! Марта 91. у затвору сам дознао за ту крилатицу колега из опозиције. Нису могли да издрже ни три дана.

Ми нисмо за уличну демократију, него за демократију кроз институције власти! Беше то шамар Видовданском сабору.

Ми нисмо за враћање у прошлост, ми смо за будућност! Опет камен на СПО, због доласка престолонаследника у Србију.

Ми не гледамо према Равној Гори, већ према Европи! Опозициона реконтра подизању споменика генералу Михаиловићу.

Ми смо патриоте и на митинзима Весне Пешић и Драгана Веселинова немамо шта да тражимо. Профитерски поклони тих истих, овог пута са циљем да ушибаре нешто на „непатриотизму“ оних који су сазивали протесне скупове за Данин и мој излазак из затвора.

БРАНИЛИ БИСМО И МИЛОШЕВИЋА

Нема политичке странке у Србији која је, као СПО, имала толико разлога да се, ових дана, придружи СПС хајци на СРС и Војислава Шешелја.

Дошао је четири године чекани, дан „освете“. Требало је само да лешинарски загрмимо и сви екрани ТВ-Бастилје били би нам на услузи. Доживели бисмо да, напокон, и СПО буде представљен као странка „разумљивих и одговорних“, као покрет „патриотских опредељења“ и као „конструктивна опозиција“. И „уловили“ бисмо, вероватно, уз помоћ СПС и његове „Бастилје“ нешто и гласача.

Ми смо, међутим, ту шансу одбили. Поставили смо случај на раван принципа, једна демократска странка, какав је СПО, не сме бити вођана мотивима освете и мора стати у заштиту угрожених права и Војислава Шешелја. На исти начин, ми бисмо сутра бранили и угрожена права СПС и Слободана Милошевића. Кад би, неким случајем, Милошевић и његова супруга били улисичени, а потом онако животињски претучени, као Даница и ја, њима би СПО, без премишљања, притекао у помоћ. Напросто, или браниш права свих или ниси — демократа. А ни цео човек. Освета је чемерно пиће које жртву претвара у целата, а целату прибавља ореол жртве.

Поступак СПО изненадио је многе и показао, дакле, да многи не знају шта је СПО.

Али, није поента, ипак, у томе. Хаджком режиму на Шешелја, опозицији се наместила прилика да формулише неколико захтева, да сложено залегне иза тих захтева и пошаље их СПС-у са напоменом: Договоримо се или седите сами у Скупштини!

Који су то захтеви? Нови Закон о Телевизији и Закон о информисању, пре свега.

Оно што покушавамо четири године сад смо могли постићи — потезом оловке. Само да припретимо блокадом рада Скупштине Србије и да се, испод захтева, потпишемо Ђинђић, Коштуница, Шешел и ја. Без наших посланика, нема парламента. Све демократски, парламентарно и са осмехом.

Тако би било, да није оне старе бољке опозиције.

Лидери ДС и ДСС одбили су састанак а и потписе испод споменутог захтева. Њихови „овлашћени представници“ прихватили су те захтеве, али они нису „за методе учена“. Они су демократе, па неће да блокирају рад парламента!

ПРИТИСКУТИ ОПРУГУ

Стара музика, нови текст. Јесмо за деблокаду ТВ-Бастилје, али нисмо за притеривање СПС уза зид. Предложимо Закон о Телевизији, па нека посланици гласају.

На примедбу да је то залудан посао, јер ћемо бити надгласани, следи одговор: Шта се ту може, важно је покушати и важно је да опозиција остави на ТВ-гледаоце скупштинских преноса „визуелни утисак“.

Па ваљда је од „визуелног утиска“ важније да успемо, да присилимо СПС на политички

договор. Учинак, учинак, а не утисак. Не глума, јер парламент није позоришна академија.

Нешто друго је по среди. Колеге су предвиделе да ће, због одбране угрожених права СРС, режим кренути у нову офанзиву на СПО, тако што ће монтирати да је реч о „коалицији кумова“, о „савезу екстремних снага“ и слично“. Е, то ваља искористити и нешто ушибарити. Треба помоћи СПС-у у тој офанзиви и ето простора и шансе за ДС и ДСС.

Због тога, и само због тога, лидери ове две странке одлучно изјављују да се варају сви они који се надају акционом или ма каквом другом обједињавању опозиције.

Док не сахранимо ту жалосну логику, СПС може да уцењује и да ради шта му је воља.

Већ на наговештај нашег заједничког деловања, СПС је пожурио са спремношћу да жртвује Божовића и спремио се за додатне уступке. После Ђинђићевог и Коштуничиног наступа, власти је лакнуло и одмах су затегнуле.

Слободан Милошевић не попушта никада, осим кад мора. Он се понаша као опруга. Сабја се онолико колико је снажан противник или супарник. То неки из наше опозиције неће да схвати. Њима напросто, није ни циљ сабијање опруге него сабијање оних у опозицији који најснажније притискају Милошевића.

Упримо заједно и, сумње нема, политички договор биће постигнут. Он ће прихватити све што мора да прихвати. Ако не мора ништа, ако опозиција није у стању да скупно стане иза ма чега, Милошевић неће ништа ни дати. И зашто би?

Снага СПС је у неслози, у ситној шићарцијској рачуници опозиционих странака. И дрскост и безакоње власти темеље се на томе.

Милошевић је од марта 91. вребао прилику да удари на СПО и мене. Јуна прошле године проценио је да је прави тренутак и реваговао је као кобра. Знао је да ће ту његову акцију, отворено или прећутно, подржати главне снаге опозиције. Није знао да ће притисак света бити тако жесток и да ће се за једног сатанизованог политичког лидера и његову супругу заузеи Јељцин, Митеран, Клинтон, Мицотакис, Мејџор, Овен... И није знао да ћу му ја, одлуком да штрајкујем главу до смрти, понудити главу. Додуше, ни ја нисам знао да он такву жртву неће сметити да прихвати.

Заједно, заједно. Неки из опозиције то још нису прихватили. Надам се да хоће и да ће овај текст разумети као још један позив да се договоримо око неких ствари које су нам од заједничког интереса и да се за тај интерес заједно боримо. Друкчије не можемо. Пробајмо барем.

Вук Драшковић
(„Борба“, 1. јун 1994.)

ШАЛТЕР ОТВОРЕН

КОЦКЕ СУ РАЗБАЦАНЕ

Начелник приштинског округа Милош Симиовић баш је последњих дана озбиљно запео да реши проблем Косова. Његов рецепт је врло једноставан: потребно је само забранити рад најмасовније политичке организације Албанаца, Демократског савеза Косова, и ухапсити њеног лидера Ибрахима Ругову па да у јужној српској покрајини ствари коначно крену још повољнијим током.

Симиовић уопште на Косову важи као врло одлучан, енергичан и непопустљив борац за „нашу ствар“. Људи из његовог окружења кажу да није ни трепнуо, још се мање постидео када је у једном „издајничком“ београдском листу прочитао деманти из британске амбасаде којим се оспорава начелников навод из разговора са Дагласом Хогом „как је и сам британски дипломата изразио чуђење што се у једној држави толерише нелегално деловање једне политичке партије.“ Симиовићу такав манир комромитовања сопствене државе и владајуће странке која га је поставила за неку врсту „косовског губернатора“ није нимало непријатан „ако је продуктиван и служи народу“.

Но, могућност хапшења Ругове и забране ДСК није нешто ново. Милош Симиовић је само поновио идеју која се пушта у оптицај по потреби, по правилу чим се пакња међународне јавности макар на тренутак преусмери са ратом захваћене Босне на проблем Косова. Недавни прелиминарни разговори британског емисара Хога у Београду са Слободаном Милошевићем и у Приштини са албанским и српским политичким лидерима управо је био тај „веома погодан“ тренутак да се свету покаже с ким српска (косовска) страна хоће а с ким неће да преговара...

БИРАЊЕ ПРОТИВНИКА

... А да су преговори о Косову сасвим извесни чини се да више нема никаквог спора. Без обзира што је Душан Митевић демантовао вест радија „Слободна Европа“ да је на челу београдског (српског) преговарачког тима и што нико у престоници не потврђује (не)проверену вест да су некакви први дијалози између Београда и Приштине већ у току. Те (не)проверене информације коинцидирају са оним што је

„Ми смо имали привреду у својим рукама и прокоцкали смо је. „Трепча“ не ради. Показало се да је могла да ради у рукама Енглеза пре рата, у рукама Немаца за време рата, у рукама Албанаца после рата, а да су је практично затворили Срби. У ствари — неспособни Срби“, каже један умерени косовски социјалиста.

Пише: Иван ТОРОВ

— по Хоговом сведочењу у разговору са новинарима — изјавио председник Србије Слободан Милошевић, а то је да око „решавања проблема Косова не би требало да буде већих тешкоћа“. Милошевић је, по том истом сведо-

чењу, био прилично наклоњен презентираном му плану: да се косовски чвор решава у директној политичкој трговини. Максимална аутономија за Крајину у Хрватској у замену за својеврстан повратак косовске аутономије по моделу Устава СФРЈ из 1974. године. За узврат Србија би добила гаранције да свет неће подржати (што се већ и чини у Вашингтону, Лондону, Бону и Паризу) никакву косовску (албанску) сецесију, нити, пак, територијалну поделу. Косово, дакле, остаје у саставу Србије, односно Југославије.

Ако се на тренутак занемари Симиовићев политикантски излет око забране ДСК и утамничења Ругове, видеће се да ни српској ни албанској косовској (будућој или већ постојећој) преговарачкој страни не иде у прилог да се о свему томе громогласно изјашњавају. Из простог разлога што се сматра да не треба трчати испред руде и да ће даљи ток и исход босанског рата и преговарачког процеса под окриљем међународне заједнице бити она права мера за откривање карата и око Косова. Ругова, додуше, опстаје на захтеву за независним и сувереним Косовом, али више то и није тако чврст став, тим пре што многи други угледни албански интелектуалци, попут Ветона Суриона, сматрају да Ругова мора бити далеко флексибилнији.

И Ругова и Милошевић, међутим, још су у фази калкулисања, испитивања међусобног пулса, премеравају однос снага, меркају разрешење спора око БиХ и Крајине, напуштају старе, праве нове рачунице. И једном и другом је, ипак, постало савршено јасно да се статус кво на Косову више не може на силу бога одржавати, да се време дијалога (преговора) око Косова сасвим приближило и да косовски проблем сасвим поуздано стиже на дневни ред међународне заједнице.

Ипак, вратимо се још једном периодичним захтевима за репресивним односом према ДСК и Ругови. Познати приштински интелектуалац Шкељзен Малићи је тим поводом недавно записао да је Милошевић свестан (то је српски

ИБРАХИМ РУГОВА: Шта се добија а шта ризикује његовим хапшењем

председник у разговору са **Хогом** и показао) да ће му Запад наметнути отварање косовског питања и **Ругову** као албанског преговарача:

„Њему (**Милошевићу**) се то не свиђа. Он не воли да му се ствари намећу, па зато тражи путеве да до тога дође на свој начин. А његов начин отварања питања јесу хапшења и забране. Није случајно што су се српски екстремисти огласили управо док је **Ругова** боравио у Америци. **Милошевић** воли да слуша навијени 'глас народа'. Хапшење **Ругове** и забране ДСК није, дакле, ствар шпекулација, већ произилази из 'логике' режима. Само се поставља питање момента и унутрашњег и спољњег опортунитета за предузимање таквог корака.“

Шта је — по **Малићу** — **Милошевићев** циљ. Ако се ухалси или изолује **Ругова**, за онолико времена колико ће он бити у затвору или изолацији главни проблем ће постати његово ослобађање, а не преговори о статусу Косова. Режим вероватно рачуна и на понављање ефеката који су били постигнути хапшењем и суђењем **Азему Власију**, у кључном периоду мењања ранијег федералног система. Косово је тада остало без руководства и јединственог покрета и требало је скоро годину дана да се албански покрет реорганизује и „произведе“ **Ругову**. Сваки месец одлагања неугодних косовских преговора иде на рачун **Милошевићеве** личне власти. Рачуна се, такође, да би хапшење **Ругове** и забрана ДСК могли да доведу до подела у албанском покрету и самим тим до слабљења албанске преговарачке позиције.

РИЗИЦИ РУГОВИНОГ ХАПШЕЊА

Међутим, колико је **Малић** склон овом предвиђању тока догађаја, толико је и резервисан према остварљивости таквог **Милошевићевог** наума у садашњим сасвим другачијим околностима. Проблем Косова више није тако једноставан и не улази лако у припремљене шеме. Као што се **Милошевић** није усудио да оружјем очисти Косово, када се то чинило примамљивим (90/91), тако ће и сада морати три пута да размисли пре него што се усуди на шокантне потезе. Он зна да су војни механизми НАТО већ покренути, а познате су му и изјаве америчке администрације да неће дозволити заостравање и рат на Косову. Хапшење **Ругове** представљало би велики изазов свету. Талас протеста који би био у том случају подигнут, правац који би узео албански покрет, уплитање света — све би то могло пре убрзати катапултирање Косова према независности, а не помоћи режиму да га задржи. Дакле, **Милошевић** се као никада мора прибојавати бумеранга ефекта.

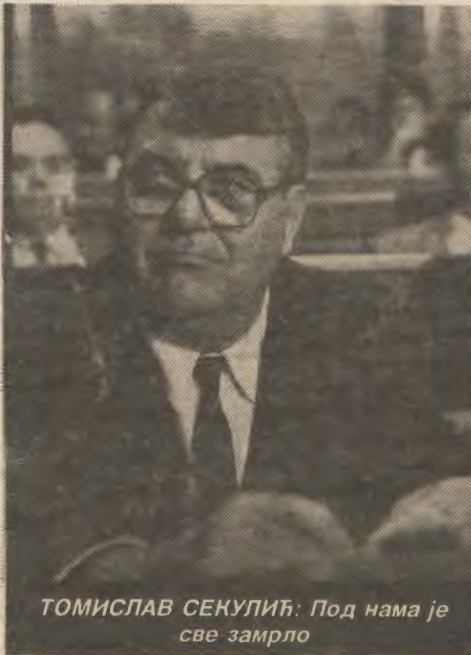
Како год се **Милошевић** буде одредио нема дилеме да ће бити на великој муци, можда већој него што је био босански рат. Он је свој поход на суверену и неприкосновену власт у Србији започео 1986. године управо на Косову, Косово му може — ако довољно мудро не одмери своје потезе — и однети круну са главе. Ризик косовске одлуке је превелики у свакој опцији.

Под претпоставком да је **Даглас Хог** у праву кад каже да је **Милошевић** спреман на аутономију Косова једнакој или сличној оној после 74, најмање је неизвесно како ће реаговати најекстремније српске националне снаге у Приштини и Београду. Тај евентуални чин би се свакако схватио као „велика распродаја“, „На-

ШКЕЉЗЕН МАЛИЋИ: Хапшење Ругове би произашло из логике режима

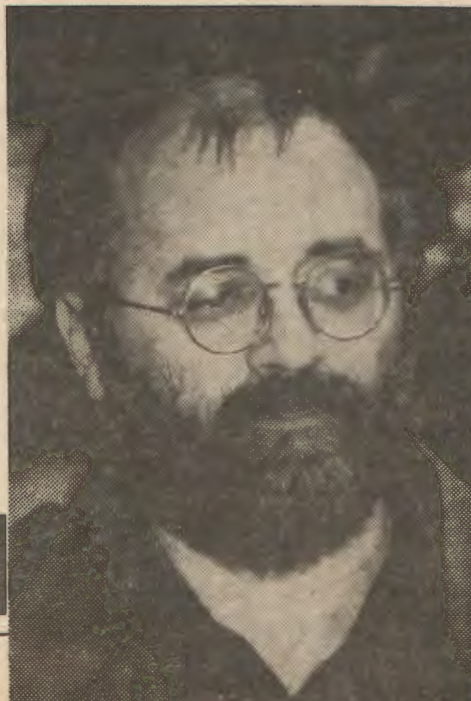

ВЕТОН СУРОИ: И Ругова мора да буде знатно флексибилнији

ТОМИСЛАВ СЕКУЛИЋ: Под нама је све замрло

ционална издаја“ и „предаја Косова Албанцима“. Дакле, српски председник би учинио управо оно што је у Србији после распада СФРЈ сам он готово забранио да се и изговори, а то су уставна решења из 74, која су, по логици **Милошевићеве** власти, поцепала Србију на три дела. Прихватање решења о пуној аутономији

Косова неминовно би поништило чувену **Милошевићеву** победничку паролу из митингашких дана „Србија ће бити јединствена или је неће бити.“ Паролу, на којој је градио своју муњевићу офанзиву на власт.

„ТРЕПЧУ“ СУ ЗАТВОРИЛИ СРБИ

Поставиће се српском државном лидеру и друга непријатна питања: зашто је изгубљено пуних пет година, потрошено, по тврдњи умереног косовског социјалисте **Томислава Секулића**, око десет милијарди долара улагања у Косово, какав је ефекат ангажовања оне силне војске и полиције да тренира и утерује правну државу на Косову. Епилог те политике је познат: Косово је етнички готово непоправљиво подељено и супротстављеније него икад, Срби су преузели комплетну власт али се тиме нису усрећили, Албанци су масовно удаљени и протерани из те власти и економије, али им је то био додатни мотив са се кудикамо боље организују као паралелна држава.

Већ поменути **Милош Симиовић** и **Томислав Секулић** два су карактеристична и међусобно сасвим опречна српска виђења косовске збиље. **Симиовић** је задовољан: „Правна држава функционише, Косово је све стабилније, јавни ред и мир бољи него у свим временима досад, анархија је спречена.“ Тако говори Србин — колониста, а Србин — староседелац **Томислав Секулић** не крије своје разочарење. „Ми смо“, каже он, „имали привреду у рукама и прокоцкали смо је. „Трепча“ не ради. Показало се да је могла да ради у рукама Енглеза пре рата, у рукама Немаца за време рата, у рукама Албанаца после рата, а да су је практично затворили Срби. У ствари, неспособни Срби.“

Секулић сматра да су од увођења привремених мера Републике Србије на Косову замрли привредни капацитети. Завладала је привредна пустош, за коју се, по оцени умеренијих косовских Срба, не могу окривити Албанци, јер су практично избачени из тог процеса. „Уместо памети прорадио је шифарцијски дух“, закључује **Секулић**. Други, пак, додају да исељавање Срба са Косова није заустављено, с тим што последњих година не терају Албанци Србе са њихових огњишта, већ Срби Србе. Односно, неспособна, неефикасна и егоистичка власт. Отимачина и вулгарна приватизација која је на делу најпросто изазива драстично раслојавање и антагонизме међу Србима, расламсавају се стари сукоби колониста и староседелца, а уље на ватру доливају и неке екстремне политичке странке и паравојне формације које су пустиле дубоке корене на Косову.

Када се све то има у виду, мало кога може изненадити и зачудити засад притајена и полугласна размишљања неких старих српских породица да су, можда, Албанци били бољи. У сваком случају, рачуни неуспеле политике Београда и Слободана Милошевића на Косову већ стижу за наплату. Не испостављају их само светски моћници, већ и они који су на основу „олако датих обећања“ пристали на успостављање неефикасне и неуспеле власти.

Српском народу на Косову је много обећано. „Полиција нам је и даље једина сигурност“ — каже **Владимир Китић** из Косова Поља.

По свему, **Милошевићу** преостаје да процени — да ли је српска јавност психолошки припремљена за шокантне потезе који се из његовог кабинета наговештавају.

КАКО ПОДЕЛИТИ „СВЕТИЊЕ“

ЛЕОПАРД ИЛИ КАМИЛА

Већ три године решење косовског (и метохијског) проблема тавори у сенци ратних збивања на просторима бивше СФРЈ. Предах су искористиле обе сукобљене стране. Србија је средствима „правне“ државе (војска, полиција, судство и тајна дипломатија) успоставила жељени „статус кво“, како би се у потпуности посветила решавању српског питања у Босни и Крајини. Албанске политичке партије су прећутно прихватиле пат позицију не би ли у међувремену консолидовале своје редове, искристалисале своје политичке циљеве и усагласиле начине њиховог остваривања. Ни међународна заједница не губи драгоцену време — нуди своје посредничке услуге и разрађује разне моделе будућег статуса и уређења Косова и Метохије.

Косовску монотонију разбија решеност америчке администрације и западних савезника да решење проблема српских крајина услове одговарајућим решењем проблема Косова. На сцену ступају стари и нови лидери са новим решењима и моделима решавања кризе, само се званична српска политика држи „старих“. Свима је јасно да ће, по коначном решењу српског питања западно од Дрине, на ред неминовно доћи и решавање косметске загонетке. Међутим, нејасно је како ће се проблем решити, да ли ће Косово ипак стећи независност, да ли ће Србија мирно посматрати сецесију или ће сецесионисти и њихови западни пријатељи одустати од своје намере и прихватити реалнија и мање болна решења. Питања је пуно, одговора сасвим мало, остало су само претпоставке. Чак ни најбољи аналитичари не могу предвидети даљи ток догађаја и евентуалне последице могућег ратног расплета косметске кризе.

СВЕТСКИ ПРИМЕРИ

Ипак, неки смелији албански и српски политички моделари, на основу западних анализа и сугестија, износе на светло дана наводно реалнију и мање болну идеју — о подели Косова и Метохије. Као аргумент у прилог новом решењу износе свима познате чињенице:

Један део актуелне косовске зблице су и приче о могућој подели Косова на два дела у случају да... У случају поделе Косова би, без дрењичког краја, припало Србији, а Метохија, без Пећи — Албанији. Наравно, ако српске крајине преко Дрине не „одлуче“ другачије.

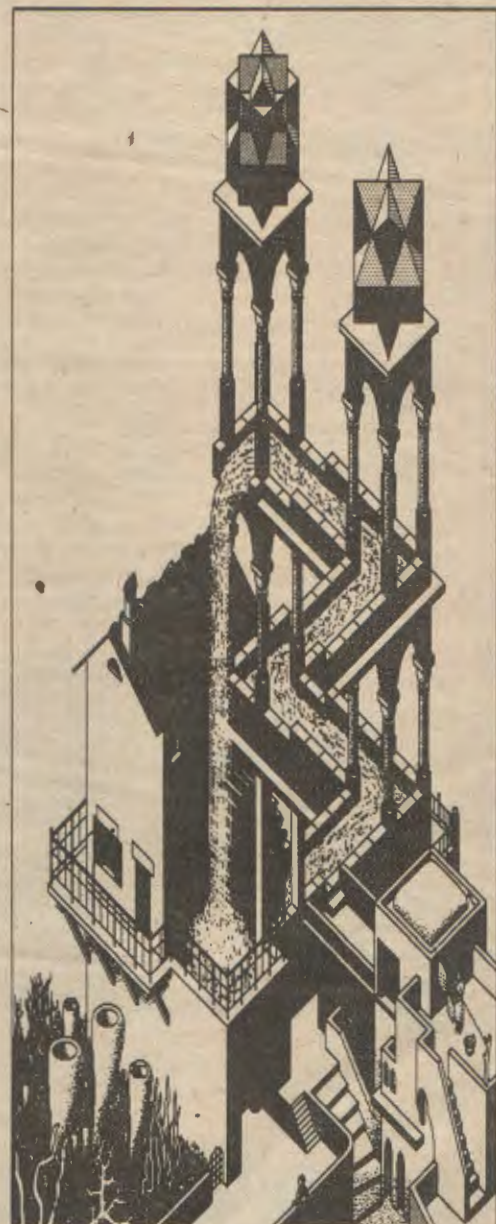
Пише: **Џевад ДАЛИФОСКИ**

Прво, Косово и Метохија је колевка Србије, њен понос и њена рана, па је сасвим нереално очекивати да ће Србија без проливања крви дозволити потпуни губитак њене вековне територије и нови прогон Срба са тих простора;

Друго, албанско становништво чини огромну етничку већину (90%) са тенденцијом да због великог наталитета и разних притисака потисне преостали неалбански живаљ;

Треће, ниједној страни у сукобу није стало до рата ако га је могуће избећи. Србија је већ уморна од економске изолације и трогодишњег рата у коме посредно или непосредно учествује. Насупрот томе, албанске политичке вође нимало не потцењују српску војну моћ и решеност Србије да војном силом заштити српске интересе на Космету. Ни војни и економски потенцијали матице Албаније не охрабрују косметске Албанце, као ни њихови западни пријатељи који нису у потпуности решени да их војно помогну док не сагледају крајње последице њиховог ангажовања.

Четврто, Европа је одустала од КЕБС-овог принципа о непромењивости граница, што потврђује и њено понашање у случају сецесије Словеније, Хрватске, БиХ и Македоније. Познато је да Немачка, Аустрија, САД и многе западне земље гаје нескривене симпатије према „албанској ствари“.

Све ово указује да ће поделе Косова и Метохије можда и бити како би се избегли вероватни ратни сукоби са тешким последицама по обе стране и спречило проширење рата на цео Балкан. Уосталом, Космет не би био први случај у међународној пракси који је решен једноставном поделом територија (Ирска, Вијетнам, Кореја, Кипар и др.). Ова опција намеће нова питања и дилеме: да ли би се у случају Косова применили босански модели, односно како би се извршила подела тако да обе стране буду делимично задовољене; какав би статус имали делови (поготово албански), да ли би се припојили Албанији, што и јесте крајњи циљ сецесије; каква би права имале етничке мањине и да ли је уопште таква подела могућа у овим условима и са таквим односом снага!?

ГРАВИТАЦИЈА

Тражећи одговоре на ова питања можемо уочити неке битне моменте који умногоме појашњавају ову претпоставку. Свакоме ко познаје косметску стварност јасно је да никакви босански модели у овом случају не долазе у обзир управо зато што су се ти модели показали као врло неефикасни и погрешни у самој Босни. Поред тога, због велике етничке хомогенизованости албанског становништва, поделе типа „леопардових шара“ једноставно нису могуће.

Једина реална претпоставка јесте да ће, уколико поделе уопште и буде, Космет бити подељен на тренутно постојећа два саставна дела — Косово и Метохију — што донекле потврђују и неке специфичности овог подручја.

Косовска равница се територијално ослања на матицу Србију. У њој је концентрисан већи део српског становништва, а што је најважније, то је богат рудни и индустријски басен као и раскршће саобраћајница од важности за целу Србију.

Ту су и српске светиње и „успомена на Косовски бој“. И појединим албанским лидерима је јасно да су Трепча и Обилић од Великог значаја за српску привреду, да Срби неће напустити Приштину, Косово Поље, К. Митровицу, Гњилане, Зубин Поток, Лепосавић и друге српске оазе у Косовској котлини.

Насупрот томе, Метохија у потпуности гравитира према Албанији и западној Македонији и представља идеални мостобран за ширење албанских територија и западних интереса према истоку и југу Балкана. У метохијским градовима несрпски етникум чини огромну већину (Призрен, Ђаковица, Пећ). Иако није индустријски развијена она представља богату пољопривредну површину, значајну за сиромашне планинске крајеве које насељавају Албанци. Метохија је и у касном средњем веку представљала основу за продор албанских струја ка Србији и Македонији.

Геополитички фактори нису једини који иду у прилог овој тези. Наиме, јавна је тајна да су државни органи, уз помоћ војске и политичких партија, већ разматрали ову опцију, па су сходно томе предузели неке мере и активности у циљу заштите и евентуалне евакуације српског становништва и одбране грађва и насеља, посебно на територији Косова, мада је то спроведено и у метохијском делу Покрајине. На косовском делу је присутан врло јак полицијски апарат, организован и опремљен у потпуности као војне формације. Војни гарнизони су битно ојачани дислоцирањем јединица из Македоније и других крајева бивше Југославије. Посебна пажња се посвећује изградњи привредних и стамбених објеката ради

спречавања даље миграције Срба и планском насељавању ових крајева Србима из Босне, Хрватске и Албаније. Приштина, Урошевац и други већи косовски градови се постепено насељавају Србима из сиромашних шарпланинских општина Штрпце и Средска. Албанци, као власници већег дела капитала, радије улажу у бизнис у метохијском делу, чешће мењају некретности за оне ближе матици тврдећи да им то пружа већу сигурност, јер, како то они кажу, метохијски Албанци су „чистије“ дукађинске крви због каснијег досељавања из Албаније, а, уосталом, и матица је сасвим близу да би их заштитила од евентуалног погрома. Засад, близину границе углавном користе за шверц оружја и муниције, као и за лакше бекство пред органима гоњења у Албанији. Иако југословенско-албанску границу обезбеђују само припадници Војске Југославије (албанска страна је не сматра државном границом), уочено је масовније гомилање војних јединица уз саму границу према Југославији. Јединице сачињавају углавном млади Албанци из Метохије који добро познају терен, а становништво у приграничном појасу углавном чине Албанци (изузев Горе) што читаву област чини релативно етнички хомогеном. Политички кројачи који сугеришу поделу Космета претпостављају да ће се албански лидери одрећи метохијског града Пећи и околине због изражених црногорских интереса на том подручју, а „у замену“ за дренички крај на Косову, који насељавају искључиво Албанци.

ДВЕ МУВЕ

Међутим, највећу загонетку за албанску страну представљају три шарпланинске жупе, Сиринић, Средска и Гора, јер су насељене великим словенским становништвом (Србима, Муслиманима и Горанцима), а заједно са Шаром представљају природну етноделницу између косметских Албанаца и сународника у западној Македонији, што умногоме отежава остваривање компактне албанске територије. Све ове комбинације, које повремено лансирају поједини „географи“, највише узбуђују и брину припаднике косметских етничких група, Турке, Муслимане, Горанце, Хрвате и Роме (Египћане??), који истовремено представљају и несрпски и неалбански елемент па се самим тим налазе на маргини косметских збивања. Имајући у виду да их није мали број (преко 100 хиљада), засигурно ће представљати битан фактор у решавању косметске кризе. Управо их плаши косметска политичка пијаца, на којој се територије, додуше незванично, продају или мењају „на велико“ па није мали број оних који мисле да ће мањинске групе бити обична монета за поткусуривање између српских и албанских трговаца. Основана је њихова бојазан да ће приликом евентуалне поделе Косова и Метохије на српску и албанску територију, доћи до присилне своје и размене становништва у оба дела, а затим и до допунског чишћења како би обе стране формирале етнички чисте и хомогене средине по познатом босанском и хрватском рецепту. Наиме, буде ли Србија одстрањивала дугогодишњу рак рану на тај начин што ће ампутирати Метохију да би сачувала Косово, мораће да, поред преосталих Албанаца, о истом трошку „очисти“ своју територију и од албанског и католичког живља. Са друге стране, по истој логици, ни Албанци неће хтети у својој средини словенску па ни турску крв, јер ће им требати нове територије за косовску браћу. Тиме би обе стране једним ударцем убиле по две муве, а истовремено оствариле, бар делимично, своје интересе и циљеве.

Своју незавидну ситуацију први су уочили Турци па су, не желећи да своју судбину препусте случају, појединачно или организовано куповали куће и имања у Турској како би по потреби лакше избегли без обзира како се косметски проблем буде решавао, ратом или договором. Познато је да је неколико хиљада косметских Турака већ заувек напустило Југославију (поготову из Призрена и Мамуше) бежећи пред вишегодишњим терором и притисцима албанских екстремиста, али и од страха од проширења босанског рата на ове крајеве као и из економских разлога.

ШТА БИ БИЛО

Уочљива је и миграција косметских Муслимана из истих разлога, али у нешто мањем броју. Неколико година пре избијања рата у БиХ, Муслимани из Призрена, Средске и околине Пећи постепено насељавају Сарајево и друге мулиманске средине, да би по избијању рата променили смер миграције према Турској и западној Европи, где иначе живи и ради велики број њихових сународника.

За разлику од призренских Муслимана и Турака, Горанци не могу и не желе да напусте свој крај и Србију, јер друге матичне државе немају, иако је и код њих приметан страх од ратних разарања на овим просторима па и од сумње да Србија неће превише жалити за припадницима несрпских етничких група на Косову и Метохији, буде ли приморана да се одрекне дела своје територије зарад српских Крајина и самог Косова. Ни Хрвати из Јањева на Косову немају намеру да чекају крај косовске драме. Карактеристично је да Косово и Метохију напуштају углавном млади припадници наведених етничких група. Код њих је присутан и страх од службе војног рока, односно од могућег слања на ратишта у Босну.

Без обзира на основаност њиховог страха и сумњи, врло је могуће да би приликом поделе Космета највише изгубиле етничке мањине, којима једино одговара целовита Србија и Космет у њој. Да ли ће „вуци бити сити и чобани на броју“ готово свима је јасно, а то што ће страдати „овце“ никога засад не узбуђује. Засад, наиме, још увек нема наговештаја да ће српска и албанска страна напакон повући потезе који ће одмотати косметски политички чвор, јер Србија је још увек довољно јака да спречи сваки облик сецесије, па и делимичне, а албански политички лидери тврдоглаво захтевају потпуну независност Косова и припајање матици Албанији. Једно је сасвим сигурно, косовско клупк се полако одмотава, а идеју о његовој подели повремено подгријавају како неозбиљне чаршијске приче и нагађања, тако и врло озбиљне изјаве појединих политичара у новинским гласилима, иако и српска власт и албанске политичке партије то упорно негирају.

Један страствени шахиста каже да му све ово личи на реми партију где после краја оба играча заједно са посматрачима бескрајно враћају потезе разглабајући о томе „шта би било — да је било“. Заиста, шта би било кад би било?

У почетку беше реч. Остало су реплике.

Кад видим шта се све у овој земљи ради, дође ми да се и ја огласим неким саопштењем!

Цео свет нам се смеје, а то није мало.

Чим смо приметили да нас злостављају, изашли смо из вековног ропства.

Европа тек треба да се уједини, а ми смо се већ улогорили!

Југославија је спомен-костурница српског народа.

Срби су најбројнији народ на Балкану. То довољно говори о њиховим правим намерама.

Лако је Србима изван Србије. Они имају где да избегну.

Народ је потпуно слободан. Може поваздан да се игра у дворишту.

Није истина да нас цео свет мрзи. Има још много народа са којима нисмо живели у заједничкој држави.

Срби и Хрвати су морали да се разиђу јер два добра не иду заједно.

И раније смо били браћа, али нисмо оволико претеривали.

Реци ми да ли си говорио српски или хрватски, па ћу ти рећи да ли сам те разумео!

Ако је то плод историјских тежњи вашег народа, онда то нису злочини!

Наши суседи су мирољубиви. Они не знају да се веселе.

Српски народ, у ствари, не постоји. Срби су плод српске пропаганде.

Ми овај рат нисмо изазвали. Пуцали смо у најбољу намери.

Окупирали смо их у самоодбрани!

Због великог интересовања грађана добровољно учешће у рату постало је обавезно.

Не зна се ко је први почео. То је узрок сукоба.

Срби и Хрвати се деле без остатка.

Сви Срби ће живети у једној држави ма где се она налазила.

Сви Срби ће живети у једној држави ма шта они мислили о томе.

За ту идеју сви ћемо изгинути! Биће то још једна победа духа над материјом.

И нашим комшијама је било допуштено да постоје, али они своју шансу нису искористили.

Пише: Александар ЧОТРИЋ

То што људи свакодневно гину није разлог да се рат прекине. Мале непријатности не смеју да ремете велико задовољство.

Преживели су доказ да рат има и своје добре стране.

Колико се Србија прошири, толико се иностранство удаљи.

Пролили су море крви. На њиховом делу нападаће се поколења.

На првим вишестраначким изборима лако су победили комунисти јер је традиција била на њиховој страни.

Комунисти немају намеру да нас напусте. Изгледа да је у питању озбиљна веза.

НАГРАДЕ „ДРАГИША КАШИКОВИЋ“ ЗА ЈУБИЛЕЈ „СРПСКЕ РЕЧИ“

Због заузетости неких чланова жирија „Српске речи“, али и због, у последњем тренутку новопристиглих предлога за ову награду, жири за доделу награде „Драгиша Кашиковић“ одлучио је да се једна седница жирија одржи између 15. и 20. јуна у време када ће редакција „Српске речи“ прославити стоти број листа.

Тада ће жири у саставу проф. др Ратко Божовић, социолог културе, Љиљана Шоп, књижевни критичар, и Александар Баљак, афористичар, саопштити имена добитника награде за најбољу књигу из области публицистике са темом из српске политичке историје или о српској политичкој емиграцији, награду за новинарске текстове, награду за најбољу сатиричну драму као и најбољу књигу афоризама у прошлој години.

Сваком од добитника припастиће награда у износу од 1.000 динара.

Једва, у строгом центру града, један пролазник је намртно пребијен. Из Министарства унутрашњих послова сазнали смо да је поменути грађанин био неопрезан.

Органи унутрашњих послова систематски се боре против отуђења. Приводе једног по једног.

Полиција је ангажовала способне људе. Они с лакоћом могу да прате и академике.

Захваљујући органима државне безбедности, грађанин се и у туђини осећа као код своје куће.

Хајка је демократски покрет. Свако може да учествује.

Данас нећу излазити из куће јер мој ухода има слободан дан.

Полиција прислушкује само оне разговоре у којима се врши непријатељска пропаганда.

Демонстрације су биле рушилачке. Демонстранти су падали као сноплје.

Сукоб демонстраната и полиције приказала је и државна телевизија. На монтираном снимку лепо се види како ја бежим.

Строго се забрањују сви масовни протестни митинзи јер за такве скупове нема довољно интересовања у јавности!

Ми имамо најбољу полицију на свету. Успела је да похвата све грађане.

Ја сам се два-три пута дубоко замислио, а органи безбедности нису ништа предузели.

Мењали су му лични опис док нису добили сумњиво лице.

Лице чији се лик после информативног разговора битно измени дужно је да поднесе захтев за замену личне карте.

Ако се у току батинања утврди да је ухапшеник невин, он ће смеасти бити пуштен на слободу и касније неће осећати никакве последице.

Колико има полицајаца у Србији? То је војна тајна!

Кадија те тужи, кадија ти суди. Ни по бабу ни по стричевима.

Они који желе да сруше постојећи режим добиће најмање десет година робије, а они који то не желе добиће — још педесет!

Хвала на питању, не осећам се кривим!

Одувек сам желео да се упознам са Вама, али сам тек сада добио налог!

Влада има одличан програм. Штавише, врло добар.

Још се није десило да Влада нешто обећа, а да то нема намеру да испуни.

Највернија Брозова копија је тако успела да јој ни оригинал није раван.

Уверени смо да би председник Републике и на поштеним изборима глатко победио. Сила је он!

Велики вођа не мисли да је геније. Он то зна.

Огледалце, огледалце, зашто сам ја најлепши на свету?

Могао бих да будем и човек, али немам намеру ништа да мењам!

Не подносим оставку! Штавише, она ми се гди.

Нисам Брозов следбеник! У то име ја вас све срдечно поздрављам.

Два и два су пет. То је наша последња понуда.

Опозиција тражи промену Устава. Више се не поштује ни закон јачег.

Противкандидат? То је сувише блага реч.

Једва чекам да опозиција дође на власт па да и њу изложим критици!

Није време за демократске промене. Прилично је рано за ово доба године.

Наш информативни простор је подељен: Једни правилно, а други погрешно дезинформишу јавност.

Захваљујући телевизији која даје репризе, ја неке емисије поново не гледам.

Јуче ми се ништа лоше није догодило. Имао сам свој дан.

Кад год сам писао о Великом диктатору, замерали су ми што вређам председника Републике.

Оно што су сатиричари писали о Јосипу Брозу и те како вређа Слободана Милошевића.

Српска химна: Бандо црвена!

Они су матирали нашег краља, а ми смо заузврат, добили партију.

Комунисти су оно најлепше оставили за крај: свој одлазак са политичке сцене.

Народ је натрчао на великана. Страхује се да број жртава није коначан.

Вођа је уз пут изгубио своје најверније следбенике. Много су лутали.

Све председникове људе можда нећемо запамтити, али их никада нећемо заборавити.

Ми немамо чега да се плашимо јер је наш вођа на све спреман.

Наши политички противници критикују све постојеће. Знају да нам је то слаба тачка.

Каљају оно што је нама најсветије. После то нико неће хтети да купи.

Голи и боси су специјално обучени провокатори.

Можемо га звати Слоба, Вожд или Велики Вођа. Све је то један те исти ђаво. (Зоран Станојевић Коврца)

И наши џелати су жртве, али они то још не знају!

Признајем да сам дете палог борца и обећавам да се то више неће поновити!

— Када ће пробуденом народу да сване? — Када буде устао!

Опасно се примичу бољи дани.

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И СЛОБОДНЕ НОВИНЕ „СРПСКА РЕЧ“ установљавају

НАГРАДУ „ДРАГИША КАШИКОВИЋ“

Сваке године биће додељено четири равноправне награде из области којима се бавио Драгиша Кашиковић. „Српска реч“ ће првог јуна 1994. године, на дан излажења првог броја који је истог дана забрањен 1990. године, доделити награде за најбоља дела објављена у периоду између 15. маја 1993. и 15. маја 1994.

- 1) Награду за најбољу књигу из области публицистике са темом из српске политичке историје и политичких односа или о српској политичкој емиграцији;
- 2) Награду за новинске текстове који најпотпуније и најпримереније афирмишу демократска начела и доприносе хуманијим и толерантнијим друштвеним и националним односима;
- 3) Награду за најбољу сатиричну драму;
- 4) Награду за најбољу књигу сатиричних аферизама.

Имена добитника биће објављена 30. маја 1994. године. Висина новчаних износа сваке појединачне награде је 1000 динара. Лауреате награда одређиће жири „Српске речи“ у саставу проф. др Ратко Боковић, Љиљана Шоп, Александар Баљак

БЕОГРАДСКИ МАЛИ ПРИНЦ

Луде делим на оне који су прочитали „Малог принца“ и на оне који то нису. Прве волим, а друге молим да га што пре прочитају, па и њих волим. Питам се како би изгледао Мали принц саткан од ових балканских нити и прожет вековном снагом овог народа. Има сличности. Мали принц — са неба, ми — небески, довољно за почетак.

Моја је планета мала, прича београдски Мали принц. Сачињена је од танких мостова (не)културе и вијуга (не)традиционалног. На мојој су планети сви срећни. Нико не пати. Али, кренимо у разгледање мојих провинција, делова моје планете које је и чине тако необичном.

Најпре поменимо њен положај и углед међу другим планетама. Она се налази негде између Карпатских бурних година и братске грчке обале, ту, на Дунаву, издајничкој реци, заљубљеној у Саву (издајника такође). Моја је планета тајновита. Избрисана је из свих звезданих сазвезђа, али она пркоси. Нема је ни на Уједињеном Млечном путу. Ипак, она има све и сама је себи довољна. Понекад мојим супланетарцима засмета јер немају своје астероиде за пут у неке нове звезде, те морају да иду до суседних планета Мађарион и Бугарион, али то је неважно.

Као на планети Егзиперијевог „Малог принца“ и на мојој је чудесна ружа. Црвена, под стакленим звоном да се не смрзне. И та је ружа чудотворна, од ње никад не заболи глава, она лечи све, и болести, и глад и сиромаштво. Гледаш у њу и оздравиш.

Провинција правосуђе је моћна. Пуна је ходника, шољица пуних кафе, угљачаних подова и црвених тепиха. Тамо су сви забринуте (то је модерно) и сви имају један хоби — узгајање хемороида. Важно је и утркивање ко ће дуже да остави неки акт, предмет или захтев да ду-

же стоји.

Провинција култура је раскошна. Обилује шљокицама и бојама.

Обавезно је присуство муза, које надахњују ове житеље. Чују се речи химни: „Дај, дај, дај да ти дам... Даћу, даћу, даћу, него шта ћу... И ти и ја и ти и ти и ми...“ Распомалњени Аполони гањају разголићене Афродите у заносном ритму (који је то ритам?)

Провинција Славија. Округла, у средини башта снова. Око баште мириси амброзије: мирис пљескавица, прасетитис, кобасицитис, и ражњицитис опијају топлином задаха све становнике.

Провинција Раковица. Распламсана жаром ватре и димњака. Тутњи у својој моћи посебне медитативне концентрације зен-штрајк.

Провинција Дедиње је зелена, пуна дрвећа, вековних стабала чије су жиле настале још у прошлом веку. Лепа стабла, погодна за прављење хоклица, а још погоднија да се од њих праве мердевине — за пут у небо.

Ту је и рајска провинција Просветаријум повезана мостом беде са другом провинцијом — Здравствинуом. Ове су две провинције тако сличне у својим чарима: сви становници носе нека обележја као Мр, Др, Проф, Доц, ДрСци... А тако су сви драги и пуни елана Пољске из 1983, 1984. и следеће. Имају заштитни знак — празан новчаник и море поноса.

— Морам да идем, рече ми одједном београдски Мали принц. — Чујем да је распродаја у провинцији Булеварус, па да нешто купим.

То рече и утрча у интерпланетарни трамвај. Махнух му. Махну и он мени оном руком коју му прикљештише врата.

Горан Варшавски

ЧУКА

У последње време Боривоје Боровић, председник скупштинског Одбора за правосуђе, не излази на улицу без два боди гарда. Да га не јуре обожаватељке? Та он је један од најсексепилнијих посланика! Ма не. Телохранитељи чувају Борин „ролекс“, сат вредан 35.000 марака. Ко дакле не верује, нека зна да Бора има чуку.

Долази човек у погребно предузеће пошто му је умрла ташта.

— Ја бих да купим сандук за ташту, али молим Вас ништа скупо и гламурзоно.

— Ево, нема проблема, за Вас један диван модел од ружиног дрвета. Само 700 ДЕМ.

— Јесте ли нормални? За ташту да дам тол'ке паре?

— Добро, ево овај модел од пуне хростовине, јако, малтене вечно. Само 550 ДЕМ.

— Па није ми ташта Лењин па да је балсамујем. Шта, бре, вечно?

— Добро, ево овај сандук од чамовине...

— Ма, дај још нешто простије. Само неки сандук, бре, да је се отарасим.

— Ево овај је од иверице. Само 150 ДЕМ.

— 150 ДЕМ за мртву ташту? Па где то има?

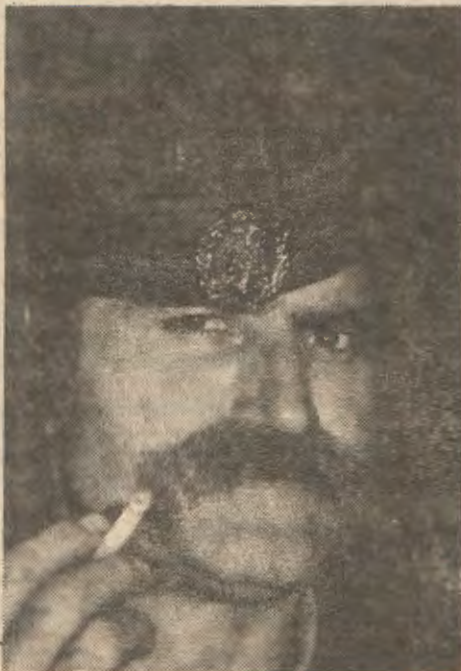
— Ма, знаш шта? Имам ја право решење за тебе. Донеси ти лепо сутра ташту па да ми њој лепо уградимо ручке.

**Зашто Слобиног возача зову Сена????
Зато што вози болида!!!**

— Добро, докторе, каква је дијагноза?
— (нешто на латинском)
— А је ли то опасно?
— Немам појма, досад су од тога боловали само кромпири.

**Гужва у аутобусу и кондуктер моли путнике да се помере напред. Црногорац га погледа, онако испод ока, али се ипак помери један корак. Кондуктер опет моли путнике да се помере напред, да уђе још неколико путника, а Бетић ће нато:
— Је ли, аветињо, живота ти! Па јесам ли ја платио карту да се возим ил' да идем пјешке?**

**Милиционер 1: — 'Оћемо аутобусом или пешке?
— Милиционер 2: — Шта пре наиђе.**

ТАНЈУГ

Међу четрдесетак понајбољих новинара, који су у последње две-три године побегли или су једноставно отерани из Танјуга, нашла се ових дана и једна од патриотских узданица, дописница из женеве Наташа Ојданић. Према нашим изворима из Републике Српске поменути дама била је толико поуздана да је уопште није ни плаћао Танјуг него Радован Караџић, а према непотврђеним информацијама и живела је у службеној женевској резиденцији у власништву Републике Српске. Елем, за то време она је радила и за неке друге стране агенције (шта ћете, пара никад доста!), а кад јој је речено да може да бира између Танјуга и осталих и да је због свега тога чека враћање у Београд, Ојданићка је одабрала — свет. Љубав за љубав, сирење за паре.

Повео човек жену и двоје деце у биоскоп. Купе они карте на благајни, уђу у салу и дођу до својих места. Кад тамо, лежи човек преко њихових седишта, раширио и руке и ноге на све стране и не мрда.

Отац: Господине, да ли бисте били љубазни да устанете, ово су наша места?

— Човек: Мхмхмхмхмхмхм (Мумла)

— Молим вас, устаните, сели сте на наша места. Идите и нађите своје место.

— Мхмхмхмхмхмхмхм... (мумла)

— Ма, човече, устај већ једном, почеће филм!

— Мхмхмхмхмхмхм...

— Ма је л' чујеш ти бре? Устај!

— Мхмхмхмхмхмхм... — Је л' разумеш ли ти шта ја причам?

Одакле си, бре?!

— Са бааалкооона...

Долази баба на гробље и упушта се у дијалог са гробаром:

— Извини, синко, где је овде парцела 375?

— Ма, лези баба где хоћеш!

Бил Клинтон ипак није дорастао свом положају. Сад је утврдио да политика српског руководства ипак представља опасност за америчке виталне интересе, што значи да ће санкције да остану до даљњег. Нисмо очекивали такву импровизацију од г. Клинтона, јер је и малој деци јасно да је политика српског руководства данас опасна једино за српске виталне интересе.

Улази жена са малим дететом у аутобус. Ту се нађе један фини госпон па устане и уступи јој место. Жена се захвали, седне и стави малог у крило. Возе се они тако, и у неко доба човек почне да се игра са дететом... Играју се они, кад у једном тренутку мали ТАП!, одгризе човеку прст!

Видевши то, мајка крене да вошти клинца, да га бије, млати, растура — коленом, лактом, о прозор... разби га.

Господин, који је управо остао без прста, поче да је одвраћа:

— Госпођо, станите, немојте повредићете малог... нема везе за један прст!

Госпђа (још увек млатећи клинца):

— Шта, бре, „нема веза за један прст“!? Прст овамо, прст онама, па кад дође кући, ништа неће да једе!

Купац улази у апотеку и обраћа се апотекару:

— Могу ли да добијем мало стрихнина? За ташту.

— Имате ли рецепт?

— Немамо, али могу да вам покажем њену слику.

Причају Мујо и Хасо...

— Ћујем да си отворио јавну кућу у Приједору.

— Јесам...

— Како ћујем, добро ти иде!

— Па, иде фино...

— Па, кад ти тако лијепо иде, што си онда стално 'вако уморан?

— Ех, болан, како не б' био уморан кад морам све сам радит'...

Догађај из ГСБ-а. Укочи мајстор, а један се са пола аутобуса стремкне право на шофершајбну. Кад се мало придиже рече: — Е, бре, мајсторе, нисам ти ја Слоба Милошевић да ме лепиш на шофершајбну.

Нашле се две бактерије у дебелом цреву:

— Е, 'оћемо на журку, вечерас је у дванаестопалачном цреву!

— Јој, немој, нисам баш расположена...

— Ма, хајде, биће супер!

— 'Ајд, али ако се и попнемо до журке, како после да се вратимо?

— Ма, ухватићемо оно говно у два и десет!

ДА БИ ЖИВОТ БИО ЛЕПШИ

ЛЕПШИ ПОЛ И

Млада **Мирјана Бобић-Мојсиловић** није професионални политичар, не може се занемарити чињеница да је у једном тренутку одиграла извесну улогу на нашој политичкој сцени, посебно у време оснивања Демократске странке када се појавила у њеном предизборном споту и на посредни начин позвала бираче да гласају баш за ту странку. Та, управо поменута госпођа, има обичај да у већини својих текстова и наступа, на овај или онај начин, истакне чињеницу да је женско и да због тога на ту и ту ствар гледа тако и тако. С обзиром да није везана никаквим политичким функцијама и обавезама које оне носе, она има неспорно право да ствари посматра кроз призму жене (што јој уосталом и сам пол дозвољава) за разлику од гђе **Мирјане Марковић** која је и професионални политичар и један од функционера у СК-ПЈ, а која такође воли да се позове

на чињеницу да је женско. Да то чини у својим омиљеним разговорима о месечини и романтици нико ништа не би могао да јој замери, али она то чини и у тренутку јаког вербалног дуела са председником радикала **Војиславом Шешелом**, па му уместо професионално сроченог политичког одговара шаље поруку да би било боље да он као „мушкарац“ нападне неког јачег од слабашне жене. Непотребно је напоменути да-г. Шешел није „ударео“ на госпођу **Марковић** ни из којег другог разлога осим политичких ставова и политичке одговорности, која би по логици ствари требало да има исту тежину било да је њен творац мушкарац или жена.

У контексту таквих догађања није ни чудо што се у последње време све чешће потезе питање може ли жена бити политичар и која је улога жена у нашем политичком животу. Неспорно да би била веома бедна да којим случајем председник Србије мисли попут своје супруге, али је сасвим извесно да је он по том питању далеко либералнији, чак толико либералан да је без пардона својој политичкој противници **Биљани Плавшић** поручио да јој је место

*Још мало о **Мирјани Бобић, Мирн Марковић, Биљани Плавшић, Цани Бабовић, Милки Планинци, Латинки Перовић, Савки Дабчевић, Јованки Броз, Љиљани Булатовић, Буби Морнини, Слободанки Груден, Бранки Јешић, Лепосави Милчичевић, Радмили Милентијевић, Мили Штули, Милијани Балетић, Милан Регулус, Вески Југовић, Елвири Фекете, Споменки Јовић, Клари Мандић, Дафини Милановић, Душанки Ђого, Наташи Гаћешин, Маргит Савовић, Љиљани Лашић, Види Огњеновић, Мајн Гојковић, Јоргованки Табаковић, Зорници Денди, Сандри Јанковић, Даници Драшковић, Вески Пешић и Верослави Тадић***

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

у санаторијуму. Срећом, и **Биљана Плавшић** је имала „политички“ срочен одговор, па је уместо да закука да је женско, проблем решила тако што је „мушки“ погледала у очи **Слободана Милошевића** и одбила да му пружи руку, не поклекнувши ни пред шармом ни пред ауторитетом пред којим су поклекли многи „мушки“ политичари. Не улазећи у расправу о исправности или неисправности потеза које гђа **Плавшић** вуче, извесно је да се за њу може рећи како спада у онај ред политичара које пол ни на који начин не опредељује, за разлику од гђе **Марковић** (која би такође волела да је види у санато-

ријуму), али није извесно шта ове две жене доводи у ситуацију да буду тако битно различите изузев чињенице да је прва националиста, а друга комуниста.

ДАМЕ — ДРУГАРИЦЕ

Баш то комунистичко наслеђе је један од незаобилазних фактора у тумачењу феномена „жене политичара“ на нашем тлу. Јер, ако се са довољном дозом дистанце и искрености загледамо у нашу комунистичку прошлост, приметимо да су жене постојале у њој али, уз пар изузетака, само по оном давно утврђеном принципу — свака политичка организација је морала да има једног Шиптара и једну жену да би форма била задовољена. На тај начин је егзистирала и **Спасенија-Цана Бабовић**, радница која се по утврђеном кључу попела до министарске фотеље, уз прикладну причу о аванзонању необразоване раднице у интелектуалку, а на тај начин је егзистирала и председница СИБ-а **Милка Планинци**, која се истакла само изјавом да је до економског краха под њеном палицом дошло само због тога „што нису савладани они кораци самоуправљања који су предвиђени ЗУР-ом и Уставом“. Дакле, највиши органи су морали да имају своје жене за светли пример, али оне су морале да се нађу и на другој страни — какви би то дисиденти били да и међу њима није постојала по која жена.

Да ли је оно што се дешавало 1972. године имало везе са већ утврђеним шаблоном или није, мање је битно од чињенице да су те године по при пут две жене избиле у први план: **Латинка Перовић** и **Савка Дабчевић Кучар**. От-

почело је са маспоком у Хрватској чији су оснивачи били **Савка Дабчевић-Кучар** и **Мика Трипало**, људи који су се zaloжили за посебан статус Хрватске, а завршено је са српским одговором **Латинке Перовић** и **Марка Никезића**, српских либерала. Муњевито избијање у први план **Латинке Перовић**, без сумње једине интелектуалне жене — политичара у времену тврдог једнопартијског система трајало је сувише

МУШКЕ ПОЛУТКЕ

кратко да би оставило битнији траг на нашој политичкој жабоквечини — окончано је на Брионима у тренутку када је Тито насупрот **Савке Дабчевић** имао и српску жртву па је могао да изједначи кривицу.

Чак ни покушај да се од **Јованке Броз** направи медијски значајна политичка личност није успео. Узалуд се мистерија о њеном „политичком“ притвору преносила из године у годину, узалудно се нагађало да ли је „зглајзнула“ због своје просрпске оријентације или жеље да преузме власт, све се сводило на једну мање-више баналну причу да је она малтретирала куваре, кројаче, обућаре, собаре и остало особље Белог двора, што није било примерено једној партијској другарици, а уз то и првој дами која (мада је по опису радног места) морала да се смеши Бакарићима, Дугоњићима, Бједићима, Стамболићима није то баш радо (а по свему судећи никако) чинила. Да није тако, зар се не би већ давно у свим књижарама света појавили „дувени“ мемоари којих су се тако параноично плашили већ давно мртви политичари, а за које је Фила Филота, адвокат гђе Броз, тврдио да су написани и да су дати на чување Индири Ганди.

ГРГУРКЕ И МИНИСТАРКЕ

Све у свему до појаве вишепартијског система, жене у политици су представљале мртво море које се усталасало само једном у доба ИБ-а када је велика група жена (ношена емоцијама везаним за свој пол) отишла до Руске амбасале да би добила одговор који им је ускраћен чак и на Голом отоку и Гргуру, где су завршиле. Међутим, појава вишепартијског система је довела до једног другог феномена — жене које су сматрале да су до тада биле политичари најједном су осетиле да то више нису и не могу да буду. Пример за то је шефица кабинета Мика Трипала — **Љиљана Булатовић**, жена са подебелим комунистичким досијеом у коме стоји да је била најмлађи члан ЦКСК Црне Горе и најмлађи посланик скупштине Црне Горе, која је одустала од било какве политичке ангажованости уз образложење „да ово није време нових идеја већ само време које омогућава већем броју људи да се бори за власт. Сличну судбину је поделила и **Братислава Буба Морина**, некадашња активка са Косова позната под конспиративним именом „Мама“, која је по свему судећи закључила да је косовско питање решено, па се посветила раду са избеглицама.

Ова осипања се ипак нису одразила на новоуспостављену власт у Србији, па је трансформисана Комунистичка партија своје редове проширила по принципу — мање Шиптара, више жена. А принцип не би био принцип да није пажљиво дефинисан и осмишљен, а по овом

питању СПС се истакла. Увукла је у своје редове велики број жена и поделила их на две категорије: хумане и женствене насупрот агресивним и непризорно безобразним.

У прву категорију је ставила ударнице својих редова које чврсто стоје и иза и испред своје странке, попут **Слободанке Груден**, градоначелнице коју Београђани неће упамтити ни по једном градоначелничком потезу (Пешића бар памтимо по руглу од Београђанке, а Бакочевића по канделабрима) и чија се политичка каријера свела само на чињеницу да када је видимо пожелимо да одемо у Завод за трансфузију и дамо крв. Раме уз раме са њом стоји и **Бранка Јешић**, министарка која је давала (ваљда више пута) оставку јер није у стању да помогне свом народу, а која је под истом том „немоћном“ владом само аванзовала, додуше ширећи илузију о одговорности и људској топлини. Вероватно ће се у тој истој категорији ускоро наћи (ако већ није) и др **Лепосава Милићевић**, министар здравља Србије. Ова анонимна жена која је изазвала низ питања о томе како се уопште нашла у министарској фотели (злочици то тумаче непровереном чињеницом да је једном измерила притисак Мирјани Марковић) је једна од ретких која је пожелела да своје политичко ангажовање оправда чињеницом да је жена. „Нити могу, нити желим да сакријем да је главни изазов за мене у прихватању овог посла било то што се све до сада ово место сматрало резервисаним за мушкарце. Влада неко мишљење које се, бога питај зашто, прихвата здраво за готово, како жене наводно нису у стању да се довољно дистанцирају, да глобално сагледавају и такве глупости. Уопште мислим да жене код нас организационо заузимају много лошије позиције него што би према могућностима требало да заузимају“, изјављује за „Практичну жену“ министарка која по свему судећи не чита редовно „Дугу“ и колумне гђе Марковић о женској слабости.

Другу категорију СПС-овог изума чине жене које су резервисане за прљаве послове пљвања и која готово никада немају чланску карту СПС, већ само љубав за исту. Сећате ли се **Радмиле Милентијевић** коју је Слободан

Милошевић злу не требало угурао у Панићеву владу, што се у датом моменту показало као још један добро промишљени председничков потез, или, пак, **Миле Штуле**, самозване неза-

висне новинарке задужене за сатанизацију Вука Драшковића која је у целој предизборној кампањи наступала са црвеном ружом негирајући из свег гласа везу са СПС-ом. Њима би се могла придружити и **Милијана Балетић** са својим опхођењем у стилу „срце, душо, драги“, јер је, како сама каже, неспособна да запамти имена, али не и неспособна да запамти задатак који јој је наметнут. Ту је и већ тужно смешна **Миља Регулус**, **Весна Југовић**, **Елвира Фекете**, **Споменка Јовић**... Да не заборавимо и **Клару Мандић**, Јеврејку која мирише цвеће на јасновачком гробљу и која позива у рат и смрт све — до последњег Србина да би се сачувало и одбранило то свето место. Ни **Дафину Милановић** (политички побеђену од СПС на прет-

последњим изборима) која је обавивши посао „српске мајке“ (додуше строге јер је децу звала стоком) и најбучнијег заговорника Слободана Милошевића, окончала каријеру као лопов коме робија виси о врату.

Али, све те жене нису представљале претњу по СПС, нити ће представљати, јер као што је већ поменуто ни једна од њих не носи чланску карту СПС-а. Међутим, непредвиђене ствари се ипак догађају, па је у ову категорију агресивних и поприлично „пљувачки“ настројених жена залуѓала и једна права социјалисткиња под именом **Душанка Ђого** која је у својој предизборној кампањи нештедимице блувала по опозицији, а то је наставила и пошто јој је ускраћен посланички мандат. „Нисам желела да будућу политичку каријеру компромитујем кратким посланичким мандатом у друштву бројних опозиционих посланика, који својом политичком некултуром и својим моралом не заслужују да им подижем репутацију“, речи су којима је објаснила своје политичко одсуство у Парламенту (бар до тренутка када се поново успостави једнопартијски систем). Међутим, по свему судећи, то-су само речи којима сама себе теши јер да није тако на месту резервисаном за њу не би се нашла неупоредиво љупкија и пристојнија **Наташа Гаћеша**.

Да се све не може уредити и разврстати у категорије (чак ни када је СПС у питању) сведочи појава **Маргит Савовић**, која није ни хумана ни агресивна и која политички дела по систему: „Ја сам глупо женско и ништа не разумем“, па јој се догађа и поред чињенице да је министар за људска права да нема појма како су Драшковићи претучени, како су Муслимани отети из воза, како се врше расељавања... Ако ништа друго, служи као пример неисцрпних могућности женског деловања у свету политике.

НОВЕ ПОЛИТИЧАРКЕ

Када су жене — политичари из опозиције у питању категорије не постоје, али ипак постоји једна сличност са владајућом странком — и овде су у мањини. Тек по која залута у парламент, на трибину или митинг још ређе.

Ако се сетимо избора из 1990., заборавимо неку фантомску Странку жена и на тренутак занемаримо Весну Пешић која је прича за себе, присетићемо се само **Љиљане Лашић** (СПО) која се појавила, али мање у функцији политичара, а више у функцији жене и мајке која агитује за бољу судбину деце.

Прва импозантна појава жене политичара била је **Вида Огњеновић** (доскора потпредседник ДС) која се „прославила“ 9. марта када је опозицији отворила врата Народног позоришта, омогућила јој да одржи митинг и склонила је колико-толико од сузавца и пендрека. Овај гест који би се свуда у свету назвао хуманошћу, код нас је добио облике политичког скандала, па је гђа Огњеновић смењена са места управника позоришта. Самосталност Вида Огњеновић је још једном дошла до изражаја — у прошлогодишњим јунским догађајима када је једина од припадника своје странке у клубу књижевника агитовала за ослобађање Вука и Данице Драшковић.

Међутим, ни Љиљана Лашић ни Вида Огњеновић више нису у политици. Дошле су неке нове жене. Додуше, не баш у ДС која је одласком Вида и **Светлане Књазев** остала прилично сиромашна када је женски кадар у питању, а још мање у ДСС која је по том питању остала доследна и која нам до сада није сервирали ни једну припадницу лепшег пола. СРС је по том питању далеко либералнија, она не само да има жене посланике већ и протежира и за зна-

чајне политичке функције. **Маја Гојковић** је дуже време била потпредседник савезног Парламента и једна од заговорница идеје да њена страначка колегиница **Јоргованка Табаковић**, уколико могућности дозволе, буде њихов кандидат за премијера. Уосталом, да то није мишљење само Маје Гојковић сведочи и чињеница да су радикали Јоргованку Табаковић истакли као кандидата за место председника Републичког Парламента.

Што се улоге жена у политици тиче, Маја Гојковић сматра да разлике између мушкараца и жена на том пољу нема. Воли да види жене на положајима, додуше не баш све и не баш **Даницу Драшковић** за коју је једном приликом рекла да је продукт мужевљевог протежирања што је синдром Чаушеску. Али, пошто се у политици све мења (а и жене обично третирају као нестална бића) ових дана се став гђе Гојковић у извесном смислу променио па је чак изразила и симпатије за Даничину храброст да уђе у отворен сукоб са Мирјаном Марковић. Међутим, ова ситна препуцавања на релацији жена-жена не могу се сматрати неком битном одредницом у причи о женама политичарима када знамо да су не баш ситна препуцавања на релацији мушкарац-жена у политици добијали такве размере да су наши политичари слали „политичарке“ у санаторијуме, жиголо клубове, или их пак подсећали преко скупштинске говорнице на интимне тренутке.

„ТОП ТЕН“

Не баш раскошним гестом (ако изузмемо **Даницу Драшковић**) и СПО је увео жене у политику. На посланичким клупама су се нашле прво **Зорица Денда** (једна од ретких жена политичара која се не либи да каже да се на том терену мушкарци боље сналазе), а нешто касније и **Сандра Јанковић**. И мада су обе штрајковале глађу и спавале крај споменика Кнеза Михајла (лишене свих оних козметичких препарата за које се мисли да су неопходни зачин у животу сваке жене) ипак су остале само „жене политичари“ о чему нам сведочи шок који су доживеле њихове страначке колеге у тренутку када је Александра Јанковић у сред скупштинске сале одложила материјал и преписала из новина рецепт за кувани ђеврек. „Данас само мушкарци мисле како је политика или било који посао тако света ствар да се не може „заградити“ бригом о још нечем“, одговор је који је тим поводом дала гђа Јанковић.

Уз дужно поштовање према свим женама политичарима и према ономе што су учиниле ипак је непобитна чињеница да српском политичком сценом владају само три жене — **Даница Драшковић**, **Мирјана Марковић** и **Весна Пешић** (којој режимски медији ово право од-

ричу у свим приликама сем када су у моди приче о страном непријатељу и домаћим плаћеницима). Разлог за ово ничим оправдано игнорисање **Весне Пешић** би се могао потражити у чињеници да тако чести наслови у смислу: „Две црнокосе даме са шишкама“ не би тако ефектно звучао да му се придода и једна смеђокоса без шишки, али ипак остаје чињеница да је председник Грађанског савеза жена која је већ годинама у политици, која је била у затвору због својих уверења, која је један од оснивача Хелсинки воча за Југославију и носилац награде за развој демократије и људска права.

Пре би се право на једно од прва три места могло оспорити једној са шишкама која следи за Прву с обзиром на супружничке односе са Председником. Јер ако изузмемо њена размишљања у „Дуги“ (по правилу потпуно супротна од онога што њен супруг дела) не остаје никакав траг за њом. Да ли је она творац основне Милошевићеве идеје, да ли она преко његових леђа гура своју љубљену опцију комунизма и да ли је она мандатар свих Влада остаје у форми наших нагађања. До истине она фигурира само путем речи које је сама изговорила да је увек имала потребу да буде јединствена у животу свих оних које воли, потребу да буде обожавања и да јој то није успевало са женама које тако тешко обожава у другу жену Зато је и нашла мушкарца који ће да је штити јер да би живела она мора да буде штитена. Признаћете, не звучи ни мало политички и више је него у складу са одговором који је послала г. Шешељу.

За разлику од ње, **Даницу Драшковић** нико не штити а по најмање сама себе штити. Мада је украсила више насловних страна од Клаудије Шифер, сви они који су чекали у Спониним редовима сетили су се по последњим анкетама пре Драгане Мирковић него ње. Можда зато што нема потребу да буде обожавана? У сваком случају о њој је тешко говорити уколико ниси **Верослава Тадић** која је и сама осетила казну друштва у којем живимо и која јој шаље укупно дивљење „јер сама води рачуна о свом руху и свом круху, јер није од друштва преузела лист који води, јер упућује претње јачима од себе“.

И која неће политичког противника подсети на чињеницу да је жена јер политичар је именица која описује професију, а не пол.

ХОЋЕ ЛИ РОДЕ УМЕСТО СОКОЛОВА СПАСИТИ СРБИЈУ

ЖИВЕТИ, АЛИ КАКО...

Човечанство данас броји око пет и по милијарди душа. То је резултат популационог бума, који је само од 1950. године до данас удвостручио број становника на Земалској кугли. Забринуте пред том огромном поплавом беба у последњих пола века, многи су научници били склони да у 21. век упућују катастрофичне погледе са основном поруком да ни најсавршеније технологије неће успети да нахране толика уста, па ће се људи једноставно ухватити за гуше и међусобно сатирати не би ли обезбедили голо преживљавање.

Најновије анализе које се припремају за Светску конференцију о становништву (Каиро, септембар '94) показују да је бојазан, ипак, била претерана. Прогнозе говоре да ће 2030. године људски род достићи број од 7,8 милијарди, али да ће истовремено годишња стопа наталитета са садашњих 1,7 опасти на 1,2 одсто годишње са јасном тенденцијом да достигне нулту тачку!

БЕКСТВО ЗА ЖИВОМ

На ову чињеницу гледају са оптимизмом научници економске оријентације, док они настројени биолошким дисциплинама забринуто климају главом, имајући на уму, пре свега, квалитет живота који ваља обезбедити за толики број грађана света.

Упозорава се, у првом реду, на чињеницу да 15 процената светске популације држи у рукама близу 80 одсто богатства, и финансијске моћи. Да Земља којим случајем није округла, већ одавно би се опасно накривила под теретом свакодневног таласа милионских миграција чији је једини циљ — потрага за бољим животом. Аеродроми, гранични прелази, имиграциони уреди добростојећих и богатих земаља, препуни су оновремених номада који ни пет пара не дају на приче о патриотизму и националном поносу и радо мењају своје сиромаштво и преживљавање за било какав живот у туђини, како би рекли национални романтичари.

Није тешко наслутити и колективни епилог збивања у садашњим и будућим брачним постелима, ако се ишта не промени у односу све богатијих и све сиромашнијих: многе ће мајке рађати децу за туђе државе и народе. Историја, нација, вера, језик, митологија и епика крви и тла, постаће, ако већ увелико нису — преслаби аргументи за поклонице идеје која се чак наша и у рефрену песме „Само један живот имам“.

За овдашње националне митомане, политичке геометре и етничке чистунце, суочавање са овим чињеницама је болно и непријатно. Како „прогутати“ поруке савремених демографа који у први план не стављају било шта слично миту о Југ Богдану и девет Југовића, већ вредности као што су — стање људских права, мо-

Светски демографи упозоравају: расуће се све оне нације које својим припадницима не обезбеде живот достојан човека. — Све више мајки рађаће децу за туђе народе и државе.

Пише: Михајло КОВАЧ

гућност запошљавања, шансе за образовање, просвећивање жена, контрола рађања, еколошки чиста средина, здравље људи и медицинска заштита... Изморен учесталим ратовима, међународним и верским трвећима, већи део света живот ставља испред смрти, будућност испред прошлости.

ЛОВИШТА ЗА СОКОЛОВЕ

У свему, наравно, није најстрашније што Срби (десет милиона?) чине само 0,18 процената свеколиког живља на Планети. Много је по-

губније слепило пред овим путоказима у 21. век, које без имало стида прате и веће и богатије државе но што је Србија. „Бела куга“ која је после Војводине захватила и Централну Србију, очекивани је резултат једне ишчашене и суновратне политике, која је Србију и српски народ двоструко осакатила: погибијама младих на фронтима и масовним исељењем више од 200 хиљада „издајника“, такође младих, у западне земље. Чак и да је лако остварљив, сан о Великој Србији са све мање Срба је, на просто, сомнанбулан.

Старци у Српској академији наука, чак и високих демографских титула, овај проблем виде, али га не признају, јер су све умове заробили култом историјског жртвовања чији ће једини, заиста једини резултат бити — вишак историје, а мањак нације.

Државна изолација, беспослица, сиромаштво и општа несигурност идеално су тле и ловиште за српске соколове. Када ће се на овом небу појавити роде? Ваља прво обновити порушене куће и димњаке.

КАКО РАЗДВОЈИТИ ДУХ И ТЕЛО

СЛЕДИ ЛИ НОВИ РЕЗ?

У Босни и Херцеговини се све наставља — мировци преговори и цјенкање око територија, оружани сукоби и пријетње моћних сила да ће повући своје војнике из мировних снага УН уколико зараћене стране не постигну договор у скорије вријеме. У томе је најодређенији француски министар иностраних послова **Ален Жипе**: „Ако зараћене стране не желе мир, мир који ми предлажемо, онда наши војници више немају улогу на терену“. Он је чак одредио и вријеме — половину јуна ове године за коначну одлуку да ли ће француски војници остати у Босни или ће се вратити кућама. Другим ријечима; времена за предугачка натезања и „цјепидлачења“ нема.

Ово је уједно најјаснији и најозбиљнији притисак, прије свега, на муслиманску страну да пристане на оно што нуде Французи, али не само они. Овакав притисак, или боље рећи уцјена, може имати ефекта с обзиром да би муслиманска страна повлачењем француског контингента, који је најбројнији, остала на брисаном простору нарочито у неким дијеловима Босне. За повлачење свог контингента у Паризу имају посебно оправдање — њихових војника је највише погинуло и рањено што је створило посебно расположење и одбојност већине Француза према ангажовању њихових „плавих момака“ у овом рату у коме се изгубила свака ратна логика и смисао.

МАНЕКЕНИ БЕЗ МОДЕЛА

Свијету би било лакше да се одреди према овој трагедији да су српске оружане формације заузеле цијелу БиХ — како је примијетио један војни аналитичар. Тај исти свијет би кукао и нарицао над судбином Бошњака — Муслимана и Хрвата у овој републици и на крају би се све заборавило као што је случај са Кипранима.

Жипеова изјава има, међутим, још једну посебну димензију. Он тврди, нимало напамет да ће се француске плаве беретке повући уколико зараћене стране не прихвате „мир који ми предлажемо“. По томе испада да све досадашње верзије мировних (не)споразума опадају или је од њих узето понешто тек толико да се не увриједе лорд **Овен** и **Столтенберг**. Но, они и немају превеликих разлога да се љуте, јер ангажовањем у преговарањима, препуцавањима и надмудривањима на врло динамичан начин утрошили су своје пензионерске дане. Сада могу да пишу књиге о свим пикантеријама са бројних састанака и сусрета, а могу да напишу читаве студије о наравима, менталитету и превртљивости људи са простора бивше Југославије. То би им се више исплатило него да наставе своју мисију која је давно постала монотона и за њих и за свијет.

Дводневни разговори, за које нико није рекао да су преговори, у француском мјесту Та-

Историја је показала да су многи поглавари, опијени војним успесима, врло брзо осетили да ти успеси могу да коштају много више него што вреде освојене територије.

Пише: **Ејуб ШТИТКОВАЦ**

лоару завршени су са једним јединим резултатом — биће настављени. Међународни посредници из САД, Русије и Европске уније имали су сигурно дебеле разлоге да знатичељним новинарима не кажу ама баш ништа. И три зараћене стране придржавале су се договора о недавању било каквих изјава, али није тешко наслути-ти гдје је запело.

Да је Бог којим случајем на срећнији начин скројио Босну дипломате би сада имале много мање посла. Био би примијењен кипарски модел повлачења демаркационе линије између зараћених страна на којој би биле постављене снаге УН и проблем би био пресјечен мада не и ријешен.

Не може се примијенити ни афрички модел који је примијењен послје повлачења колонијалних сила са црног континента. Наиме, послје повлачења Енглеза, Француза и „осталих“ повучене су праве линије између тада још недефинисаних држава које су касније постале и званичне границе. Тако су поједина племена подијелена између двије — три државе што је био узрок многих каснијих сукоба и стварања бројних „сепаратистичких“ покрета. У суштини радило се само о жељи тих племена да се поново окупе око свог заједничког традиционалног огњишта, њихове поглавице уопште нису знале за право на самоопредјелјење народа.

Дакле, ни тај модел нема шанси у Босни. Ако се не може користити ниједно досадашње искуство из било ког дијела свијета онда је неопходно створити какав-такав босански модел. Највећи проблем је у томе што је то једноставно немогуће. Чак и генерал **Младић** тврди да је ово најчуднији рат који је вођен на кугли земаљској. А, како сам тврди, проучавао је стратегију и тактику Ханибала, Александра Македонског, крсташке ратове и, наравно, Први и Други свијетски рат. Можда је претјерао у набрајању, али његова крајња порука је сасвим на мјесту.

Ако је овај рат за њега „најтежи и најчуднији“ какав ли је тек за муслиманску страну која се нашла у необраном грођу, прије свега, због тога што нарочито на почетку није имала ни лако а камоли тешко наоружање. **Младић** је имао, добро је знано, све — од пушака до тенкова и авиона. И оно што је најбитније могао је да добије из Београда све што му је требало.

Имајући у виду ту чињеницу још је чудније зашто се диже толика бука у свијету због садашњег очигледног све већег наоружавања муслиманско-босанске армије и њене неоспорне обучености. Тезе да ће то само продужити рат су у најмању руку циничне. Ако је свијет хтио да заустави рат могао је то да учини само стављањем под контролу оружја свих зараћених страна. Пошто то нису могле да учине УН, САД, Француска и друге земље најлакше је било избацити у први план опасност од наору-

жавања босанске армије. Право на самоодбрану је потпуно заборављено. Исто тако, свијет уопште није слушао поруке, додуше релативно малог броја, политичких личности из српске опозиције да је кључ рјешења у разоружавању свих зараћених страна. На те поруке нико није одговорио ни у Европи нити у САД. То што амерички председник Клинтон у последње вријеме инсистира на скидању ембарга на увоз оружја муслиманско-босанској страни звучи као додворавање моћним арапским шеицима, који то захтијевају од почетка рата, и благо извињавање Изетбеговићу због бројних обећања да ће му помоћи у сваком погледу, а у суштини му је стварао само лажне илузије да „велика Америка стоји иза њега“.

МУСЛИМАНСКИ КОСОВСКИ БОЈ

Зашто је дводневни састанак међународне контакт групе, уз учешће посредника из САД, Русије и Европске уније обавијен тајновитошћу, ако се већ зна шта која страна у БиХ хоће а шта неће. Дио одговора се може наћи у чињеници да су сви досадашњи разговори или преговори о конкретним мапама били мање-више обавијени том тајновитошћу.

У садашњем времену за то има и додатних разлога. У првом реду најзначајнији међународни фактори не могу више себи да дозволе стално доказивање сопствене немоћи да зауставе крвопролиће и нађу било какво ријешење које би бар привремено, условно речено, задовољило српску и муслиманску страну. Дефинитивни пораз би признале повлачењем својих војника из УНПРОФОР-а. То би им ускратило право да интервенишу и тамо гдје су директно угрожени њихови конкретни интереси или, ако би то учиниле, званично би се признао закон силе у међународним односима. Ако он већ није незванично и признат судећи по случајевима у појединим земљама.

Између Жилеовог одсјечног става да ће бити онако „како ми кажемо“ или ће све отићи до врага и Изетбеговићевих ријечи да је „бошњачка страна дефинисала свој минимум, доњи праг својих захтијева, што значи да не можемо агресору дати територије на којима је прије рата у већини живјело муслиманско становништво“ немогуће је наћи средње ријешење.

Председник Председништва БиХ био је недавно у Паризу и сигурно је својим саговорницима објаснио поближе свој став. На страну то што би он олаким давањем тих територија за сва времена запечатио своју политичку судбину, што је у овом тренутку најмање важно, остаје суштинско питање да ли свијет инсистирањем, директно или индиректно, на повлачењу демаркационе линије која би се могла контролисати, признаје чин етничког чишћења као нешто за шта нема лијека. Све осуде тог чина су, у том случају, само чисто моралисање.

Ријеч је превасходно о источној Босни у којој је већински живаљ био управо муслимански изузимајући Фочу гдје је однос Муслимана — Бошњака и Срба био уједначен (Муслимана 51,6%, Срба 45,3%). Судећи по изјавама српских политичара из БиХ, а све чешће и високих црквених личности, Фоча остаје за сва времена српска, као и Рогатица, Вишеград и друга мјеста. Остаје питање Горажда, Жепе и Сребренице.

По неким изворима, за које би се могло рећи да понешто занју о тајним преговорима између представника Срба и муслимана, није немогућа нагодба око замјене територија и градова. По неким верзијама, на крају би цијела источна Босна могла да постане српска, а та-

мошњи муслимански живаљ би био преселен у нека мјеста око Сарајева или у средњу Босну. Гдје — нико не зна.

При таквим нагађањима и прогнозама заборавља се, међутим, да је овај рат за Муслимане — Бошњаке исто што је за Србе био бој на Косову 1389. године. Срби су на војном плану поражени, али су успјели да од тог пораза начине невјероватну духовну побједу и национално биће обогате, опет, невјероватном епском поезијом која представља много више од самог десетерца.

То духовно богатство, ма како га ко тумачио у свијету, и данас представља изванредну покретачку снагу, која се, додуше, у збивањима користи и расипа на веома баналан начин гледано на дугорочније посљедице на свеукупни духовни живот Срба, али о томе своју ријеч треба да кажу прави интелектуалци из редова тог народа.

Ако Бошњаци — Муслимани имају бар у нечему да захвале Караџићу, и онима који су од њега учинили оно што јесте, онда је то чињеница да је својим укупним политичко-војним учинком најдиректније утицао на стварање, у пуном смислу ријечи, бошњачке (муслиманске) нације. Можда тога никада није био свјестан, али је истина.

У току рата муслимански народ се више национално освјестио него у протеклих више од 100 година од када и датирају први покрети на-

ционалног самоосвјешћивања и кроз захтјеве за вјерском аутономијом. Није нимало случајно што су турске власти за исламизирани Словене у БиХ употребљавале израз „Бошњак“ да би се знало тачно ко је ко.

Овај назив је оживљен у првом реду од стране Муслиманске бошњачке организације, а у литератури је итекако био присутан и раније. И то не само кад је ријеч о муслиманским ауторима, који су под тим именом подразумијевали најчешће и „босанске православце и католике“.

Бошњаке на свој начин спомиње и Доситеј Обрадовић у писму пријатељу Харалампију 1783. године, али за подсјећање на дио тог писма повод није само овај назив:

„Говорећи за народе који у овим краљевством и провинцијама живу, разумевам колико грчке, толико и латинске следоватеље, не искључујући ни саме Турке Бошњаке и Ерцеговце, будући да закон и вера може се променити, а род и језик никада. Бошњак и Ерцеговац Турчин он се Турчин по закону зове, а по роду и по језику, како су год били његови чукундедови, тако ће бити и његови последњи унуци: Бошњаци и Ерцеговци догод бог свет држи. Они се зову Турци док Турци том земљом владају, а како се прави Турци врате у свој вилајет, откуд су произишли, Бошњаци ће остати Бошњаци, и биће што су њи'ови стари били“.

Тако писаше просвјетитељ Доситеј Обрадовић који се пита у истом писму: „Кад ће нестати мржње и вражбе на земљи! Кад ће срце наше доћи у своју природну доброту, да у лицу сваког себи подобног човека позна брата свога, ниш' мислећи, нити питајући: које вере и закона...“

У временима садашњим повући ће се једна или више демаркационих линија између тих Бошњака и Ерцеговаца, исламске вјероисповијести, и „Караџићевих Срба“ гдје год то буде могуће. Повући ће се, међутим, много јача и затегнутија линија духовног раздвајања. Бошњаштво као националну одредницу много брже су прихватили Муслимани у БиХ него што се то очекивало. Прихватили су и бошњачки језик мада им је одувјек био матерњи језик српскохрватски, или у западној Босни хрватско-српски. Прихватили су, стицајем прилика, неминовност раздвајања у сваком погледу захваљујући, прије свега, Караџићу.

Ако је идеја водиља потпаљивача ратног пожара на просторима бивше Југославије била стварање чисто националних државица било „хуманим пресељавањем народа“ или етничким чишћењем мора се признати да су највећим дијелом успјели у томе. Историја је показала да су многи поглавари опијени војним успјесима врло брзо осјетили да ти успјеси могу много више да коштају него што вриједи освојене територије. Истовремено, многи народи су настали из ратног пепела и трајали све дотле док се у њима није појавио реваншизам и нео-дољива жеља да владају над другима.

ПРЕДИЗБОРНИ ПОЛИТ(ШК)АРТ

ЈАБУКА СЕ КУВА

Да ли се то издалека и изокола наговештавају нови (савезни) избори или се, попут епидемије, шири пошаст новог умјетничког покрета званог полит(шк)арт? Или је у питању помало и једно и друго, тј. једно у оквиру другог: исти актери у промењеном декору?

Најпре смо били — неми и задивљени, тј. занемели од дивљења — сведоци брозовског парадирења председника Милошевића уздуж и попреко новосадског (пољопривредног) сајма и његовог, Милошевићевог, суперпатриотског обраћања сељацима, нашој највећој живој сили, која ће се одупрети целом свету и омогућити нам да издржимо под санкцијама још хиљаду следећих година.

Ко се сећа кад је последњи пут председник Милошевић сишао међу народ? Ваљда уочи неких ранијих избора када је откривао нова нафтоносна поља, која су, такође, била гаранција да нам санкције не могу ништа? Кад ли то беше? У међувремену, приметили сте, председник је јавно демонстрирао да није тачно да пије само виски: на сајму је најпре дегустирао вино, а мало затим и пиво. Јесте да та два пића не иду једно с другим, али — народу се мора удовољити и са народом се понашати — народски, макар то и не било по протоколу.

На том истом сајму објављени су подаци неке панчевачке агенције за испитивање јавног мњења, која је установила да је г. Милошевић „најомиљенија личност у Југославији“! Победио је испред таквих националних величина какви су проф. Аврамовић, Драгана Мирковић и Лепа Брена. Тек на петом месту нашао се Вук, што је у датој конкуренцији изузетан успех. Уз напомену он ту анкету није ни наручивао. Мирис избора или полит(шк)арт? Просудите сами.

ЕПОХА—ЛНИ ДОГАЂАЈИ

На још оригиналнију идеју дошао је г. Ђинђић. Он је повео „Недељу борбе против санкција“ (!). Прва у низу манифестација била је одлазак код лекара и легање на кауч. Није то био кауч који вам у таквим приликама први падне на памет — психијатарски. Био је то кауч добровољних давалаца — крви. Нација је — нема и задивљена — гледала на ТВ-екранима како из Ђинђићевих жила тече драгоцену црвену течност, која ће такође допринети да под санкцијама издржимо још сса хиљада година. Мирис избора или полит(шк)арт? Просудите сами.

У коју категорију сврстати скупштинско водоскрнављење личности и (о)дела Радомана Божовића? Не знам како сте ви све то доживели, али лично сматрам да су радикали само учинили још једну услугу председнику Милошевићу: олакшали су му „завршне радове“, тј. већ

У Београду више ни најморбиднија чињеница не може а да не изазове масовни смех. Дотле је дошло.

Пише: Никола БУРЗАН

заказано пеглање г. Божовића — само су га пофајтали. „Рани радови“ били су успешни, „завршени“ — видећемо. Ту дилеме нема: чисти полит(шк)арт!

На тржишту српске штампе догодила се и једна НОВА ЕПОХА—лна појава — недељник „ТЕЛЕГРАФ“. Директор Ђурувија, бивши в.д. главни уредник „Борбе“, главни и одговорни уредник Ђорговић, бивши уредник „Недељне борбе“. Дакле, све моје бивше, дојучерашње тако рећи колеге, или да парафразирам Брану Црнчевића из његових „раних родова“ — „све мој до мојега“. И већ у првом броју — колумна најпознатијег тужиоца и апсанције у савременом српском јурнализму који се још жали што је у прошлом броју „Српске речи“, и то на насловној страни, објављена његова фотографија са „сладуњава-романтичним“ насловом „Шта ми радиш, Дано, Дано“. Он је убеђен да би — из социо-миролошког аспекта — много бољи и адекватнији наслов био „Е, мој Саша...“ Та именица му се много допада, али нисам сигуран како би поднео и издржао — заменицу?! Чисти — полит(шк)арт!

ВРЕМЕ ПУНОГ ПОЛУМЕСЕЦА

У загребачком „Глобусу“ (и то је страна штампа, зар не?), чувена ТВ—коментаторка (претеча београдског Мирјане Бобић) пише о проблемима у Босни и с Босном, где се „сваки час нешто закомплицира“. А, ово и зашто:

„Хрвати, наводно, шену кад је пун мјесец. Док је примјећено да су Муслимани шенути увјек кад је пун полумјесец. То доста збуњује коментаторе у Босни. Те је један од њих написао пјесму:

Гледам ја Туђмана и Алију,
До јучер — усташу и балију,
Гледам ја — један другог цјелују,
Видим ја — абнормално дјелују,
Видим ја — добро сам га спушио,
Видим ја — низашта сам рушио,
Видим ја — да сам курцу свирио,
Ратово да бих се помирио...“
Песма се пева на арију „Стаде се цвеће росом росити...“

НОВА ЕПОХА-лна ревија, на готово целој страни, објављује и досад најбољи, најкомплетнији, најпрофесионалнији итд. извештај са недавне оснивачке скупштине југословенске револуционарне омладине (некада зване СКОЈ), одржане у београдском Дому омладине. Ево дела тог ЕПОХА-лног извештаја: „Организована колона, коју су будним оком чували органи реда, окупила се испред зграде Централног комитета и преко „Моста братства и јединства“ отишла до Дома омладине. Овом шетњом млади комунисти су симболично показали своје полазиште, смернице друштвеног пута наше земље, чије су очи упрте у младост...“

А, на крају? „Након завршетка скупштине, млади комунисти су у организованој колони отишли на заједнички ручак у студентску мензу, поручивши гласно, на крају, онима који још нису чули: „Све се црвени и ди' ће се буна!“ Полит(шк)арт? Јок: ЕПОХА-лни полит(шк)арт!

Истог дана, скоро у исто време, кад су нови СКОЈ-евци у Дому омладине певали „Друже Тито, ми ти се кунемо...“, у Дому синдиката, стотинак метара даље, говорило се о ђенералу Дражи и певало „Од Тополе па до Равне горе...“. О томе у НОВОМ ЕПОХА-лном недељнику нема ни — ТЕЛЕГРАФ-ске вести. Први број новог недељника носи такође симболичан датум — 25. мај. То јест — Дан младости и рођендан — моје кћерке. Тек толико да се зна!

И, таман кад сам ово приметио, пријатељ ме пита: А где си ти тог дана, у то време, био? Шта сам могао, морао сам да признам: био сам „негде између“, на неутралном терену, у најдемократскијој институцији Београда званој Пе-Ка. Али, није то оно што мислите, то је — „Прешернова клет“. Полит(шк)арт? Јок — дупла лоза!

СКАРЕДНОСТ, ЛОПОВЛУК, ПРОСТАШТВО

А шта о свему томе мисле и пишу светски мас-медији? Рецимо, Радио Франс-интернационал из пера Станка Церовића спомиње некакву „мању тучу“ у Скупштини: „пре туче посвање и посипање водом. Није ни важно ко је умешан и поводом чега се то дешава, јер је оваквих појава већ било пуно у Скупштини, чак и горих, толико скаредних да их не можемо ни испричати. Појава је, дакле, нормална. У Београду се смеју, а и страни новинари схватају да цео тај карневал, иако је он позадина страшног рата, не значи више ништа“. Сви извештаји о јавном животу у Београду, наставља француски радио, на овом су нивоу. „Велика афера са

„Дафимент-банком“ у којој се проваљују спискови познатих људи који су, ангажовани у великој националној обнови, буквално покрали милионе у разним валутама. Изјаве познатих уметника, или писаца који се башкаре у бескрајним ТВ-емисијама, иронишу о босанским жртвама, смишљају морбидне вицеове. Један је недавно рекао да би био срећан тек кад нестане све џамије у Босни итд.

Велику пажњу привлаче и текстови Мирјане Марковић, супруге председника Милошевића, у којима се провлачи нека детињаста политика, али са позадином у којој се наслућује војна сила, све зачињено лирским излетима, о брачној идили, пролећу, цвркуту птица, као да нигде нема рата. Ово су детаљи који нису никакви изузеци, већ пресек јавног живота Србије. Тај јавни живот је постао врло анегдотски и врло сликовит, али се више из тих анегдота не уочава никакав смисао, никакво дубље значење о социјалним или само политичким кретањима, никаква најава за будућност и то је разлог што се од њих не може направити ни обичан новински текст.

Објективне анализе, наставља колега Церовић у РФИ, претвориле су се у скаредне провокације.

„Све што је рационално је депласирано. Заменило га је неко детињасто празноверје које симболизује изгледа Миља Вујановић, глумица-гаталица. Сваку смишљену јавну или политичку акцију замениле су бруталне личне калкулације, најчешће са финансијском позадином, која се више и не скрива. Пристојност као основа функционисања заједнице, мале не је увредљива, замењена просташтвом у којем се утркују људи и на улици, и чак се хвале достигнућима у том домену“.

ПОГАЖЕНЕ СВЕ ВРЕДНОСТИ И ТРАДИЦИЈЕ

Много лепо и добро колега слика српску свакодневицу, као да је мене консултовао (а није). „Ако је могућа икаква социјална анализа оваквог друштва, може се запазити да су нестале све друштвене снаге, идеје, традиције и вредности. Све оно што на више или мање ирационалан начин као корење или постолје даје смисао једном друштву. Управо као да је оно што се на почетку националног покрета звало великим буђењем народа, враћањем енергије и снаге и достојанства, откривањем идентитета, историје, баш као да је све то значило обратно, уништење свих основа друштва и народа, разбијање и традиција, и вредности, и друштвених слојева, и снага“.

И још каже, да људи који нису били у Београду неколико месеци не могу препознати тај некада отворени, космополитски град. „Ужаснути су променом. Променом која се види не само на људима, него чак и на улицама и кућама. Свуда нешто злокобно, тмурно, уз нељудски осећај неумитности пропадања и несреће. Неумитности којој се смешно супротставља. И ваљда та неумитност погура људе у правцу још веће горчине, разарања и можда уживања, једино ако је још могуће у том разарању, у Шешелу, Мирјани Марковић, Дафини, Миљи Вујановић, Калајићу, Капору, Селићу и тако — без краја...“

Би-Би-Си се више бави економијом и каже да у Србији „оно мало трговине на бази шверца није довољан основ за озбиљну економску стратегију. Неки рачуни кажу да само петина предузећа може да опстане производећи од домаћих сировина и за домаће тржиште... Осиромашени грађани, од којих су многи бирачи владајуће партије, могли би доживети веома непријатно изненађење ако би се испоставило да је садашња економска ситуација и помпезно најављивани опоравак, ипак, био само привид...“

НАЈБОЉЕ У КОЛОНИ

А опозиција? Шта је са — уједињењем? Француски радио верује да, и поред свега, и поред тога што се „нешто мења“, још се „не види светло на крају тунела српске хомогенизације коју још увек ефикасно предводи Милошевић“. С друге стране, аустријска агенција АПА мисли да се „опозиција бори за опстанак“.

Ево и зашто: „Српским опозиционим странкама очигледно је јасно да би Радикална странка — ако би режиму пошло за руком да је укљони као свог најопаснијег противника — била само прва жртва социјалиста и да би друге странке снашла иста судбина“. Може да бидне, ал' не мора да значи. Тачно је да кум није дугме, али они други се нешто много предомишљају и врпоље и никако да изиђу на чистац, без — полит(шк)арта. И, шта још можемо очекивати?

„Док опозиција у републичкој скупштини има мало изгледа за успех, њени изгледи у Савезној скупштини знатно су бољи. Такође, социјалистички председник Југославије Зоран Лилић не може декретом распустити Савезну скупштину, што се у јесен прошле године догодило српској скупштини... Међутим, препрека би (превременим изборима) могла да буде црногорска владајућа Демократска партија социјалиста, која због пада популарности страхује за своју будућност.“

И, ту сад долази једна сумњива констатација: „Србији предстоји једно врело лето ако социјалистима овог пута не пође за руком да баце јабуку раздора у српску опозицију“.

То би могла да буде само још једна „мушка“ јабука. А ко ће је загристи? Да ли они из „Недеље борбе против санкција“ или они који се баје политичким коштунићунгом? Амбиције су велике и на једној и на другој стран(ци).

Сезона предизборног полит(шк)арта, дакле у пуном је јеку. Што се „Српске речи“ тиче, очекују се НОВА ЕПОХА-лна открића... Са Велике и Мале ТВ-Бастиле, поготово. А, ипак, најбоље је „у организованој колони“...

НЕДОПУСТИВА ЛАКОЋА ХАОТИЧНОГ ЖИВЉЕЊА

ФАТА (МАЛО) МОРГЕНА

Све чешће враћа се једно сећање. Почетак јесени 1993. године. Влада Републике Србије, са председником чији су памет и знање више него скромни, налази се пред заслуженим изгласавањем неповерења. Њени грехови су огромни, веровало се наивно да чак већи не могу ни да буду. Хаос у друштву. Држава не постоји, иако јој се произвољно и безобзирно приписују својства ни мање ни више него правне државе. Одавно истрошена привреда не показује знаке живота. Рат на тлу Босне и Херцеговине, са рефлексима промене његово интензитета у Хрватској, у коме „неутрална“ Србија има пресудну улогу, нетрагом односи остатке националног богатства. Корупција, набујало преступништво и социјална патологија у застрашујућем обиму и појавним облицима систематски разарају друштвено ткиво и трајно претварају системе антивредности у системе основних друштвених вредности новог/старог владајућег слоја изниклог из најгорег талоба, у коме тзв. интелектуални део, огрезао у иделошки криминал, како би рекао **Бора Ћосић**, претварајући земљу у гето мрачнији од свих некадашњих гулага, систематски отвара просторе за укоренивање погубних учења о узвишености жртвовања, не и саможртвовања, обмањивања и духовног и материјалног лоповлука свих врста. У кршенду се обнавља скоро заборављена, у сваком случају никада по добру помињана, уколико се и догађало да је неко помене, идеја о наднародима, надрасама. Само, сада су Срби заменили аријевце и, наравно, пошто тоталитарне идеологије националбољшевичког типа, каква је идеологија С/К/П/С, морају по сваку цену да буду оригиналне додато је раније неприхватано правило: остали народи и етничке групе не могу уз небески народ да опстану ни као робовска радња снага. Једноставно, морају физички да буду истребљени. Томе ће бити примерена и схватања о правима човека, као и средства и поступци за њихово „остваривање“ и заштиту. Каштига и омаловажавање људског достојанства на сваком кораку постаће најомиљенији докази „демократије“ која се разраста и снажи на просторима Србојугославије, назване некаквом третином, наследном у односу на претходне две, Југославијом. Тај манир ће најпре срамежљиво, а онда сасвим бесрамно подржати, па прихватити и као свој делови тзв. демократске опозиције, скривени иза ранијих традиција, које су не само изневерили, већ и на маестрално циничне начине обрукали.

И онда, одједном, могућност да се тај процес заустави, да се пољуља поверење у непогрешивост и недодирљивост камелеон-социјалиста и њиховог предводника, опседнутог опој-

Кад се данас у свету каже да Србија представља претњу националним интересима великих држава, па и међународне заједнице, онда то не треба и не сме да се схвати као прецењивање њене званичне и незваничне политике. Јер, такав галиматјас нипошто се не сме потценити.

Пише: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

ношћу вешто изграђене харизме, заслепљеног сопственом себичношћу када су у питању свеласт и свеколике привилегије које она доноси. Они, камелеон-социјалисти, беспорочни су и утонули у највеће пороке. Такви морају да остану за време које је прошло од 1987. године, за време које траје, за време које долази са ликом духовне и друге пустоши, јединог градителског умећа вође и верних следбеника. Дрскост онога ко жели промене изазива уколико веће огорчење што је у питању услужени послушник огрезао, по жељи и потреби власти, у ратни злочин и злочин мира, из којих је и црпео снагу за сопствено разрастање и неслаћено снажење. Остали нису моћни да би се одлучили да тако озбиљно нападну, јер им није ни давана прилика да за себе користе изворе снаге на којима је у првим одмеравањима и уређивањима међусобних односа успостављен неприкосновени монопол актуелне власти. Напротив, неће имати храбрости и политичког знања да процене и реалне захтеве праксе која у политици тражи много мудрости, много гипкости, истанчаног осећања за брза прилагођавања. Тако ће повући судбоносни потез још једног тријумфа објективно посусталих и заплашених за своју судбину социјалиста. Прокаженост радикала бациће остатак формалне опозиције у летаргију опаснију од тренутне смрти. Остатак приче је добро познат. Децембарски избори 1993. године за Републички парламент Србије, који је уместо опозива владе и њеног председника (добиће за своју неспособност не малу награду у виду потпредседника још не-

способније федералне владе) био разјурен, како је шеф државе саопштио јавности, као руља која брука народ донеће парламент с којим се тај исти, недужном потомству итекако дужан народ поноси. Да ли баш тако? Има сумњала која не верују у остваривање тих узвишених циљева, којима је председник Републике образложио своју муњевито донесену одлуку о распуштању Скупштине и расписивању избора. Њихово право је да остану и даље са својим уверењима. Не треба их разуверавати. Али то не значи да се не треба подсетити и неких сасвим конкретних поступака актера на политичкој сцени Србије, на првом месту поступака позиције. Само за тренутак опстојавала је варљива нада да њихова нова, трећа заредом изборна победа није уверљива као што су биле уверљиве прве две. Говор бројева, ма колико у свим осталим ситуацијама тврдоглаво одолевао искушењима порицања вредности коју има, овде је брзо релативизиран. Натегнута већина социјалиста убрзо се показала веома употребљивом, употребљивијом од ранијих надмоћних положаја владајуће партије. А опозиција? Коначно је нестала са позорнице. Њена снага, онолико колико је имала и показивала, спретно или неспретно, кроз почетне напоре, ишчезла је. Она не само да је слаба, неутицајна алтернатива позицији, већ уопште није никаква алтернатива. Напротив, све чешће је саучесник у злоупотребама власти са предзнацима или и јасним ознакама злочина. Чак ни чињеница да те злоупотребе постају све теже, а последице непредвидљиве по крајњем исходу и трајању, поуке се не извлаче. Чини се нешто што је сасвим немогуће разумети: у заслепљености погрешних политичких предвиђања и веома себичне, личним интересима или интересима група у страначким врховима прилагођене, комбинаторике, тоне се дубље и дубље у безизлазе и трајно компромитујућа морална посрнућа.

ОПОЗИЦИЈА ЗА ВИРЕЊЕ

Дискредитација опозиције и потпуније уобличавање најмрачнијих програма и циљева националбољшевизма, чији су превасходни али не и једни носиоци социјалисти, давала је и даје резултате које ваљда ни главни архитекта уништења Србије после 1987. године није смео ни да претпостави да су достижни, када је постављао темељна решења своје политике разарања и оповргавања хуманог у свим његовим облицима. За протекле пола године искорачено је више у правцу најнехуманијег друштва које може да постане и неотклонива тамна мрља над свеколиким тежњама света на прелому

миленијума, враћајући га вековима уназад, не-го до јесени 1993. године. То може да буде ус-ловљено и убрзавањем токова једног стално у истом правцу вођеног процеса, када улагања доносе и предвиђане резултате у нормалном, логичном следу догађаја. Међутим, ма колико да је политичко, прецизније одређено полити-кантско, немарство социјалистичке харлеки-нарије, уз коректно игране улоге харлекина ост-алих боја и опредељења, умешно, добро ос-мишљено у наопаком и неморалном, и то у смислу непрекинутог, времену и приликама уг-лавном уподобљеног померања према суштин-ским циљевима и захтевима, без много пренаг-ливања и нестрпљења, ипак овога пута обрт је неуобичајен. Зашто је до тога дошло?

Опозиција заокупљена собом и болесним амбицијама лидера најчешће недораслих иоле озбиљнијем политичком послу, управо услед те заокупљености собом и због давно стечених навика и погледа на живот и свет, у школама и учењима која су им социјалисти отели на време и затворили за њихове будуће потребе, дозво-љавајући им да кроз одшкринута врата приви-ре тек толико колико је од користи новим/ста-рим властодршцима, падала је у веће грешке него раније, преварена да је стварно ојачала. Влада која је требало да буде смењена наста-вила је започето. У међувремену социјална бе-да је чинила своје. Њој се нису супротстављали ни власт, ни опозиционе странке, свако из раз-лога који су на једној страни били добро одме-рени, на другој одраз глупости и празноглавост-и. Када се чинило да је катастрофа неизбежна, поново је на сцени нетипски политикант, под чијом је апсолутном контролом читави нека-дашњи југословенски простор, на коме са ла-коћом, истом руком разбуктава пожаре и по-сле тога их стишава повећавајући славу и пали-куће и миротворца. Исто онако као што је оне-могућно напор два ранија председника владе сада већ распале, затим тек скрпљене назови Југославије да зауставе слободан пад нације у амбисе без дна, измислио је економско и фи-нансијско чудо. Нико није стигао да упозори на нову, можда најкобнију обману. Исти стручња-ци који су четири деценије упропашћавали при-вреду и довели је до колапса преко ноћи су по-стали стручњаци за њено оздрављење. Чар по-литикантске магије је неодољив. Поготову тамо где иза њега стоје моћни механизми бескрупу-лозне, централнокомитетске пропаганде. Из неког забитог буцака потегнут је ничим неока-љан чудотворац и привидно стављен на челну позицију целог пројекта. (Готово неосетно и до тајновитости неприметно, довољно пута да за-памти сваки обниведео грађанин покорни, по-нављала су медија, ненаметљиво као узгред, да иза свега стоји Божја воља председника Србије и његова мисао надахнута провиђе-њем. Док фатаморгана траје, он је најзаслуж-нији и то ће бити његова непролазна заслуга, због чега ће му грађани остати до краја захвал-ни, сулудо се надајући додатним или поновље-ним чудима, а ако или још боље речено када се фатаморгана распрши, заклети непријатељи ће бити по ко зна који пут проклети, можда и отпу-жени да су намерно потурили остати до краја дина-ра без реалне вредности). Кнутом је заведен ред у економији. Истовремено свезнајући и не-прикосновени, већ од свих прихваћен популар-ни супердека, упорно тврди да је принуда иск-ључена и да су одлучујуће економске законо-мерности. Купон назван нови, чврсти динар, са искључиво унутрашњом конвертибилношћу по узору на пропале тоталитарне системе Средње и Источне Европе, служи искључиво за отима-ње преосталих девица од сасвим осиромаше-

ног народа. Привид сигурности покрива бес-примерну отимачину, па и буди жељу, безумну, необјашњиву да се само одржи постојеће ста-ње. Ту психологију обичног човека добро уоча-ва власт и брижљиво је негује, извлачећи и за себе саму неочекивану корист. За њу су глуви и слепи опозиционари ма колико да тврде да су поборници и заштитници изворних интереса на-ције и грађана.

ПРАВОСУЂЕ ЗА БЕЗАКОЊЕ

Обрт у економији је био толико нагао да је опозицији практично и онемогућено да о њему иоле озбиљно расправља пред јавношћу чији је суд нормално одлучујући за све оцене и проце-не. Враћање на напредне провере валидности програма крије куд и камо веће опасности за опоненте него што им нуди добити. И када би се показало да је он неодржив мало би ко у-то поверовао, јер не жели да посумња у спасо-носну превару која ако ништа друго оно олак-шава мучнину пропадања. Додатно, „творци“ програма би на таквим оспоравањима нанели веома тешке поразе својим неистомишљени-цима, што им сада најмање треба. Све ово за-једно има и још далекосежније последице на глобалном политичком плану. Заварани људи, заокупљени шареном лажом „супердеке“ рав-нодушни су на многе друге изузетно опасне по-јаве око њих. Полицијска лична власт шефа државе у миру се коначно уобличава. Нема за-њу никаквих препрека.

Општа сигурност грађана, права човека, њихово остваривање и заштита, који на овим просторима никада нису били и за најмању по-хвалу, потпуно су потиснути. Насиље је захвати-ло све поре живота. Хара целом матицом, али своје најпотпуније облике добија у крајевима у којима су бројно најзаступљеније националне мањине (Косово, Санџак, Војводина). Покушаји да се оснажена полиција, са све присутнијим елементима криминалне организације, који су одавно устаљени у осталим установама расту-рене државе, стави под било какав надзор оста-јају без успеха. У парламентарним механизми-ма контроле одлучујућу реч имају најмоћнији и најутицајнији полицијски људи, скривени иза привида да су ти послови поверени ником дру-гом него опозицији. Избором претходно уце-њених судија и тужилаца, без икаквог озбиљни-јег утицаја изван кругова у којима се стварају и примењују мерила морално-политичке подоб-ности кандидата, правосуђе постаје моћно и мрачно средство у рукама С/К/ПС. Такво пра-восуђе је залога увећаног безакоња а не суз-бијања неправда и нереда. Оно ће по свему су-дећи још једанпут бити на страни некажњеног злочина који из дана у дан прети да постане судбоносни жиг и текућег и још више времена које долази. Коб греха без катарзе можда ће представљати најтеже наслеђе што га за со-бом будућим генерацијама, на време чије тра-јање готово и да не може да буде предвиђено, остављају заједнички националбољшевици и њихови надувени, самозаљубљени политички сапутници од некакве демократске провинијен-ције до десног радикализма и отворених фа-шистичких идеологија. Полазећи од можда различитих становишта они се сусрећу на ист-им позицијама очувања положаја по сваку це-ну. У ту срху њима је подједнако морално да заговарају ирационалне демократије, хума-ност, владавину права и да отворено позивају у крсташке ратове за добро Велике Србије, са циљем да она за само пола века поново поста-не стратиште читавог једног народа, јединог који је био, остао и морао би да буде супстанца датог етничитета. Улога целата биће намењена, односно већ је намењена истим укицама од пре пет деценија којима су измишљене особине ни-када и ничим непотврђене, често и само зато што нису били, како велике демократе и савест изгубљене Србије, веле у чланству бивше Ко-мунистичке партије, без обзира на њихов мор-ал и осведочено злочинство на ратиштима у некадашњој Југославији. Да би сачували себе и своју себичност херметички затварају земљу према свету и Европи, окрећу је према прева-зиђеном идеолошком контексту размахнутог православља и фундаментализма православне цркве опакијег од осталих доктрина те врсте. Када се данас у свету каже да Србија, од-носно Југославија представља претњу нацио-налним интересима великих држава, па и ме-ђународне заједнице, онда то не треба и не сме се схватити као прецењивање њене зва-ничне и незваничне политике. Тај галиматјас је претња без обзира на реалну моћ угрожених, поготову када се зна да су средства и поступци те политике све пре него у складу са уобичаје-ним и дозвољеним моралним и одговорним.

ИЛИЈА РАДУЛОВИЋ, АДВОКАТ, СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ

Дуго Вас није било у јавности. Шта сте радили и шта радите?

Ја не знам да ли је Вук Драшковић као Мојсије ушао у облак и отишао да се на некој нашој Гори сретне са Господом и да након тога одлучи да створи један политички сан о Србији. Углавном, овај политички сан о Србији као правној држави, парламентарној монархији и тржишно-економичној држави сањали смо по Србији на митинзима и политичким трибинама. У овај политички сан су брзо ушли они који миришу од ловорика, маслина пелима, леандара, који имају дубину коју даје море и висину од висина планина, топлоту од камена и песка, замишљеност и поглед који се добија једино у брдима. Ушли су одважни и ардити, смели и неустрашиви, сунчани и животни.

Напојен фрушкогорским дијалектима и свим оним што се добија рођењем у месту које се налази у Црној Гори и које се налази испод места на којем је изречена етичко-заветна мисао да треба служити части и имену радо и лако сам ушао у ову религију љубави. Грмели смо Србијом да је опасност пред вратима, да налази сиротиња, рат, смрт, искључење из света, лаж, владавина најгорих људи, профитера, мафијаша, злочинаца, служили смо литургије духа, етике правде, историје националног сећања, националне прошлости, тржишне економије, политичког плурализма, обнављали националну свест, говорили пред милионима људи Реч Господњу и стихове најбољих наших и светских песника, књижевника и духовника.

Све се то радило са апостолском енергијом и себе сам доживљавао као потпредседника једног оваквог сна.

Добро знате да се овај сан прекинуо резултатима првих вишестраначких избора у Србији. Дошли су и други избори. Све се променило и изменило. Требало је изменити метод рада и начин рада. Појавили су се основано нови људи. Требало им је обезбедити простор и дати шансу.

У тој и таквој ситуацији почесто сам боравио у својој кући на Фрушкој Гори. То је мој исихастирион, или, кућа тишине. Доживљавам је као „пристаниште спасења“ као што хришћанин доживљава Свету Гору. Почео сам да анализирам своје учешће у овом политичком сну о Србији, с обзиром да сам имао све видео записе и радио записе о политичким, митизма и трибинама. Дошао сам до закључка да је Вук Драшковић правилно и добро визионирао догађаје у Србији, и у Босни и Херцеговини и Хрватској. Све што је речено и предвиђено је остварено, нажалост. У стратешком смислу Српски покрет обнове је био на правој страни.

То је утицало да одједном схватим да треба бити пажљив и опрезан према овом политичком благу које смо стекли оваквим радом. Имао сам осећање да сам све рекао што сам имао да кажем на трибинама, митинзима, радио емисијама, ТВ емисијама и у Странци. Ја волим да говорим, али не и када немам шта ново да кажем. Понасам се као Ђерђ Конрад

„Уобичајено је у правним државама да се тражи материјална накнада за лешинани углед, јер у систему тржишне економије повређени углед има конвертибилну вредност. Пошто ми живимо у систему мафијашке привреде бесмислене су овакве намирнице, јер се повређени углед не одражава на пословни успех“.

Разговарала: Даница ДРАШКОВИЋ

у односу на време и речи, јер „после сваке речи и сваког дела следи једно сутра које сваку реч и свако дело подвргава испиту дистанце. Десет Божијих заповести и Magnum cartu сутрашњи дан није одбацио. Има речи које не застаревају, које штрче из брбљања као гранит из песка“.

Дакле, служим се гранит речима и вечношћу! Сутрашњи дан није одбацио мој рад у судству, јер су моје пресуде оставиле траг у вечности.

Зато желим да ми се то деси и у политици. Једноставно, јачи је у мени интелектуалац од политичара, вечност од дана, траг у вечности од политичке популарности која траје као пивска пена, смисао од галаме и вике овакве дневне популарности. Мислим да се не постаје Хамлетом пред избором „имао се рашта и родити“ или проживети овај живот као водени цвет. Знате да он ујутру процвета и увече увене.

Чини ми се да ми наилазе неке нове речи и неке нове мисли, па ћу се у оквиру Српског покрета обнове према страначким потребама и плановима, оглашавати.

Иначе, стално се бавим адвокатским послом, пратим политику, одржавам контакте са Српским покретом обнове и дивим се наступима Вука Драшковића у Народној Скупштини Србије.

ВЕЛИКИ ИНКВИЗИТОР

Како доживљавате политичку ситуацију у Србији и позицију Српског покрета обнове?

Господин Слободан Милошевић је створио на простору бивших југословенских република ратну ситуацију и остварио рат власти. У рату се не води рачуна о идеологији него националном осећању. Нација је идеолошко-психолошка основа хомогенизације народа, а национална

ИКАРОВ ЛЕТ

држава постаје национални идеал, погрешно. Она се узима као највиша вредност и највиши квалитет. Ту се налази идеолошки извор националног ауторитаризма и тоталитаризма.

Познато Вам је да рат пружа повод маси да почне да цени себе. Маса осећа позвање да врши велико опште дело и да учествује у њему. Ви не можете наћи други начин да привучете масе да на равној ноzi са интелигенцијом узму учешћа у Великим прегнућима. Осим у рату свуда владају ум, наука, довитљивост, таленат и масе морају да слушају без поговора. Међутим, рат одједном преокрене све.

Људи стичу право да умру за корист отаџбине, за све друге, па се они најнижи узвине до највиших и постају им равни као људи. Само у рату масе имају шансу да се изједначе са најбољима имајући у виду да у миру царују таленат, ум и најбољи људи, каже Достојевски.

"Иста крв припада једној држави и ми нећемо одустати ни од једног јединог Немца", каже Хитлер.

Он се послужо, наравно, судећим Немцима ради својих територијалних освајања, па се и г. Слободан Милошевић исто послужо босанским и хрватским Србима ради вођења овог рата власти.

Овај рат се водио онако како је то поодавно написано у листу „La voce d' Italia“, 11. децембра 1917. године:

„Сине Немачке! Не сажали се ни према женама ни према деци: Сиц побеђеног био је често сутра победилац. Шта вреди победа, ако сутра дође освета? Какав би отац био ти ако би, убијајући свога непријатеља, оставио у животи непријатеља Твога сина? Сине Немачке, који си под оружјем: Грми, ломи, обарај, проваљуј, пустоши, пали, убијај, убијај, убијај“.

Није потребно коментарисати да је овај рат вођен на овај начин и по овом улутству па сте Ви о томе говорили када сте говорили о ситуацији у Гацком. Зато сам Вашу изјаву доживео као нешто што је спасило образ овога народа и то представља један од примећених бисера у етичкој огрици нашега постојања.

Најгори људи су, искористили ову ратну ситуацију да би постали богаташи, примећени, важни, аристократи. Патриотизам је последње уточиште ниткова, рекао је моћник из Јасне Пољане.

Овакав начин вођења рата довео је до санкција, а санкције су још више учврстиле овај систем власти у Србији. У историји света се није десило да се у једној држави промени власт док се држава налази у рату.

Маневарска могућност деловања Српског покрета обнове је ограничена, скучена, мала, јер чим искорачите из ратом омеђеног маневарског простора политичког деловања дочекују вас етикете о издајству. На, овом простору је најјаче развијен мит о издајству Вука Бранковића и српским режим се успешно брани од сваке опозиционе акције етикетом о њеном издајству. То поприлично успева у народу, јер влада и дише демон незнања, паганштине, трибализма, грегарности, фолклорног српства, патриотизма Великог Инквизитора. Свему овоме треба придружити моћну улогу телевизије и лако ћемо створити слику о садашњој политичкој ситуацији у Србији. Овај народ има митску мађијску свест ауторитарну културу, патријархалну културу, новокомпоновани патриотизам, ништарије које заступају народну патњу брбљају-

ћи патриотизам, пропаганду јачу од разума.

Лаж је на сцени! Неће дуго потрајати да је примети сваки грађанин Србије, па се надам да ће се створити прави тренутак за успешну политичку акцију Српског покрета обнове.

Како доживљавају приближавање Војскава Шешелја и Српског покрета обнове?

Познато је да је др Војислав Шешел створен као крајња политичка линија у политици г. Слободана Милошевића. Он је као политички земљотрес у земљотресу Слободана Милошевића требао да буде онај земљотрес од 14 степени. Све је рушио, плувао, клеветао, ружио пред собом. Подсећам Вас да је Варава оговарао Христа говорећи: „Он није Месија. Он је лажни пророк. Он је пријатељ Римљана. Он је лаж.“ На исти начин је др Војислав Шешел, буквално исто, клеветао г. Вука Драшковића и окумио се са овом Странком назвавши је Српски покрет обнове. Он је био талал и добошар смрти Белог, Гишке, и осталих. Одиграо је своју улогу и сада представља мртви политички сперматозоид г. Слободана Милошевића.

То је добро као што је добро што је са политичког сцене Србије нестало Један Аркан, Један Мирко Јовић, Један Бокан, и остали челници паравојних формација. Ипак, дижу се ове красте са политичког образа Србије, јер то представља *condictio sine qua non* за изграђивање једне политичке позиције у којој демократска опозиција Србије може да уради оно што треба да уради.

Др Војислав Шешел је 12. IV 1992. у Народној Скупштини Србије предложио да се сви Хрвати из Србије протерају и то је нанело једну несалгледиву политичку штету српској држави у свету. Доста проводим времена у иностранству и када хоће неко да поентира своју инцелупацију у односу на Србију спомене др Војислава Шешелја као врховни аргумент. Уосталом, ове последње изборе добила је опозиција пошто је имала више посланика од СПС. Но, др Војислав Шешел је одмах обзаноно да неће сарађивати са 5 мађарских посланика и тако је омогућио де факто СПС-у да дође до аритметичке посланичке предности. На основу овога закључујем да он није прави опозиционар, нити се са њим било шта може урадити. Ако би требало са неким да се тучем у том случају би добра била сарадња са др Војиславом Шешелјем, али ако демократска опозиција треба да победи ову власт у том случају је та сарадња погрешна. Једно се потући, а друго је победити! Можете се победити г. Слободан Милошевић са г. Слободаном Милошевићем тако што ће у изнудици бити принуђен да пређе пут од српског Хазбулатова до српског Јељцина! Немам ја ништа лично против г. Шешелја. Напротив! Сматрао сам и сматрам да је бриљантни политичар фашистичке провиниенције и да испољава многе особине генија. Давно сам прочитао и научио да Фауст прима и ђавола у ортаклу да би више знао, па ми није страна да се уортачимо и са ђаволом да би победили. У овом случају се сигурно победа не може остварити са овом коалицијом, јер се једино може остварити грађански рат у Србији. Свака опозициона странка мора да истакне као приоритетни задатак да не сме једним промилом свога деловања допринети ставарању услова за грађански рат.

Мени је блиско размишљање у координатама политичке крајње нужде. Ако у кривичном

праву имате право да учините зло да бисте спречили веће зло и у политици имате право да подржавате зло садашње власти да се не би десило веће зло у виду грађанског рата.

ЗЛАТНИЦИ ЋЕ ИГРАТИ

Шта мислите о ситуацији у Босни и како мислите да ће се тај рат завршити?

Треба да примимо пресуду међународне заједнице којом се утврђује пораз политике рата српског режима.

После ратне фазе долазе политички преговори! Јасно је да у тим политичким преговорима водимо српско-светски рат. Свет не жели да подели Босну и не треба да је подели, па ће се у Босни водити рат док Срби у Босни не пристану да живе у признатој јединственој босанској држави.

Да ли сте сагласни са политиком Ваше Странке у вези начина решавања кризе у Босни?

Јесам, апсолутно, јесам! Г. Вук Драшковић је стално истицао да треба одмах оставити рат, обезбедити мир, извршити разоружање свих зараћених страна и преговарати.

Шта мислите, да ли је дошло до разлаза једаност савезних посланика Српског покрета обнове са нашом Странком у вези националне политике СПО или је у питању нешто друго?

Сви смо ми били изложени једном изузетном напору приликом нашег политичког апостолисања по Србији. Сваки умор производи нервозу нервоза производи реаковање по принципу тзв. кратког споја.

У том смислу сматрам да је овај фактор умора и замора, засићености и белог политичког платна био искоришћен и злоупотребљен од двојице или тројице људи међу овим посланицима ради изазивања и стварања овог политичког развода. Сигурно је да г. Слободан Ракић нема никакву осанчену улогу у овом случају и мени је истински жао што је дошло до овога до чега је дошло. Он је један изузетни српски лирик, диван, частан и поштен човек, сјајни политичар, па сматрам да су нам људи из власти задали помоћу својих убачених људи на овај начин најтежи могући ударац.

Није реч о диворцијуму у вези националне политике, с обзиром да је реч о изузетно вештини убачених људи да искористе природна незадовољства која се појаве у раду челника једне странке након трогодишњег политичког рада. Мора се имати у виду и једна изузетна сензибилност која произилази из психичке грађе једнога поете.

Шта бисте мењали у организацији Странке и у политичким телима Српског покрета обнове?

Стално се залажем да се афирмише рад савета у оквиру свих нивоа Српског покрета обнове. То су организациони облици опозиционе памети, знања и ума. Они доносе програме за све области друштвеног живота. Ови програми су опис садржине српске пустиње. Треже много учесника. Функционисање ових савета укида могућност опатуљивања златника у српском духу, култури, науци. Сви ће златници играти и нико неће бити на клупи.

Из ових савета се регрутују општинске и републичке владе општински, републички и са-

ПРОТИВ КРТИЦА

везни посланици, судије, општинска, републичка и савезна управа, општинска, републичка и савезна извршна власт. Преко рада ових савета повезивао би се рад СПО-а, хоризонтално и вертикално, на целом простору Србије. На овај начин се хомогенизира опозициона памет, знање и ум, па се знају састави ових тимова знања, памети и стручности. Тачно се зна ко игра у којем тиму, на којој функцији и са каквим успехом.

Ово значи мењање у раду СПО-а, а не формална промена људи у највишим органима СПО-а. Сигурно је да промена у овој промени рада доводи до промене људи, јер се тачно зна ко може да игра у политичком тиму знања, памети и ума.

Неблаговремено схватање потребе да се изврши ова промена у раду Српског покрета обнове довела је до егзодуса људи од памети, знања и ума из Српског покрета обнове.

Тренутно су актуелне разне приватне тужбе. Како Ви као адвокат породице Драшковић гледате на ажурност јавног тужилаштва и на публицитет ових тужби? Наиме, јавна тужилаштва не реагују у вези кривичних пријава за најтежа кривична дела које је поднео Српски покрет обнове?

На овом простору постоји правни релативизам и nichilizам, с обзиром да имамо партијску државу. „Овде ја не намеравам да се играм праведности него само да учлштавам и искорењујем. И ништа друго“, каже Гебелс 1933. На исти начин конципира улогу судства и садашња српска власт.

Не може сваки човек да буде судија! Добро се зна ко може да буде судија. „Изабери људе-поштене, који се боје Бога, људе правде који мрзе на мито. Они нека суде народу,“ говорио је Мојсију свештеник Медијамски, Јотор.

Немамо ни људе од Божијег страха нити од правде који би судили онако како треба да суде или да оптужују онако како треба да инципирају.

Ово је најбољи тренутак да Вам кажем зашто сам ја судио онако како сам судио. Ова ме васпитаво јеванђеоски, развио је у мени осећање вечности и Божијег страха. Знао сам да ћу бити летња мушица у царству пролазности Јосипа Броза, али сам знао да ће и он бити летња мушица у царству вечности.

Оваквих осећања нема у нашем правосудју, па због тога и долази до онога што сте ме питали.

ЛИЧНИ ПАРЛАМЕНТ

Шта мислите о нематеријалним захтевима и са стране власти и са стране СПО и како бисте Ви пресудили у овим предметима? Да ли материјална накнада може бити адекватно решење за повређени углед?

Рекао сам вам да не живимо у правној држави и требао бих да направим Икаров лет да бих пресудио онако како се суди у правној држави.

Уобичајено је у правним државама да се тражи материјална накнада за леширани углед, јер у систему тржишне економије повређени углед има конвертибилну вредност. Не могу људи лошег угледа да буду добри бизнисмени, јер у тим друштвима постоји једна јавност која зна шта је добро и шта је зло. Зато за грађане који живе у систему тржишне економије нормално је да траже материјалну накнаду за повређени углед. Пошто ми живимо у систему мафијашке привреде безмислене су овакве парнице, јер повређени углед се не одражава на пословни успех.

Шта мислите о стању људских права, с обзиром на случај брачни пар Драшковић, умички воз и ситуацију у Санџану?

Као посланик Народне скупштине Србије сам рекао 28. 1 1993. г. да смо ми једна политичка Разбојничка пећина. У разбојничкој пећини политички вучјаци се баве политиком и ту се не може говорити о егзистенцији било каквих људских права.

Шта мислите о изјави српског председника да постојећи ембарго може Србија да издржи и 1000 година?

Ова изјава је произашла из структуре мишљења која види људе лишене достојанства и доживљава их као голму, стадо и стоку. Она подстиче ирационалност код народа, суицидност, понашање иза Бога и иза ума, изазива лаж о некој моћи. Ловћенски песник друкчије мисли, јер каже: „Мален свијет за адова жвала“. Извините што сам био принуђен да мало упоредим са великим!

Можда је све то утицало да сам се у последње време као посланик у Народној скупштини стално стидео, и само стидео. Покушавао сам да себи кажем да је један Јован Скерлић, чак, пред крај свог живота, постао посланик. Али нисам успео, јер сам се налазио у сталном осећању стида што сам посланик у једном личном парламенту, који има улогу декора формалне демократије.

Да ли је могуће мирно решење са СПС-ом или је неминован грађански рат?

Убеђен сам у политичко решење овога сукоба са СПС-ом. Све моје критике власти имају

за крајњи циљ да створе једну принуду да би ова власт доживела једну транзицију коју ми очекујемо и желимо. Многе су моје изјаве и у овом интервјуу тактичке природе, јер је и Христос неискрен када каже: „Ђесару Ђесарево, а Богу Божије“. Грађански рат би значио Хиросиму Србије!!!

Шта мислите о судству и адвокатури. Да ли бисте се вратили у овакво судство, с обзиром да су све судије чланови СПС-а?

Одговорио сам Вам да нема судства у партијској држави, нити у политичкој Разбојничкој Пећини. Наравно да се не бих вратио да будем судија у политичкој Разбојничкој Пећини. Једном сам био и то сам осмислио својим правним Икаровим летом.

Прича се да ће г. Страхинја Кастратовић бити савезни министар правде. Да ли бисте се вратили у судство у овом случају?

Искрено бих се обрадовао да се десило, као што се могло десити, да г. Страхинја Кастратовић постане савезни министар правде као један од челника Српског покрета обнове. Молићу се Богу да му се то не деси као отпаднику Српског покрета обнове, јер би његово именовање за савезног министра правде значило политичку награду и накнаду што је био кртица СПС-а у оквиру СПО-а. Желео бих да не доживим један овакав доказ да је мој пријатељ био Јаго СПО-а.

ПРЕСЕЧЕН КОРИДОР ВЕЛИКАНА

Шта Вас је натерало да се бавите политиком? Да ли је у питању ентузијазам, борба за идеале или професионална амбиција у политици?

Моје учешће у политици је искључиво антрополошке-онтолошке природе, с тим што је повезано искључиво једино мојим пријатељством у односу на Вас и г. Вука Драшковића.

Сматрао сам да могу да кажем грађанима Србије да је Ноје прихватио патриотизам Исуса Христа, а не Сатане. Патриотизам Сатане је мржња, лаж, насиље, принуда, подметање, раскол, људождерство, искључивост, изолација, јеловник по корењу, а патриотизам Христа је љубав, истина, слобода, живот, пут, толеранција и дух.

Зар није Српски покрет обнове пример овог патриотизма љубави, истине и слободе!!!

Да ли Вам је „срце у Црној Гори а тело у Србији“?

Моје срце је остало у Љубљани, Сарајеву, Загребу, Скопљу, Београду и милој Црној Гори. Идеја југословенства је цивилизацијска идеја. Древни Рим је први створио идеју општег уједињења међу људима. Ову идеју је хтео да оствари у виду светске монархије, али је ова формула пала под налетом хришћанства. Ако је пала формула, идеја је остала, јер је то европска идеја. Из ове идеје је настала европска цивилизација.

Друкчије не могу објаснити речи Монтескије, који каже:

„Када бих знао неку ствар која је корисна за моју фамилију, а некорисна за моју отаџбину, трудио бих се да је заборавим. Када бих знао неку ствар која је корисна за моју отаџбину, а штетна за Европу и људски род, ја бих њу посматрао као злочин“.

Из овога произилази да је потреба за свеопштим уједињењем последња мука људска и сведочанство као идеја постоји у људима.

Зато је антијугословенство анахронизам. Југославију сам доживљавао и доживљавам као балканску Канаду или балканске Сједињене Америчке Државе, али се до тога не долази мржњом, лажима и деобама које произилазе из политике рата републичких олигархија Србије и Хрватске.

Тешко сам поднео губитак и нестанак моје отаџбине, јер у Југославији се десило и постоји моје детињство, младост, школовање, прочитане књиге, моја суђења, другарства, пријатељства, љубави, планови и мој живот!

Ако не бих веровао да ће се догодити, ипак, једног дана Југославија у том случају би моја будућност била у прошлости. Не могу национално осећање да мењам онако као што у овим врелим данима мењам одела, кошуље или машине. Не знам да је неко пронашао мајку када му је умрла мајка.

Да ли је опозиција могла нешто више да уради од онога што је урадила у Србији?

Рекао сам да су рат и санкције учврстили ову власт и створили стање такво да Српска академија наука не може чак, да изабере свога председника. Сећам се са сетом председника Српске академије наука Јосифа Панчића, Јована Ристића, Симе Лозанића, Јована Мишковића, Стојана Новаковића, Јована Жујовића, Богдана Гавриловића, Јована Цвијића, Слободана Јовановића... У овај коридор духовних великана од предложених кандидата најбоље би се нашао и снашао г. Мића Поповић. Али, демон ове политике је то спречио и тако је духовна глава Србије остала без своје капе. Духовна глава је располућена, раздвојена и расцепљена. Ово најбоље показује колико је овај демон политике у Србији све разорио и блокирао, а не свет!

Зато би им Његош рекао: „Ви сте људско племе унизили“.

Ако САНУ не може да изабере свог председника, опозиција у Србији није могла да уради више од овога што је урадила, мада је могла мање да греша.

ИЗ ДНЕВНИКА СПОНЕ

ЧЕТВРТАК, 20. 5. 94.

Дани брзо пролазе. У СПОНИ све иде усталеним редом. Свако јутро делимо хлеб и брашно. Данас ради и амбуланта. Дајемо све што имамо, народ већ зна шта може да добије.

Припремамо спискове четрдесетак угрожених породица које ће бити стипендиране од исто толико италијанских породица. Организација АДОНАЛАПАЋЕ из Болоње, усмерава људе добре воље из Италије да склопе пријатељство са угроженим породицама из наше земље. Пријатељства се праве и са угроженим породицама из Хрватске, Словеније, Босне и нико не поставља питање које су вере ти људи. Важно је да желе крај овом бесмисленом и морбидном рату, важно је да нису подлегли масовној, хистеричној мржњи коју су желели да нам наметну, важно је да су остали људи, онакви какве би свако пожелело у свом комшилуку. У овом случају важно је, на жалост, било још нешто — да су довољно сиромашни и довољно угрожени да би помоћ стигла у њихове руке. СПОНА је предложила породице из своје евиденције, а дефинитивну одлуку препустила је Италијанима. Како би иначе ми могли да им кажемо да нису довољно сиромашни, да им није довољно тешко кад знамо како живе, да им прође и по неколико дана да цела породица за главни (и једини) оброк има само суви хлеб који добија од нас. Овом послу дошао је крај. Спискови су урађени, породице обавештене. Они који нису имали ниједну скорашњу фотографију своје деце и целе породице, морали су да траже да им СПОНА плати фотографисање јер они то не могу себи да приуште. Када, једном, схвате да су сви кошмари и најгоре ноћне море остале иза њих, када буду погледали у своју децу, схватиће да су им деца одрасла а да се они не сећају какви су били док су расли. Сећање се само своје муке и жеље да им деца преживе. Понекад, чини се, чак и за усмене треба платити.

СРЕДА, 25. 5. 94.

Од многих прича одабрала сам две.

Ово је прича о љубави. О таквим причама чујемо с времена на време, али ретко имамо прилику да те људе и упознамо. Виђење са госпођом Хајдук Јеленом је један од оних сусрета који обогаћује и храни душу и некако даје снагу за даље.

Г-ђа Јелена је врло стара и болесна. Кук јој је извађен, кичма се искривила, сваки корак изазива неподношљив бол. Ипак, дошла је из београдског предграђа сама, пела се и силазила из аутобуса онако како планинари освајају недостижне врхове. Зна да јој та мука живот значи. Она то не ради себе ради. Све муке овог живота подноси само зато што зна да је још увек потребна свом шеснаестогодишњем дечаку, своме Бори. Бора је рођен без једне руке и без једне ноге. Када је његова мајка видела како изгледа беба коју је родила, није желела више ништа да зна о том детету. Напустила је тек рођено дете заувек. Никада се није запитала да ли је жив, да ли је здрав, да ли је срећан и да ли му нешто треба у животу. Из Дома за незбринуту децу узела га је одавно, већ и та-

да стара госпођа Јелена. Док смо сви могли колико толико да живимо као људи, живели су мање више безбрижно и бака Јелена и мали Бора. Дечак иде у специјалну школу у Подгорици. Бистрина ума непрестано побеђује телесне мане, Бора је један од најбољих ђака и син каквог многи родитељи могу пожелети за себе. Ове зиме у стану госпође Јелене није се могла наћи ни трунка брашна, масти, шећера, стара госпођа постепено је умирала од глади. Бора је био у школи а она потпуно сама и немоћна толико да ни из кревета није могла да устане. Дошао је зимски распуст, Бора је дошао у Београд и видео своју „једину и најбољу мајчицу на свету“ како копни и вене. Свако јутро, по мраку и хладноћи, без руке и без ноге Бора је одлазио и помагао једном трговцу да би мајци могао да обезбеди понеку залиху хране и лекова. Данас је бака Јелена решила да се одужи своме јединцу, својој јединој срећи у овом напавеном животу. Од стипендије коју је данас добила није себи купила преко потребне лекове већ је Бори узела нову дуксеру и патике да „и он једном личи на правог момка, а не да му говоре да је сироче!“ Захваљивала се госпођа Јелена дуго и при томе нам пренела моралну обавезу да се о Бори бринемо ако се њој нешто догоди.

Друга прича, а слична мука, је прича о породици Роган. Радмила Роган је самохрана мајка четири девојчице. Најстарија има четрнаест, средња једанаест и две близнакиње по осам година. Рођена је Београђанка, родитељи су били добростојећи људи и својој јединици Радмили приуштили су срећно детињство. Такво детињство је и она желела да приушти својој деци. Чинило се да ће моћи, а онда је дошла 1991, па 1992, 1993... Деца су расла, расле су и неиспуњене дечије жеље.

— По оцу сам Херцеговка по пореклу и за хвална сам Богу што ми је подарио херцеговачку чврстину, борим се до последњег атома физичке и психичке снаге да преживимо ове дане. Питате ме како сам преживела ову зиму? Сваке суботе, чим сване дан долазила сам на Трг слободе и стајала сам у СПОНИНОМ реду.

Стојим ја тако до десет сати, не осећам више ни руке ни ноге, ветар ме шиба по лицу, али знам да морам, од тога зависи живот мојих девојчица. Баш кад помислим да више не могу угледам лица својих кћери. Само им очи вире из капа и шалова, по два пара панталона и старе ципеле прекр топлх чарапа, све што су нашле топло ставиле су на себе и дошле да ме одмене. Суза ми се у оку заледиле. Морам да их пустим јер ја више не могу, а добићемо који пакет више. Ето тако смо живеле од суботе до суботе. Једна од кћери има астматичне нападе и увек у кући морам да имам пумпицу са леком јер нападе добија нагло и одмах поплави. Када добијем плату, која је тада била пет марака, не знам да ли да купим детету лек или хлеб за све нас, а у ствари немам ни за једно ни за друго. Дете оде у болницу, а у болници немају хране. Кажу ми да донесем од куће да је нахраним. Мрак ми је пред очима, мрак у души, шта да радим. Одем у СПОНУ и понеки пут добијем поред хране и лек који ми треба. Прави кошмар. А читам у новинама како имамо толико хране да ни један компјутер не може у себе да прими толико податка. Да није тужно смејали би се. Радим у Југоекспорту као самостални референт пуне двадесет и три године, у последњих осам година немам ни дана боловања иако имам четоворо деце. Данас сам примила тридесет динара плату. Хвала Вама и хвала добрим људима из Италије који су нам омогућили ове стипендије. Деци сам купила по пар патика, оних од десет динара на пијаци, и пар чарапица лепих и шарених. Купила сам и килограм трешања и два килограма јагода. Када сам дошла кући и донела им све то, почеле су да грле и љубе оне патике, под јастук су их ставиле и тако са њима спавале. Ноћу су се будиле да провере да то није био само сан. Воће је нестало за петнаест минута. Ја сам се сакрила у купатило и тамо сам тихо плакала јер сам нагло схватила колико су оне биле несрећне. Сувише је то дуго за тако мале душице!

Карлеуша Марија, СПОНА

ОБАВЕШТЕЊЕ

Редакција
„Српске речи“
обавештава
читаоце да
располаже
комплетом
бројева.

Комплети или
појединачни
бројеви могу се
наручити
уплатом на
жиро рачун
40801-603-4-27562

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

НАРУЧУЈЕМ
„СРПСКУ РЕЧ“ ОД БР. 1 ДО БР. _____
(упишите који број поручујете)

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

БОЖОВИЋ, ИПАК,

„Српски покрет обнове најодлучније осуђује силецијско понашање председника Већа грађана Савезне скупштине Радомана Божовића који провоцира, вређа и псује посланике, одузима им реч и искључује микрофон. Функцију коју обавља није наследио ни од оца ни од деде. Он је обавезан да сваком посланику допусти да каже оно што жели, па свиђало се то или не Божовићу, и његовим наредбодавцима. Тужна је истина да јуче нису сви посланици опозиције жестоко реаговали када је Божовић, без икаквог разлога и права, одузео реч посланику СРС Драшку Марковићу. Све што се касније десило последица је жандармског владања Божовића и жалосног држања опозиције. Сваки опозициони посланик, не искључујући ни посланике наше странке, који је јуче гласао за Божовићев хир да посланик Марковић напусти скупштинску салу, гласао је против сопственог посланичког достојанства и за своје сопствено

Пише: Војкан РИСТИЋ

протеривање из парламента кад год се то прохте председавајућем. Протестујемо због јавно објављене лажи да су шефови свих посланичких група подржали Божовића. Он ту подршку није јуче добио до шефа посланичке групе СПО господина Милана Комненића, каже се у првом реаговању СПО након инцидента који се десио у већу грађана Савезне скупштине.

Истог дана 19. маја, уследило је и реаговање на понашање Радомана Божовића према новинару НТВ Студио Б Зорану Матићу у коме се поред осталог каже: „Председник Србије је на сва важна места у држави поставио

мудре, и толерантне, часне и васпитане људе, о чему сведочи огромни углед који наша земља, народ и поредак уживају широм света. Међу свим тим кадровима, као да, ипак, одскаче господин Радоман Божовић. Он је пред новинарем Матићем демонстрирао све квалитете политичара који плени, који није простак, који је најпапетнији, који презире примитивизам и осиноност и у речи и у понашању. Због Божовића и таквих у Србији се живи богато и срећно, свуда се поштује достојанство и сва права грађана, а државници целог света просто се јагме да посете Београд.”

Председник СПО Вук Драшковић и Милан Комненић, председник Извршног одбора странке 19. маја разговарају са председником Српске радикалне странке Војиславом Шешељем, осуђујући режирану хајку на СРС. Том приликом је покренута иницијатива да се представници СПО, СРС, ДС и ДСС састану и на заједничком састанку договоре о даљим плановима у спречавању самовоље Радомана Божовића у савезном парламенту.

„Експресно покретање кривичног поступка против председника Српске радикалне странке и још четворице савезних посланика представљају правно насиље и доказ да је Србија „полицијска, а не парламентарна држава”, каже се у реаговању СПО након што је подигнута оптужница против петорице радикалских посланика због наводног „спречавања лица у вршењу службене дужности” у сали савезног парламента. СПО је у овом реаговању упозорио на нужно разумно понашање нарочито опозиције. „Није довољно укинути Шешељу имунитет у Скупштини, потребно је погазити и бирачку вољу стотине хиљада грађана изван Скупштине, а то ће већ бити тешко и ризично”, каже се у реаговању на најављен судски поступак петорици радикала уз назнаку да ће СПО бранити сваког посланика и сваког грађанина од полицијског насиља и безакоња.

У оквиру службене посете Сједињеним Америчким Државама, савезни посланици СПО, Михаило Марковић и Владимир Гајић посетили су претходних дана Национални институт за међународне послове, Стејт Департамент и Америчку адвокатску асоцијацију. Они су имали сусрет и са познатим новинарем „Њујорк Тајмса” Дејвидом Бајндером, а били су гости и новинара „Вашингтон поста”. Марковић и Гајић имали су и сусрет са представницима наше амбасаде у САД.

До краја посете предвиђени су сусрети и разговори у Чикагу, Њу Орлеансу, Лос Анђелесу и Денверу.

ВРАЊЕ

ЂЕНЕРАЛ ОПЕТ НА СУДУ

Ђенерал Дража Михаиловић ни данас није миран. Поготову се то не може рећи за југ Србије и Врање где је мермерна плоча са његовим ликом уз помоћ булдожера и у рекордном року срушена а да није ни постављена. Комплетног ли апсурда: све се то догађа испред просторија Српског покрета обнове у Врању које се налазе у Улици партизанској и то 1991. године баић у време када је спремано подизање споменика Чичи на Равној гори. Од 27. јануара на Светог Саву, када је један „узнемирени грађанин” јавио грађевинској инспекцији СО Врање да испред просторија СПО двојица радника постављају „некакав споменик”, и увиђаја инспекцијских органа, за само неколико сати стигао је булдожер, и пре Васкрса још једном упокојио Чичу.

Поштамент је био димензија метар са метар и висине метар и 20 сантиметара. Инспекцијски органи су констатовали да је све „трађено на месту где је свака градња забрањена”. Из СПО су поднели жалбу, тврдећи још тада да је реч о „покретном постољу”, на коме би стајала спомен плоча само за време свечаности за Светог Саву, а да би после све било унето у просторије странке. „Поред тога наведено је у жалби да Грађевинско — комунална инспекција није поштовала прописани рок од једног дана за уклањање споменика”. Јер, док је аутор **Антоније Тони Милосављевић**, у преподневним сатима довршавао споменик, стигли су радници комуналног предузећа са булдожером и срушили плочу са постољем.

Славомир Костић из Општинског одбора СПО у Врању овако објашњава проблем: „Нејасно ми је зашто су тако експресно морали да ликвидирају Ђенерала Михаиловића, када су знали да би он ту био само за време светосавских празника. Очигледно да се овде у Врању неки боји и мртвог равнорског цара”.

Након што се све десило адвокат СПО—а **Слободан Нешић** пресавио је табак и поднео тужбу Општинском суду. И ту је пресуђено против Чиче. И на ову пресуду уследила је жалба па је ствар стигла и до Министарства за урбанизам Србије. На решење које је ових дана стигло у врањански СПО чекало се више од две године, а у њему пише „објекат је правилно срушен, али — пре рока”. Пошто није поштован рок од једног дана: „питање трошкова биће решено у поступку по том питању, уколико орган буде настојао да исте преваљива инвеститору”, каже се између осталог у поменутом решењу. То значи да грађевинска инспекција није поштовала рок о рушењу, али трошкове рушења треба да плати СПО.

— „Ми немамо намере да одустанемо. Тек сада ћемо инсистирати да спомен плоча Драже Михаиловића угледа светлост дана, јер се сада налази у нашим просторијама. Већ радимо на том да се покрене управни спор пред Врховним судом Србије”, каже Костић.

Савесни грађани Врања, експресни комуналци, „убили” су усред Партизанске улице Ђенерала Михаиловића по други пут у историји. Заиста се историја понавља први пут као трагедија, други пут као фарса и то на врањански начин где и комуналци кад је у питању неистомисљеност раде као Јапанци.

ОДСКАЧЕ

У Крагујевцу је 21. маја одржана седница Главног одбора Српског покрета обнове на којој се између осталог чула и констатација да иако представља две трећине бирача у Србији опозиција и у републичком и у савезном парламенту делује потпуно немоћно у намери да штити интерес грађана. Сви предлози закона и амандмани опозиције бивају одбачени надгласањем. Парламенти верификују вољу СПС, а опозиција служи само као параван вишестраначког система. Осим тога у Већу грађана Савезне скупштине опозициони посланици изложени су самовољи Радмана Божовића. Главни одбор је овластио председника СПО да, у договору са другим лидерима опозиције, може повући посланике СПО из оба парламента и њихових радних тела, ако је то једини начин да се СПС уразуми. Срамотно је оцењена одлука Првог општинског тужилаштва у Београду да одбије покретање кривичног поступка против министра полиције Србије **Зорана Соколовића** и његових људи који су у догађајима 1. и 2. јуна 1993. године, готово на смрт претукли председника СПО и његову супругу, а уз образложење да тужилаштво „не располаже доказима“ о том злочину.

Донета је и одлука да се захтева од надлежних органа да представници СПО буду заступљени у управном одбору РТС и компаније „Политика“. Усвојено је упутство о раду општинских и градских одбора у коме се наглашава опредељење странке за децентрализацију власти у Србији, и јачање надлежности општина.

Изражена је забринутост за судбину Аврамовићевог програма, „јер ће тај програм доживети крах уколико не буду укинуте међународне санкције против наше државе“. Од укидања санкција, сматра Главни одбор СПО, престанка рата и изградње демократског и правног поретка у Србији нема пречег ни грађанског, ни државног, ни националног интереса.

СРЕМ

ПОВРАТАК ФИЛИПА ВИШЊИЋА

У јужном Срему недалеко од Шида, а у самом ратном окружењу налази се село **Вишњићево**. Име је добио по слепом народном певачу **Филипу Вишњићу** који је у овом селу живео и умро. Село броји око 2.000 житеља у око пет стотина кућа. Главно занимање је пољопривреда, мада ће вам у селу рећи да је за разлику од „винског Срема“ ово „свињски Срем“ јер нема куће која не чува свиње.

У центру села преко пута локалне цркве налази се основна школа која у Вишњићеву постоји више од осам деценија. Када је отворена добила је име по Филипу Вишњићу. Тако је било за време Првог светског рата. Име школи није мењано ни за време немачке окупације када је село било за време Другог светског рата насељено Немцима. Вишњић није сметао ни усташама које су често упадале, а једно време и биле дуже у Вишњићеву.

„А онда је дошла 1946. година и ослобођење. Нова власт, нове антисрпске навике и намере. После више од четрдесет година основци из Вишњићева добили су школу са новим именом. Склоњена је табла са именом слепог српског песника и постављена нова на којој је писало — Основна школа „**Босутски одред**“, прича **Миленко Личанин** из Месног одбора СПО у Вишњићеву.

И опет је морало да прође близу пет деценија да би протерани Филип Вишњић био враћен тамо где му је место, и међу оне којима највише припада. У недељу 22. маја у организацији НО СПО одржана је свечаност на којој је основној школи враћено име Филип Вишњић.

„И на овај начин потврђујемо мисију наше странке, да смо ми покрет обнове, српске традиције и културе. Символичан повратак Филипа Вишњића међу основце једини је начин обнове српства, супротан ономе варварском и ратничком који води у амбис изолације и мржње“, рекао је између осталог на овој свечаности **Милан Комненић**, председник извршног одбора СПО и савезни посланик.

Комненић је обишао гроб Филипа Вишњића, где је предложио да СПО буде иницијатор уређења и реконструкције овог спомен обележја. У разговору са **Станком Милашиновићем**, узорним домаћином из Вишњићева, и чланом СПО од његовог, оснивања, Комненић се интересовао за услове под којима се одвија пољопривредна и сточарска производња у овом крају коме је рат „први комшија“.

„Не може се садашња власт спашавати причом коју чух на Новосадском пољопривредном сајму од актуелног председника, да смо ми сељаци пример како нам санкције не могу ништа. Богами, да вам искрено кажем, ни рат ни суша која ових дана влада код нас у Срему, није нам нанела толико штете колико санкције. А, то колико смо издржљиви и како ћемо даље, најмање у име нас сељака може да говори садашњи председник“, рекао нам је Милашиновић приликом обиласка његовог домаћинства.

На повратку из Вишњићева делегација СПО посетила је и суседно село **Моровић** где се од домаћина интересовала за залочету реконструкцију цркве једне од најстаријих у овом делу Срема. Сам иконостас стар је 275 година. За празник, Велику Госпојину, у Моровићу ће бити освећена реконструисана црква и одржана Духовна академија којој ће присуствовати и истакнути чланови СПО.

Представници четири најјаче опозиционе странке (СПО, СРС, ДС и ДСС) састали су се 23. маја у просторијама СПО и након двочасовних разговора иза затворених врата издали заједничко саопштење у којем се осуђује монополско понашање СПС у парламенту и државним медијима и тражи опозив председника Већа грађана југословенске скупштине Радомана Божовића. Покренута је иницијатива да представници четири опозиционе странке раде на заједничком предлогу закона о РТС—у.

Поред Драшковића и Шешеља, овом разговору испред ДС присуствовао је Мирољуб Лабус, док је ДСС представљао Раде Стојановић.

Од 25. маја до 7. јуна у САД борави делегација СПО која ће присуствовати прослави педесетогодишњице савезничког искрцавања у Нормандији. Делегацију предводи Војислав

Михаиловић, унук генерала Драже Михаиловића, и потпредседник народне скупштине а поред њега ту су још и посланици Гвозден Росић и Александар Чотрић.

Са њима је на пут кренула и сниматељска екипа „СПО—ТЕЛ—а“ па ће са ове несвакидашње посете Америци, када би требало да представник Владе САД уручи унуку генерала Михаиловића орден за заслуге његовог деде у спасавању савезничких pilota у селу Прањама 1943. године, остати трајно забележена.

ЗЕМУН

КОРМИЛАРЕЊЕ „КОРМОРАНА“

Летња сезона је на прагу, па је закупац земунског Лида, предузеће „Корморан“, обавестило општину Земун да ће цена карте за превоз до плаже ове сезоне коштати 1,5 динара. Грубе рачунице говоре да би на тај начин само од превоза „Корморан“ овог лета зарадио више од пола милиона динара. Наизглед, ту ништа није спорно, али општинска влада се одриче било какве закупнине или учешћа у подели енормно високе добити за коришћење плаже која се простире на више од шест хектара. Лидо је дат „Корморану“, а интерес у свему уместо грађана Земун имају људи из општинског врха који су дозволили апсолутну приватизацију овог излетишта.

„Од дела прихода у само једној сезони који би да је правде, поштења и части припао буџету Општине, могао би да се послеши завршетак радова на објектима као што су породилиште или школе у Сурчину и Новој Галеници. Ми ћемо и даље покушати да пратимо и разоткривамо потезе општинске власти у Земуну, посебно оне који су лоши за све грађане“, рекао нам је др Љубиша Поповић, лекар, председник одборничког клуба СПО у земунској општини.

ПОЖАРЕВАЦ

У СРПСКОМ КУМРОВЦУ

У одличној организацији Општинског одбора Српског покрета обнове и „Српске речи“ у Пожаревцу у башти ресторана „ЧИ-КОШ“ у ноћи под претњом кише, не милиције 20. маја одржана је још једна промоција књиге „Даћемо ми Вама демократију“ Александра Чотрића.

Његови гости на промоцији били су афористичар Александар Баљак који је окупљенима поклонио у усменом облику једну целу књигу својих афоризама, те „канта—аутор“ Александар Филиповић — Алфи који свм што је причао отпевао и неколико песама из свог постреволуционарног деветомартовског репертоара. Програм су водили новинари Миле Вељковић и Војкан Ристић, а представили су се и афористичари са домаћег терена Миле Лазаревић и Душан Јовановић.

СОЦИЈАЛИСТИ „ИМУНИ“?

Главно мајданпечко богатство — сав злата — одавно је беснило. Нажалост, оно право, заразно. Прво је овде одстрељена бесна лисица, а каравани паса луталица донели су у овај град опасну заразу. Одборници СПО у општинском парламенту упозоравали су у више наврата да може да дође до опасних последица. Они причали, пси лутали па уједали, а социјалисти имали преча посла.

У време ускршњих празника један од паса луталица ујео је неколико грађана. Следи упозорење глумим (не)надлежним мајданпечким службама, па овај пас уједа још петоро људи. Након тога пас бива убијен, али и остављен тамо где га је метак затекао. Тек након четири дана, опет на инсистирање одборника СПО, ветеринарски инспектор ради оно што је морао одмах да уради. Глава пса се шаље на анализу Ветеринарског факултету, одакле 17. маја стиже одговор да је пас био заражен вирусом беснила. Тек тада Епидемиолошка служба предузима мере за вакцинацију потенцијално заражених овим опаким вирусом. Ветеринарски инспектор одлази баш тада на Новосадски пољопривредни сајам, а локална средства (не)информисања одбијају да „узнемиравају јавност“ па тек након великог притиска грађана стидљиво обавештавају да је реч о озбиљној епидемији.

„Због начина преношења беснила није искључена могућност даљег ширења обољења“ кажу у мајданпечком СПО—у, јер паса луталица и невакцинисаних животиња у овом граду и даље има пуно.

Само уз ангажовање Епидемиолошке службе и Ветеринарског инспектора као и уз благовремено информисање Мајданпечана од стране одговорних лица могуће је спречити даље ширење заразе, као и гласина које могу још више да унесу узнемирења међу грађане.

Сем људске и политичке одговорности коју треба одговорни да носе, поставља се питање — да ли су у Мајданпечку социјалисти заиста „имуни“ на беснило? Када се њих и њихове деце не тиче очигледно да јесу.

У Скупштини Србије изазвао је буру износећи податке о махинацијама у Рударско-топионичарском басену Бор. Издржао је све нападе, а за „Српску реч“ тврди: „Постоји фирма која се налази у Београду, и то на Дедњу, а зове се АТЛ. То је фирма којој је још пре годину дана плаћено за нафту, у девизама. Годину дана је прошло а нафте нема и неће је бити. За ову фирму везује се и име Мирјане Марковић, као и Николе Шаниновића. Но, не треба очекивати да се фирма води на њих...“

Разговарао: Војкан РИСТИЋ

Кад дођете у Бор, као да сте стигли на другу планету — утисак је који подједнако деле и становници овог града и они који у њега долазе. Све се врти око Рударско-топионичарског басена који и у светским размерама представља гиганта у својој грани. Од када су уведене санкције добар број од 20.000 радника је на принудном одмору, од чега, што је посебно симптоматично, највећи број представљају високо стручни кадрови. Управо ти људи би могли да се преживљавање овог пољупаног гиганта одвија са што мање последица. Због чега је то тако, одговор треба тражити, у како сами признају у РТБ-у, лоше вођеној кадровској политици.

Инжењер Милић Мутаџић од 1980. године ради у Борском басену. Најпре је радио као технички руководилац флотације у руднику Велики Кривељ. Пошто се на изборима 1990. године определио за Српски покрет обнове, „због потребе посла“ пребачен је у техничку припрему, што представља најниже место у струци. Мутаџић је сада народни посланик СПО-а у Скупштини Србије.

За Бор рударско топионичарски басен представља и живот и смрт. Радећи у њему многи преживљавају, па отуда и само помињање еколошких тема представља још увек „атак на све у РТБ-у“. А еколошка ситуација у овом граду није нимало повољна. На то као да мало ко обраћа пажњу. Смрт је овде тихи пратилац живота.

„Загађење у нашем граду је огромно. Требаће нам, међутим, много времена да у главама људи разбијемо фаму да то тако мора да буде и да је то нормално — јер „не може и рудник и чиста река“. Може. И једно и друго. И поред тога што су многе ствари испуштене. Сада ће бити тешко да се ствар поправи преко ноћи. У Бору влада убеђење да онај ко прича о чистом ваздуху хоће да затвори рудник, што није нимало тачно“, каже Мутаџић.

ЖИВА ЛАГАНО УБИЈА

Колико се оваква ситуација одражава на пораст канцерогених и других обољења у борском крају?

МИЛИЋ МУТАВИЋ, ПОСЛАНИК СПО У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

УБИЋЕ НАС „ЗЕЧЈЕ СРЦЕ“

То су ствари до којих сада покушавам да дођем. Има индикација да су канцерогена обољења у порасту. То би могло да се веже са увозом 10.000 тона концентрата из Португала, који је био загађен живом. То се и тада и сада зна. Овај концентрат — уствари нека врста нуклеарног отпада — стигла је у Бор 1989. године. Тада је то прошло кроз топионицу и поред присуства живе.

Зашто јавност у Комбинату није реаговала на овако опасну ствар?

— Дигла је се мала афера, али је све било брзо заташкано. Дељени су различити вишкови. Народ ко' народ — не гледа унапред — даш му наре и затвориш уста.

Да ли је мерена радијативност тог концентрата који је стигао у топионицу из Португала?

Образложење је било да се то не практикује, а и у Бору нема ко то да измери. Мада је и тада то била законска обавеза. Ако није могуће урадити овде, могуће је у Београду. Постоји Институт у Винчи. Мерења није било, али је радијативност регистрована. Чак су људи из Винче покушали да упозоре и државне органе о целој ситуацији која је владала, али реакције није било. Та жива је и сада у Бору.

Жива је отров који се не ресорбује?

Да, то је отров који нас лагано убија. Она се налази у земљи и полако, временом иде ка водотоковима, ка поврћу, ка трави. Онда улази у организам где се не ресорбује, већ се гомила. Када се пређе критична граница, зна се до чега долази. Симптоми су анемија, опадање косе. Нама су причали људи из Винче са којима смо разговарали да ће последице ове сакривене и прећутане радијације почети да се осећају после пет до шест година. Отприлике баш у ово време. Страшно је, али људи код нас у Бору мисле да је загађење само прљав ваздух, или сумпор диоксид, зато што се то осећа на слuzокожи. Камо среће да је у питању само сумпор-диоксид. Јесте и он опасан, али жива, арсен, су отрови који убијају из заседе, а свега тога такође има.

Решења има, али је оно у овом тренутку за Бор прескупо и недоступно?

Кад ме већ то питате, морам вам рећи да је раније било и више пара и проблеми су били много мањи. Али баш у то време, када смо и могли нешто у РТБ-у да урадимо по питању технолошког усавршавања, како бисмо смањили последице по окружење око басена, на месту директора за инвестициони развој нашао се Никола Шаиновић. То су и једине две године које је он провео у привреди. Одатле је и отишао као „искусни привредник“ а, понављам, радио је само две године. Уопште гледано, РТБ је одскачна даска за политичку каријеру. Ми у Бору нисмо срећни кад се неко загути у Београд, јер ми никакве користи немамо ни од Шаиновића ни од Раичевића.

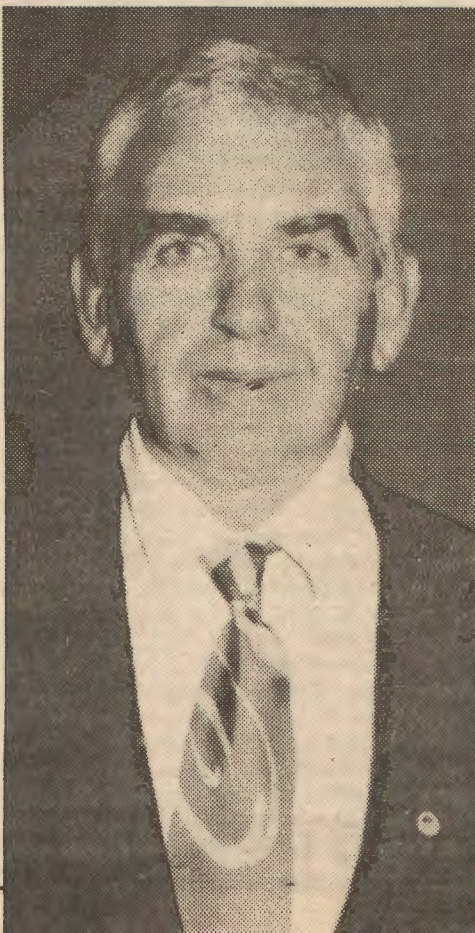
Али они имају користи од РТБ-а. Поготову Никола Шаиновић?

Може ли се то другачије схватити него као њихов лични интерес? Шаиновић је, рецимо, поделио Зајечарски округ на два дела, па је сада седиште округа у Бору. Ми од тога немамо никакву вајду, сџм што паре сада не преко Зајечара већ директно одавде иду за Београд. Главни човек за све трансакције је Никола Шаиновић. Ништа се не ради без његовог знања. Ја не знам ко је шеф, али знам да СПС није више политичка партија, то је једна интересна група малог броја људи где обични чланови и симпатизери служе за подршку и гласање и ни за шта друго.

МАХИКАЦИЈЕ МИНИСТРА РАДУЛОВИЋА

За име садашњег потпредседника савезне Владе везује се и приватна фирма „АТЛ“?

АТЛ се, према мојим сазнањима, налази у Београду и то на Дедињу. То је фирма којој је још пре годину дана плаћено за нафту у девизама. Годину дана је прошло а нафте нема и неће је бити. То је фирма за коју се везује и име Мирјане Марковић и Николе Шаиновића. Не треба очекивати да се та фирма води на њих. У РТБ-у се различитим приватним фирмама исплаћују паре без било какве документације. Ту се помињу износи од сто хиљада до милион марака. Благојнику се да признаница да му се умири савест и да ћути.

Ових дана сазнаје се да је било много оних којима је РТБ помогао у штицовању девиза. Чак су и људи из РТБ-а наводно радили ово кривично дело. Колико ту има истине?

Читам по новинама да је због тога много људи из приватних предузећа заглавило у затвор, али ми није јасно једно: ако је штицовање окарактерисано као кривично дело, да ли је то кажњиво за све који то раде? Зашто су неки изузети од кривичног гоњења? У РТБ-у се штицовало и штицује и даље. Чак су нека предузећа по Србији и Војводини ојађена од стране људи из РТБ-а којима су дали динаре а никада нису добили девизе. Ту је рачуноводствено све чисто, а људи из РТБ-а на тај начин преварили су и државу и партнере. Легални криминал, рекло би се.

Ви сте и са говорнице у Скупштини Србије покренули питање неких пљачки и махинација у РТБ-у?

Краћа подразумева да се нешто тајно ради. Међутим, сада је такво време да се јавно краде. Анострофирао сам један посао који је урађен између „Ц-Маркета“ и трговинске фирме из Бора „Центроисток“, а који представља легализовани криминал. Све се догађало уочи формирања владе Мирка Марјановића. Од „Ц Маркета“ су купљени шећер, брашно, уље. Робу је платила холдинг компанија РТБ Бор. Све је рађено како би се наводно побољшала снабдевеност грађана Бора, што је сасвим у реду. Али то снабдевање је „побољшано“ тако што је шећер у Бору коштао 2,20 динара док је његова малопродајна цена у Београду била 1,50 динара. Разлику је неко ставио у џеп, а ради се о девизама, јер је све плаћено у девизама. Више се исплатило да су узели шлепер и отишли у прву смаоуслугу у Београду и купили и брашно и шећер, и уље, било би и за транспортне трошкове, а и грађани Бора не би морали да плаћају нечији хонорар за животне намирнице. Помињем поново да је све рађено уз сагласност господина Радуловића, директора „Ц Маркета“ и садашњег потпредседника Владе.

СПС СТАНОВИ

Ових дана у Бору социјалисти су кренули у акцију продаје станова. „Чији су то станови и откуда то да једино право на њих полаже Социјалистичка партија. До сада је према мојим подацима СПС продао десет станова. Станове су од својих пара градили сви житељи борске општине који не припадају ни једној странци, многи су у другим странкама, а сада право на њих има само СПС. Очекујем да ће се ово питање наћи и на дневном реду Народне скупштине Србије“, — каже Мутавић.

Помоћули сте том приликом још неке махинације?

Да, говорио сам о финансијским трансакцијама са бакром из Бора. Ради се о фирмама „Стаком балтик“, „Паратекс“ као и „Дисконт комерц“. Ове приватне фирме су директно повезане са врхом РТБ-а и врхом СПС-а у Београду. Обични чланови и симпатизери СПС-а с тиме немају никакве везе.

НЕДОСТУПНА „ПОЛИТИКА“

— Иако сте располагали и бројкама, ни сте их изнели јавности. Зашто?

Намерно нисам помињао никакве бројке. Тим подацима располаже јако мали број људи у РТБ-у и већ сада се тражи човек који ме информира. Ја информације добијам анонимно и не постоји ниједан човек који мене као народног посланика посебно информира. Када буде тренутак Српски покрет обнове из Бора обелоданиће сву документацију о машинацијама људи из РТБ-а, са њиховим именима. То ће се десити врло брзо.

На овакав Ваш иступ у Скупштини ипак су реаговали људи из РТБ-а, па Вас је новинар „Политике“ прозвао да „злоупотребљавате скупштинску говорницу“?

Мене су оптужили да хоћу да срушим предузеће у коме радим више од једне деценије. Ја сам прозвао неколико људи из предузећа, а ако су они себе прогласили за РТБ, онда нека то кажу — предузеће то смо ми, а не осталих двадесет хиљада радника колико ту ради. Мој иступ је подведен под одредницу да подржавам групу истомишљеника који су претходног дана штрајковали у топионици РТБ-а. Тим текстом су хтели да покажу како, ето, не треба да буде телевизијских преноса из скупштине, јер иступи попут мог уносе немир и страха међу људе. „Политика“ мој одговор на тај текст није хтела да објави. На тај начин „Политика“ се поново враћа на пут режимског листа који, сем чувања неких људи, нема сврху да информира. То је сада билтен СПС-а, тачније његовог врха.

Како доживљавате своју посланичку активност, када често морате да budete истражни орган пре оних којима је то посао?

Баш тако. У праву сте. У Бору је највећи проблем везан за РТБ, али ту има и сијасет ситних људских проблема. Ви имате погон конфекције који запошљава око 400 жена, што је врло битно јер због природе посла женска радна снага не може да ради у руднику. Раније су радили за Немце и једну сукњу или кошуљу продавали за пет-шест динара, а сада у променљивим условима тај исти производ продају за један динар.

Очигледно у Бору има много ствари да се рашчисти. Како Ви видите решење за РТБ и остале колективе?

Убиће нас „зечје срце“. Људи су заплашени. Они дрхте кад требају да ми дају неки обичан податак. Страх је огроман. А то не може да се мења ни лако, нити ће то ићи брзо. Има људи који имају и храбрости и снаге да кажу, али се ту онда отвара проблем где то рећи. Ми на Радио Бору не можемо ништа да кажемо. „Политици“ приступа немамо али, ево, објавиће „Српска реч“ и то је нешто. Да људи виде, поготову они који хоће и смеју да нешто кажу.

БРЧКАЊЕ

Пише: Донка МИХАИЛОВИЋ

Оно са водом није баш ни успело, јер су актери били лоши. Просипач, Драшко Марковић, посланик СРС, у сакоу скројеном по мери и прстима улепљеним од желатина за косу, није могао добро замахнути и чашом добацити до Радомана, који је први пут могао бити искрено срећан што је мали, малецки, а председнички сто висок, височији... Главни кривац воденог случаја био је Божовићев палацави језик, а Војислав Шешељ, најагилнији у врећању, гурању и псовању, дозволио је себи да побрка лончиће, па уместо чупања палацавог, почупао је тек прекидач за микрофон.

Знатижељном новинару „Студија Б“ који се заинатио да сазна би ли Радоман Божовић оквашен, од истог стиже културан одговор „Кажи ти свом уреднику да те елементарно образуже кад постављаш питање паметнијем од себе...“

Задовољан таквим наступом свог чеда Радомана, председник Милошевић решио је да сиђе у народ и то право на Сајам пољопривреде у Новом Саду. Шепурећи се међу сиром и јајима, Слоба је победоносно закључио „да краве за инат дају више млека.“ И док се у краве одлично разумео, са српском историјом и традицијом се загрчио. Стигавши до једног изложбеног штанда од дрвета и на упорно инсистирање другова да га увуку унутра, председник наш рече „Ово као да је кафана!“ Одговор стиже о'ма „Не, председниче, то је СРПСКА КУЋА са почетка века...“ А јадни Вучелић, убеђен да српска историја почиње тек са „Бијелим дугметом“, нареди да се ова посета има пустити у „Дневнику“, у целини и целости, а потом и у спец. емисији одмах након „Дневника“. Тако се два пута у року од пет минута чуло племенито тврђење Милошевића да држава помаже сељацима. У емисији „ВИН“ један сељак из Баранде отпоздравио је Слоби „Ни једног сељака држава није помагала, него га је јашила и музла...“

Заморени едукативним, пољопривредним програмом гледаоци осташе мртви хладни на идиличну слику прес-конференције Драшковића и Шешеља. Иван Радовановић, новинар листа „Време“, у емисији „Мој ТВ дневник“ прокоментарисао је ово опозиционо спајање: „Опет је било мирења... у петак нам је објашњено да у свему што су једно другом урадили или рекли нема ничег личног. Историја нам је стварно мрачна, пре свега, што су нам људи тако заборавни... толико могу да забораве да им после уопште није тешко да све ураде поново. Ако има икакве традиције у овом народу онда се она налази у пословици да ће кум и брат први да ти забију нож у леђа. Чувајте се кумови, ништа неће да буде лично...“

Аврамовићев динар појавио се на неким светским курсним листама. Копци са Првог програма РТС-а разлетели су се по српским

градовима сликајући срећне српске потрошаче, до бога захвалне деди Авраму. Но, у „ВИН-у“ Студија Б, Гордана Суша рече да је оглашавање динара на курсним листама ПЛАТИО Ђовани ди Стефано...

Неке у Србији то није ни дотакло. Имали су друге бриге, обележени као избеглице, масовно су почели да губе тај статус (?!) У емисији „ВИН“ министар за избеглице Буба Морина покушала је све да објасни по принципу — и ко хоће да разуме неће моћи, јер ја говорим овако „Република Србија жели само да уведе УРЕД ОКО БРОЈА избеглица ДА СЕ ЗНАЧИ тачан број у Србији избеглица утврди... нема бојазни да до разговора и до остваривања СВЕГА ТОГА МОЋИ ЋЕ САМО уз блиску координацију све три владе... за она места за која смо сматрали да пре месец дана могу избеглице да се врате, а ТО ЈЕ ОКО БРЧКА, да се одвијају ратна дејства, значи да се води о свему рачуна, а првенствено да избеглице БУДУ НА СИГУРНО СМЕСТЕНЕ, кад се врате да могу да имају стабилну јединицу...“

Ако другарица Морина говори као што мисли, па дела као што мисли и говори, избеглице ће и саме да оду, само што даље и од Бубе и од швабе...

На малим екранима појавила се и једна прекрасна жена, коју су на жалост могли да чују само гледаоци „Студија Б“. У „Ех позичији“ гостовала је Мирјана Миочиновић, бивши предавач историје ЈУ позоришта и драме на ФДУ. Бивши, јер је 1991. после погибије песника Милана Милишића у бомбардовању Дубровника, отишла са Факултета и остала усамљена у том моралном чину отпора према рату и безумљу. Говорила је о својој оставци, о рату, о Милошевићу, о ФДУ, о својим бившим студентима Небојић и Исидори, о Универзитетској библиотеци... „Појединац је немоћан, али то што је немоћан не значи да није одговоран... најмање четири године пред рат било је јасно да се на сцени налази један политички демагог који свет води ка рату... војна тактика српских ратника у Босни била је сатерати људе у градове и тако их изоловати и уништавати... Исидора Бијелица сама не заслужује неко моје озбиљније сећање, оно што они раде је неуспела имитација Ное словенише кунста... потпуно је аморално бити на челу Универзитетске библиотеке и допустити да она тако пропаде. Жика Муштиќа и ти што стварају привид градње, те скоројевићке станове, где сваки други изиграва неке елите, док у средишту града, библиотеке где студенти уче, тако пропаде, то је заправо слика и прилика ове наше реалности... све остало је привид...“

ТРАГОМ „ТЕЛЕГРАФА“

ТИЈАНИЋ И ДАЉЕ ЈАШЕ

„Драги сине Миловане“, пише ми ових дана мајка „шаљем ти ово писмо, а бојим се да га нећеш примити. Мењаш сине стан ко' Циганин коње. Не знам ти ни адресу, па се плашим када умрем, како ће те наћи, да ти за смрт моју јаве“.

Писмо сам примио — подстанар сам на, још истој адреси.

„Донеше ми „Српску реч“ и видим да пишеш за новине. Много сам се, сине, уплашила. Разумећеш моју љутљу, што никако не узимаш на знање моје савете. Знаш и сам колико сам до сада пута долазила у Београд. Уместо да ме зовеш на уселење, мајка те, сине, посећује у затвору. Тамо те мајка тражила, а налазила сам те и у лудницама. Водили су те тамо због писања. Јеси ли, сине Миловане, променно свет и људе?“ — пита ме мајка у писму.

И наставља даље.

„Видим на слици једног човека са крупном главом. Критикујеш, га, сине, што је добио стан, да има лимузине, пуно пара, да путује где оће, и да се рани по каванама. И још пишеш, тако ми нишчиташе, да се тај главати човек вуцара са Милошевићевом женом. Шта ти то треба, сине? Ћути и гледај своја посла. Ко је теби крив што си годинама без адресе? Зар је човек, који дрив Политиком, једини који данас пљачка?“

Невољно читам мајчино писмо. Уби ме њена логика.

„Данас се, сине, свака фукара обогатила. Вичу: живео Слободан, и само дрпају. Гледај, сине, паметнији си од многих, од њих, па им и ти дрпи стан. Наш ли, сине Миловане, Живка из Љубовије? Он је ишао с тобом у школу. Није имао зашто пас да га уједе. Двас је богат да цело село може купити. Он ти је Милошевићевац. Види, некако, па се и ти уз њих пришљамчи. Многи су сине, умрли, чекајући да се Краљ врати, али га не дочекаше“, закључује мајка писмо које ме чини неспокојним.

Читам први број листа „Телеграф“, и колумну Александра Тијанића. Бави се Даницом Драшковић и сукобом са њом у који је непозван ушао. Помиње и моје име, и закључује: „На крају, Даница је коначно нашла себи одговарајућег аутора, човека приликом чијег је зачећа победио најгори сперматозид, и који у новом броју „Српске речи“, наклапа о мени и мојим опасним радњама, па ће и то, заједно са аутором, натанане да објасни неком стрпљивом судији. Него шта“ пише Тијанић.

Због нечитке признанице која је објављена у „Српској речи“, која је гласила на његово име, да је од „Дафимент банке“ подигао паре, Александар Тијанић је Даница Драшковић пре-

тио бомбама, смрћу и полицијом, судом и тужиоцима, преко таламбаса дневне „Политике“ и ТВ Политике, на сва уста блатио брачни пар Драшковић и СПО.

Када сам у прошлом броју изнео на сто само неке од криминалних активности господина Тијанића, он се јавио текстићем у „Телеграфу“, листу минорног тиража и квалитета у коме своје умовање продају старе и ислужене звезде салонског новинарства. Није демантовао ништа.

Враћам се мајчином писму и савету. Да ли је могуће, сада се и сам питам, да човек, који је јавно прозван за бављење најгором врстом криминала, за већу са председниковом женом, и даље седи на истом месту, да и даље одлучује о судбини својих сарадника, да води телевизијску кућу?

Шта је са чашћу Председника и његове жене? Да ли је довољно да се у једном текстићу каже — тужићу суду?! Има ли ТВ Политика, и Компанија „Политика“ свој Управни одбор, који води кадровску политику, коме је стало да на челу ове телевизијске куће буду људи од угледа и моралних својстава? Ко су, дакле, чланови Управног одбора ТВ Политика који тако олако

прелазе преко тешких и конкретних оптужби изнетих на рачун главног и одговорног уредника ТВ Политике? Имају ли осећање одговорности за управљање овом кућом?

Колеге из ТВ Политика, којима је Тијанићево дивљање дојадило, обасипају ме доказима о његовој страховлади. Јављају се и људи из полиције, да припомогну у његовом раскринкавању. Нуде доказе и они које је Тијанић преварио.

Има ли наде, да оно што напишемо, дође до нечијих ушију, да се осете прозваним, да поцрвене, и да типове попут Тијанића приведу закону? Шта је са моралом „госпође Марковић? Зашто се не оглашава, да десетини хиљада читалаца „Српске речи“ објасни да ли је, или није у вези са Тијанићем и да ли она покрива све његове „несташлуке“.

Навире ми и питање: Зашто брачни пар Милошевић за своје сараднике углавном, или искључиво, узима људе најгоре прошлости?

Пада ми на ум одговор који је, својевремено, шеф безбедности Рајха др Калтербрунер упутио свом потчињеном, пуковнику Гестапоа у Београду, који је тражио дозволу да смени шефа београдске полиције Драгог Јовановића, јер је „општепознато да је корумпиран, да је оженио малолетну кћерку свог пријатеља...“

„Видим драги пуковниче“, отписао је др Калтербрунер, „да се Ви у Београду бавите позејом, да тражите смену г. Драгог Јовановића. Упамтите господине пуковниче: господин Јовановић је ЗАН НАС ДОБАР, управо зато што је тако лош каквим га ви описујете.“

Мом чуђењу, што брачни пар подржава и протезира типове попут Александра Тијанића, заиста и нема места. Даље бављење његовим мутним пословима лишено је сврсисходности. Господин Тијанић иде даље. Ја се повлачим, јер све написане речи одјазе у празно, и мимоилазе и очи и уши оних који би морали да Тијанићима стану на реп. У његовом случају, рекла би моја мајка врећа је нашла закрпу. Они који га заслужују, имају га и за љубавника и за сарадника и за уредника.

Милован БРКИЋ

О НАИВНОСТИ И НЕВИЈНОСТИ, 10

Још када смо били једна и јединствена, несрећна земља која је пуцала по свима, правим и вештачким шавовима; допадао ми се оншалантан, подруглив, духовит начин на који су неки новинари у својим редовним колумнама сведочили о тужном циркусу коме смо присуствовали, немоћно посматрајући звери и кротитеље, клоновне и управитеље, осећајући како се шатра клима и тресе, а купола, за коју смо наивно веровали да је какво-такво заједничко небо, прети да нас поклопи и угуши. Те колумне (као оне **Тање Торбарине**, рецимо), јесу ефемерне и површне, али таква су и многа озбиљна збивања и многи људи који су нам кројили кале и судбине, да би вештији и моћнији прекројили или погазили њих. Осцилације и претеривања у њима јесу неизбежни, јер су израз свеколиких превирања и претеривања свих у свему, дакле општег стања духа и праксе, нарастајућег хаоса и лудила које је припремало ратну клинику. Немајући предрасуда откуд долазе и где су објављене, не сврставајући ауторе априорно у нечије слуге и плаћенике, интуитивно сам пратила нит лично става и памтила зрнца истине која су сведочила о професионализму, тежњи ка објективности, моћи критичког расуђивања, не злопамтећи еуфоричне испаде, дневне поштапалице и неспретне исказе који су елементи сваке трке са актуелношћу.

На ужас, или барем чуђење и неразумевање многих преосетљивих и стриктно одређених у својој околини и овој средини, радије сам читала **Тању Торбарину** него **Брану Црчевића** уочи овога рата. Чињеница да је била духовитија казивала ми је: 1. да је искренија, 2. да је објективнија и 3. да је непоткупљивија од Српског Стрица који је на очиглед својих синоваца одлучио да остатак свог живота проведе вожен и мажен, имућан и пажен, у заветрини власти која таква преобраћена, обезубљена пера негује, злу не требало, за случај неких квазидемократских битака.

Учесталост којом „**Политика**“ у избору из стране штампе преноси колумне **Тање Торбарине**, која у данашњој независној и самосталној Хрватској више нема разлога да се бави српским проблемима, скандалима и глупостима, већ се, у свом стилу, иронично и духовито окомљује на хрватске заблуде, неподопштине и бедастоће, казује ми да сам била у праву. Док је ова срчана и духовита дама хрватског новинарства дизала прашину у југословенској авлији, штошта нам је сметало — особито све што се тицало нас и наше „непогрешивости“ — а откако ово перо сече болесно ткиво хрватске

Зашто нам се није допадала а сада нам се свиђа Тања Торбарина или: мене ова духовита и срчана новинарка није разочарала, а ва? — Шминкање аждаја или: како све влада брачна оковина Милошевић — Марковић. — Призивање катарзе са дна. — Тирнанићева реч, наравно српска.

Пише: **Љиљана ШОП**

демократије, не пропуштамо прилику да пренесемо, или барем по своме избору не цитирамо **Тању Торбарину**. Не говори ли нам то нешто и о њој, и о нама, и о различитим видовима (зло)употребе актуелног и одважног новинарства?

ШМИНКАЊЕ АЖДАЈА

Све мање разумем наше реакције на ситуацију у којој живимо. Болесне су, непримерене чињеницама, без осећања за реалност, за разликовање битног од небитног, доброг и рђавог. Разумем (или барем настојим да разумем) како смо подељени, сукобљени, разумем механизме којима се власт служи да ту подељеност користи, одржава, умножава, каналише у свом интересу. Али да у толикој и таквој мери наседамо на сваку игру, ујдурму, очиту лаж, велику превару и ситну подвалу, смишљено или провидно лукавство, и да нас ама баш свака-

кав потез, изјава, марифетлук још бесмисленије сукобе, поделе, затрују, умртве у неком Ђорскокаку или каквој странпутици — то одиста не могу да схватим. Прво смо заборавили у какво смо глибу били и пре санкција и безрезервно прихватили тезу да су нам оне криве за све, онда смо похрлили за неразумним, смешним и блеферским аргументима како су оне заправо занемарљиве јер смо ми толико природно богати, паметни, вредни и сналажљиви да нас ни хиљадугодишњи карантин не може избацити из равнотеже. У овом случају више није важно коликом проценту овог народа **Слободан Милошевић** може устврдити да је дању ноћ а ноћу дан, да је црно бело а бело црно, да је истина лаж а лаж истина, ни колика је речитост његових палагаја и убојитост његових плаваца да тај проценат одржавају у убеђењима потребним председнику и његовој неславној камарили; питање је шта се заправо догађа са оним занемарљивим процентом који зна за смртоносност карантина, који зна да одавно нисмо пољопривредна велесила, који зна да међународна пријатељства и којекакве конфедерације почивају на интересима (али обостраним и вишестраним) и реалним могућностима а не на бајкама о традиционалним пријатељским везама, који зна колико је жртава однео овај невиђени рат и чиме се све тргује у овом непостојећем миру.

Е, тај проценат ме брине, чуди, збуњује и слушају. Он се растаче у залудном разматрању камо води брачна **шифра Милошевић — Марковић**, анализирајући до (п)омаме да ли ћемо сутра сви бити комунисти (како мама каже) или социјалисти (како тобоже тата хоће). А они, дабоме, хоће „само“ да владају: феудалистички, монархистички, фашистички, диктаторски — како узмогну и како им омогућимо. Без идеја и коначног плана (с обиљем променљивих планова чија их међусобна нелогичност или искључивост не брине), по уставу жаљљачком или авалском, старом и новом и још новијем, или још најбоље — без устава. У рату ако тако треба, у миру ако може или мора, у атеизму ако може али и уз Божју помоћ ако затреба. Доживотно, па шта кошта.

У ту сврху ваља „шминкати аждаје“ (лепа синтаagma није моја, већ великог песника Љубомира Симовића). Умањивати их и увеличавати по потреби, гајити и убијати. Доле народ, живе ле аждаје које га плаше, увеселјавају, уједињују и разједињују, по потреби. Доле народ, све до оне границе, броја и профила којим се суверено може доживотно владати. А после нека

историчара, социолога, писаца, психобиографа и осталих слободоумника, нека тумаче како је и зашто било баш тако, када је већ Творац тако неправедан да се с онога света тим пискаралима не може забранити јалови научни и уметнички труд.

ПРИЗИВАЊЕ КАТАРЗЕ СА ДНА

Нема тог речника, дефиниције, есеја, нити довољно доброг примера у историји, нема тог искуства или аршина, који ће нама ових дана профилисати реч и појам **интелектуалац**, е да би се тзв. обични људи, па богами и „интелектуалци“ сложили око тога шта та ретка зверка одиста јесте, каква му је улога и место на овим просторима и у овом времену, у каквом је дејству и којим активностима добродошао а где му није место, шта му је чинити у оваквој политици а шта уопште, како му се односити према рату кога нема а има, а како у миру кога има а заправо нигде нема.

Сироти народ. Зар је он крив што после „интелектуалних“ изјава др Радомана Божовића, и „интелектуалног“ дуела у који са споменутим доктором улази други доктор Војислав Шешел, и „интелектуалног“ понашања хорде „интелектуалаца“ на њиховом конгресу, и „интелектуалних“ изјава неких академика, доктора, професора... када, дакле, у поглави „интелектуалних“ чинова које му презентира телевизија, штампа — улучи ретку прилику да одиста гледа, слуша, чита интелектуалца? И зар је онда чудно што **Светлани Велмар Јанковић** народ поставља питања која је с правом наменио **Слободанки Груден** или **Миљи Вујановић**? Било је тужно, дирљиво и поучно слушати како се различити слушаоци јављају у емисији „Интервју гледалаца“, с правом очајни, безнадежни, обесхрабрани, разочарани. Знајући или осећајући интуитивно да разговарају са аутентичним интелектуалцем, ствараоцем, хуманистом, слугећи саговорника који за све што проживљавају није крив а кога уистину све ране свога рода боле, настојали су сви одреда, како је ко знао и умео, да своје искључивости примире, своје јаде вербално уобличе, своје примере уопште, не би ли од мудре и достојанствене гошће чули још неку реч о племенитости, доброту која постоји упркос злу, светлости која долази после таме. Гласови огрубели од стварности и промукли од незадовољства, на наше су се уши омекшавали да изразе поштовање и поверење, да замоле ауторку „**Дорћола**“, „**Лагуша**“ и „**Врачара**“ да се лично ангажује не би ли овај град постао лепши и бољи, честитији и мирнији.

Можда сам наивна, али нисам се могла отети утиску да би телевизијска свакодневица са оваквим гостима могла, временом, да премости многе јазове, отклони многе заблуде, врати дух толерације, дијалога, умеће да саслушамо друге. Таман посла. Нашој телевизији, и када инфомрише, и када образује, и кад забавља, народу који јој се некритички предаје уместо читања и других могућности за сазнавање, намећу се за узор неке друкчије вредности, критеријуми, зналци, звезде, коментатори, видовњаци, и неки друкчији модели понашања, мишљења и дијалога. Псовачи и поливачи, врачаре и галамције, химничари недеља блокаде и ембарго-кабарени.

„Може ли нешто да се мери са мучним утиском који изазивају неталентовани глумци у лошем драмском комаду?“, пита се у свом „Дневнику“ **Чедомир Мирковић**, задивљујуће уторан у свом особеном бележењу наших нарави, (не)прилика, актуелности, неуморно бележећи збитија, појаве, дела и недеља по којима ће се једном у приличној мери моћи реконструисати у каквим смо (не)културним временима живели и радили. Прочитавши ову уопштenu опаску рекох себи: то је то, **мучни утисци**. Од **Капорових** текстова у интерпретацији **Раде Бурчин**, од **Минимаксове** препотопске духовитости и његових најчешће празних гостију, од агресивног и небулозног србовања **Миље Вујановић**, од примитивизма новокомпонованих песама и певача, од опасног гласа и од **Љубише Трговчевића** и сличне комерцијализоване братије која убире порез на муку, несрећу, сујеверје и глупост, од скупштинских преноса и дневничких коментара **Стефана Грубача** и њему сличних најамника, од експозиционистичких фраза **Политарта** и „шокантне мултидисциплинарности“ неких чланова овог сваког чуда за три дана доста друштва чији сам хепенинг одгледала захваљујући гледаоцима који су **Исидору** и **Небојшу**, **Драгоша** и **Косту**, **Симониду** и **Мирјану** тражили на бис. (Узгред, две на крају побројане даме су ми се, овако непоправљиво конзервативној, допале. Видело се да умеју да раде и нешто друго те да су овде експериментисале са суптилним осећањем за нијансу и дистанцу. Допао ми се и аранжман **Труле дуње** у **фиоци**, лирске илити женске песме, што би рекао Вук Караџић, која уверљивије рехабилитује четнички покрет од неких наших историчара).

Мучни утисци су наш крух (пардон: хлеб) свагдашњи, сан и јава, наша политика и стратегија коју даље разрађују експоненти те политике, звучници и продужене руке наших кормилара.

Нека ми опросте они чија ми је ваљана реч промакла, али ових дана сам чула или прочитала неке које су ми вратиле мало воље да живим и радим (интервју **Љубомира Симоновића** и **Светлана Велмар Јанковић**, есеј **Мирослава Егерића** и дневник **Чедомира Мирковића**, говори **Предрага Палавестре**, **Војислава Коштунице**, **Николе Милошевића**, **Косте Чавошког**, **Владете Јанковића**, **Леона Којена** на скупу **Интелекталци и политика** у организацији Српског ПЕН-а — уз разумљива неслагања у детаљима и финесама). Ипак се окреће! Споро и неефикасно, уморно и у резерватима за упућене Али, ипак се окреће ова наша несрећна мајичка земља, а с њом и мисао коју вреди запамтити, и реч коју вреди чути.

ТИРНАНИЋЕВА РЕЧ, НАРАВНО СРПСКА

Да ће се господин **Богдан Тирнанић** поново окомити на госпођу **Даницу Драшковић**, у то нисам сумњала. Али да ће се успутно обрећнути и на мене — он, који је тридесет година у овом послу, на мене **безимену**, која сам „само“ двадесет година у овом послу — нисам се надала. Али обрадовао ме, па је ред да му то кажем. Уверио ме, наиме, да је своју наглашену потребу за **јалајизмом**, демонстрирану у „**Духу из боце**“, на коју сам овлаш указала у прошлом броју „**Српске речи**“, пренео на **уска врата** и у своја два ступца у **Политици**. **Реч, али не српска**, то је Тирнанићев искусни новинарски поднаслов којим потврђује своје одиста дуговечно искуство, између осталог стечено и у временима етикетирања, најчуженијег облика дисквалификације неистомишљеника.

Полемичка логика господина Тирнанића стара је колико и логика уопште, а заснива се на замени теза. Он, наиме, реагује као да сам га ја фалсификовала, па му после тог неморалног чина још тобоже држим „моралистичке вакеле“. Нити имам икакве везе са Тирнанићевим штедним књижицама, стварним или измишљеним, нити сам (до сада) говорила о његовом моралу. Говорила сам само о неукусу, одсуству мере, претераном увођењу себе у причу која је очигледно желела да буде светска, па потом, наравно, и српска. Бранећи се од мојих замерки, господин Тирнанић је, како то обично бива, отишао корак даље: реч супростављања њему може да буде једино (каква, другови пионири?) — **несрпска**. Амин.

Када не говори о себи, филму, музици, или када не уприличи некрологе или носталгичне временлове, господин Тирнанић има једну тему (опозиција) и једну тезу (несложна опозиција). Како он уме да опева ту пословичну и општепознату неслогу, како јој се само радује између редова свог елоквентног излагања! Толико је то лепа и угодна тема господину Тирнанићу да никада неће постати стереотип. Права посланица у његовим устима. Ма жртвоваће он и већ жртвованог **Радомана Божовића**, само да се подсмехне овом опозиционом уједињењу коме се одиста много тога може замерити, али само не то да јесте **покушај** уједињења, **покушај** који би ваљало претворити у **правило** и принцип.

Своје добронамерне опаске и друге своје неоспорне квалитете господин Тирнанић чува за владарску породицу. Немам ништа против, то је његова лична ствар. Само када из те чињенице не би произлазила тако лаконска, неаргументована и опасна подела на српске и несрпске речи.

БРАНКО ГЛОГОВАЦ: КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИН У БЕРАНСКОМ СРЕЗУ (II)

ИШЧУПАНО СЕМЕ

Село Полице.
Није то село. То је пет села. Горажде, Заграђе, Бабино, Драгосава и Маште.

Сува и још недобројана статистика казује да је у току Другог светског рата побијено 200 Поличана. Тамо далеко, у Словенији, маја 1945. године, без суђења је стрељан 81 Поличанин.

А Црна Гора?

Ни ту се није могло побећи од Петокраке.

У терористичким акцијама, погубљена су још 22 Поличанина.

Вероватно се никад (НИКАД?) неће знати зашто је заробљено 37 Поличанина и без оног, чак и њиховог преког суда, стрељано.

Тешко је, а не питати — ЗАШТО?

Зашто баш Кону Ђукић? Ко ме ли је она била крива? Нико ме осим некоме који је уперо прст на њу и рекао да није Њихова. Како да буде Њихова? Зна се чија је! Она је свога сина Миљана од 11 година и ћерке Даре од 9 година. Ничија друго!

Видела је Кона какво јој се зло спрема. Требало је бежати. Где није важно, само ићи што даље.

У једној руци је држала Дару, у другој Миљана, а на леђа упртила погачу и мало сланине и сира. За пут!

Пута им није било.

Кажу, убијена је у збегу из близине!

Божо (Благоја) Бајић дечак од 14 година ухваћен је на Градинском пољу. Носио је хлеб оцу. Комунисти га ухватили и стрељали. Леш му је лежао пет дана код Виницке. Тек када је почео да се распада дозволили су да се тело сахрањани.

Никоме није била крива ни Плана М. Ђукић, девојка од двадесетак година. Ко ме је она могла бити крива? Пред Богом можда, пред Петокраком — никако. Ако је греха имала Бог их јој је опростио, али Петокрака пред којом је била недужна — није! Убијена је у Шемовцу, на Турјаку. Леш јој је нађен измасакиран.

Тако се показује јунаштво. Црногорство!!

Памте и данас Поличани тај несрећни 21. новембар 1944. године. Не могу да га забораве. Како да га забораве када су пред њиховим очима прво претучени, па масакрирани и на крају убијени:

- Милун П. Ђукић
- Миливоје Цикић
- Максим Секулић
- Милоња Шћеповић
- Милош Шћеповић
- Новица П. Трифуновић
- Мило Вујовић
- Милош Јеврић
- Арсеније Јеврић
- Вуко Шћеповић

Све их је заробила ОЗНА и стрељала у једном дану сви су масакрирани! Мала су села код Полица да у једном дану изгубе десет мушких глава. Десет обезглављених породица је остало тог несрећног 21. новембра 1944. године.

Остали су Поличани без мушких глава и у Словенији. Тамо далеко, у Словенији, на њих није пуцао ниједан Словенац. Пуцала је на своје комшије и сународнике Четврта, Пета, Седма, Осма и Девета. Ту су заувек оставили кости Поличани:

- Ђукан (Алексе) Ђуришић, 20 година
- Петар В. Ђуришић
- Вуксан — Вушо Ђуришић, син Петров од 17 година (отац и син)
- Лакић Вељић
- Батрић Вељић
- Милан Вељић
- Јагош Вељић (сва четворица су рођена браћа)

Милан (Пунише) Ђукић, 20 година, заробљен је у селу Бабино 1944. г. од Четврте црногорске пролетерске бригаде.

Милан Ђукић је масакриран.
Илија Бојичић и његов син Перо (18), ухваћени су у Виницкој и заједно стрељани.

Радослав Масловарић, Радојевић син од 20 година.

Да неко не претекне од куће Боричића стрељана су тројица браће заједно:

- Панто Т. Боричић
- Милосав Т. Боричић
- Милорад Т. Боричић
- Драгиша Т. Боричић, професор, директор гимназије (60).

Онима који су пуцали у њих, наравно, није било важно што је ту било младића који су имали мање од двадесет година и стараца који су носиоци одликовања са Солунског фронта и из Првог великог рата!

Сви су им били исти.

Нису имали Петокраку.

Довољно за — смртну пресуду!!

БРАТСТВО И ЈЕДИНСТВО — ПРОТИВ БРАТСТВА

Пуна су уста Петокраке у беранском срезу о Правди, Јединству, Једнакости, Слободи, Истини... Иза сваке њихове приче о Правди остала је њима — неправда! Иза сваке њихове приче о јединству остале су подељене породице и братства. Док су причали о једнакости нису крили да и међу њима самима постоји Први међу једнакима. Иза сваке њихове речи о Слободи остало је ропство за све који не мисле као они. Цела њихова битка за Истину, од првог слова до последње тачке, показала се као гола лаж!

Певала је Петокрака о беранском срезу, и те како певала, о Братству и Јединству. Орило се поред Лима громогласно, бучно, о Братству и Јединству, а иза те песме нестајала су цела братства, вековима тешком муком сачувана од силних ратова и војевања.

Нестало је скоро цело братство Марсенића. Из мале, премале Ријеке Марсенића комунисти су стрељани 41 житеља овог села. Од тог броја

39 мушких глава. Оних који су требали продужити лозу и проширити братство Марсенића. Наређење је било: ЗАТРТИ! Искоренити цело племе!

Закопати семе Марсенића!

Зидани мост је највећа гробница Марсенића и Беранца.

Када би „Тамо далеко“ имали гробове било би их 34! ТРИДЕСЕТ ЧЕТИРИ из једног малог, премалог села! Када су код Зиданог Моста комунисти намеравали да убију Ивана Марсенића у загрљај му је пала ћерка Олга. Није га дала Петокраки и смрти. Покушавали су да их раздвоје. Нису их раздвојили. Како ћерку раздвојити од оца!? Само за њих то није била стара светиња из Црне Горе.

Стрељали су их, онако загрљене, заједно, На ред су дошли и други Марсенићи:

- Милорад и Братић, рођена браћа
- Михаило, Драгутин Марсенић и Милета, рођена браћа
- Рајко и Вукашин Марсенић, рођена браћа
- Величко, Миливоје и Велимир Марсенић, рођена браћа
- Радоња, Милоња и Љубо Марсенић, рођена браћа
- Величко Марсенић и његова ћерка Милосава.

Уз њих, на исти начин, из Ријеке Марсенића живот су изгубили Крсто Ракетић и његов син Вељко!

Тако је наступала по Словенији ЧЕТВРТА, ПЕТА, СЕДМА, ОСМА И ДЕВЕТА УДАРНА ЦРНОГОРСКА БРИГАДА!

Затрти Србе!

Искоренити Србе!

У име Братства и Јединства нестала су и братства у Бучу. У рату је из овог места убијено 86 становника. На Зиданом Мосту је стрељан 41 Бучанин. Сеоски комунисти су из заседе и атентатима убили 10 својих комшија. По Црној Гори је заробљен и убијен 21 Бучанин. У партизанима је мобилисано и убијено 2 Бучићана.

Од тога о убијенима по братствима бројке говоре овако:

- Бојичића 18
- Голубовића 14
- Миковића 11
- Делевића 13
- Остала братства 23

Шта би друго него памет сметала Петокраки. Побити писмене! Побити учене, а што пре оне који би још да уче. До њихове паметне очи не виде шта гледају свакога дана.

Кренимо редом...

Предугачак је за беранске комунисте био текст песме „Од колевке, па до гроба најлепше је ћачко доба!“ Скртали су песму.

И младалачке животе.

Одмах до гроба!

Одмах! Ко ме ли су били криви, ко ме ли су били дужни ћаци Беранске гимназије:

- Јоксиминовић Милутин — Мићо,

— Бојичић Милутин — Мишо,
— Голубовић Марија,
— Голубовић Данило (брат Марије),
— Грубовић Мишо,
— Грубовић Александар — Лeko,
— Делевић Никола, Делевић Јован,
Осам ђака!
Шта ли би рекла Песникиња?
Крвава бајка!
Сви стрељани у једном дану.
На Балкану.

Нико од њих није имао више од 20 година!
Нико од њих није окрвавио руке. Никома
од њих није било суђено.

Чудну је страданију доживела породица
Мила Голубовића. Са породицом избегао је из
Пећи од шиптарског зла. Није дуго остао код
рођака у Берама. Заједно са њима повлачио
се и стигао до тог злослутног Зиданог Моста. Ту
му је убијена ћерка Марија. Било јој је тек 17
година. Ни школу није стигла да заврши. На
ред за стрељање стао је и Маријин брат и Ми-
лов син Данило, клинац од 15 година. Мило је
последњи стрељан!

Није ту крај страданије Милове породице.
Док је падао под комунистичким меџима веро-
ватно није ни знао да му је једини преостали
син Драгиша баш у то време негде по Косову и
Македонији — био Партизан! Рат је био и про-
шао. На трагедију Милове породице свако је
заборавио. Свако? Није једино једини преоста-
ли Милов син, момак од двадесет година у
партизанској униформи, Драгиша. Почео је да
се распитује што му је било са породицом. По
казивањима њихових рођака тешко је рећи да
је Драгиша сазнао шта му је било са оцем, сес-
тром и братом. Наравно за његова упорна тра-
гања знала је УДБА. После неколико месеци
Драгиша више није могао да се распитује за
породицу.

Убијен је.

Омиљен начин борбе јунака под петокра-
ком против оних који нису стали под њу биле су
терористичке акције. Као лупеж се прикрадеш
кући, бацаш бомбу и побегнеш! Ког ли ће та
бомба усртити чију ће радост прекинути и
кога ће у црно завити — њих то није интересо-
вало. Томислав Бојичић никада није чуо за ко-
мунисте, партизане, четнике, чак ни да рат по-
стоји. Имао је само ДВЕ године! Кома ли је то
он од ДВЕ године стигао да буде крив, осим
онима који су наредили: САСЕЋИ У КОРЕНУ!
Православне куће сасећи у корену!

Бранислав Бојичић је од свог рођака и пре-
зимењака Томислава био дупло старији. Имао
је читаве ЧЕТИРИ године. За разлику од Томис-
лава већ је трчао по кући, а не гегао и онако
гологуз падао. Те ноћи су, изгледа, четворого-
дишњег Бранислава Титови комунисти — ухва-
тили на спавању. Није било дете будно. Спавао
је кад му је у соби праснула бомба. Тако је у сну
пао још један комунистички КЛАСНИ НЕПРИ-
ЈАТЕЉ Бранислав Бојичић, стар читаве четири
године!

Сам ће га Бог или Ђаво, знати што то би Лу-
ки Миковићу да из далеке Америке, у коју је
једва стигао и из које се једва вратио, крене са
тек зарађеном шаком долара ископаних из да-
леких рудника у одбрану Отаубине. У Америку,
сигурно, није ишао да би се из ње враћао тако
брзо. Преживео је Лука балканске ратове. Јед-
ва је преживео и устанак у Црној Гори 1941. го-
дине. Тог 13. јула 1941. био је међу првима из
Црне Горе који су на туђу чизму у његовој зем-
љи одговорили — метком! Закачио је и њега
туђи метак. Рањен је, ни лако, ни толико тешко
да не може да преживи. Првоборац 13. јула
одведен је кући да се лечи, да извиди ране и
опет крене у борбу. Лечила га је једино фами-

лија. Не баш дуго. Није стигла да га излечи.
Његови саборци, ПРВОБОРЦИ, устаници од
13. јула општенородни устанак против окупато-
ра већ су тада претварали у — КОМУНИСТИЧ-
КИ УСТАНАК!

Само њихов!

Рањени Лука је убијен испред куће од свос-
ких комуниста.

Један сведок историје — мањек!

Убијен је, онако рањен, испред — куће!

Да види цело село. И да запамти село Буче
како се дојучерашњи савезник у борби против
окупатора преко ноћи претвара у — издајника.
У Отпадника историје.

ПРЕЖИВЕО НЕМАЧКО РОПСТВО, А У „СЛОБОДИ“ НАШАО СМРТ

Мало је ко као Милован Делевић дочекао
радостан крај рата. Преживео је логорашке ка-
замате по тамницама Европе. И за Милована је
тада стигла Слобода.

Заједно са осталим сапатницима из наци-
стичких логора смештен је у неку од београд-
ских болница. Да се лечи. Да се опоравља.
Опорављао се Милован Делевић неколико ме-
сеци. Радостан, срећан што је коначно дошао
крај његовим мукама. Нема више немачких ко-
манди, нема више јутарњих стрељања и муче-
ња, нема никада више свакодневне претње
стрељањем...

Нема?

Над болничким креветом Милована Деле-
вића још једном је постављена стража! УД-
БА!!! Наводно болничари, УДБАШИ, лечећи
Милована распитивали су се о његовој фамили-
ји. Шта је могао о фамилији рећи Милован
осим онога што је било пре рата, пре него што
је допао немачког ропства. Испричао је о сво-
јим Делевићима све најлепше што је могао.
Како је у немачком логору могао знати да Де-
левића има са и без петокраке. И да се међу-
собно убијају. И да им над кућама Делевића за
све ратне године са крова не силази црни бар-
јак?

Није знао.

Испричао је своју младалачку и сањалачку
причу Удбашима у болничким униформама.

Из београдске болнице је изведен као не-
излечен!

Стрељан!

Шта ли је тада, минут пред смрт, мислио
Милован Делевић гледајући у пушчане циви
уперене у њега, за које је до пре пар минута
мислио да су слободарске? Шта ли му се лу-
милу у глави? Да ли су они који га стрељају го-
ри од оних из немачких логора смрти пред чији
стрељачки вод, игром случаја, није стао?

Милован Делевић није имао много времена
за размисљање.

Одјекнуо је плутон.

Озваничена је још једна смрт.

„Државни непријатељ“, који у тој држави,
због заточеништва, није ни био, него је због ње
тамновао.

Било је то године 1945. Онај, нератни део.
Када се судило непријатељима новонастале ко-
мунистичке државе.

Миловану Делевићу нико није судио.

Стрељан је.

Ни последњи траг му се не познаје.

Горе од Милована, ако од смрти ишта мо-
же бити горе, прошао је његов рођак Душан
Делевић, студент. Била је то 1942. година, када
је заробљен.

Заробљен?

Па, није био нити у каквој бици да би га зароби-
ли. Сидео је својој кући.

Не, нису хтели да га стрељају.

То им је било превише просто.

Одведен је на мучење!

Постоји у Андрићевој „На Дрини Њуприја“
онај пасус о набијању на колац живог човека
од којег се утроба преврће, а помет расламе-
ћује. Има ли тог пера, без желуца, који ће јед-
ног дана описати смрт Душана Делића?

Има ли?

Мучен и рањен, бачен је у јаму Лучила код
Лубница.

Приликом вађења посмртних остатака у
љето 1942. год. Душан Делевић нађен у седе-
ћем положају наслоњен на ивицу самог дна ја-
ме.

Боже, опрости им не знају шта раде...

Знали су шта раде.

И тим су се поносили.

Није Беране заборавно ни после пола века да
не зна ко је ко. Ко ли је шта починио, што је
људска памет бранила починити.

А то је почињено.

Све се зна.

Бог зна. Од његове казне неће моћи побе-
ћи.

Тек ће се знати.

Из месеца у месец све више.

Нико их више неће ни питати за Маџа Голу-
бовића стрељаног на Талуму 1944. године. Не-
ће нико стићи да их пита зашто је стрељан мла-
дић од 17 година Милутин Јоксимовић, те не-
сретне 1944. године. Шта ли ће ти петачи да-
нашњих беранских улица они који Петокраку
крију сада у џепу, рећи за Душана Р. Цемови-
ћа, сина јединца и лекара који је заклан (ЗА-
КЛАН) заједно са осталим Будимљанима.

Ја, Бранко Глоговац, имао сам ту несрећну
прилику да видим његово измасакирано тело
и свих Будимљана који су онако измасакирани
изложени код цркве у Пријепољу.

Хоће ли то неко, још, имати парче части и
парче образа да му каже да то није било тако?
Зар није?

Богами — јесте!

Што је виђено — виђено је!

Што је било — било је!

Нисте, ипак, затрлили!

Има још сведока!

Не интересује њих нека апстрактна истори-
ја. Хоће да знају ко им уби оца, брата, стрица,
ко им уби децу, ко сравни са земљом цела
братства, ко то и у име чега из корена ишчупа
све што се ишчупати могло, а то је — семе!!
Прах!

Пород!

И зашто?

Хоће ли бити да је то било због — фотеља.
Вазда се у Црној Гори знало ко је за трножац,
ко за столицу која покрива леђа, а ко за сећицу
где би спавао.

Пола века је требало да прође да би се
могло знати, бар мало, ко је и на чију столицу
сео.

Можда више од петине жртава Петокраке
од 1941. до 1945. године, још није ископано.
Овај фељтон је само покушај да се отргне од
заборава што се — заборавити не сме! За над-
ати је да ће из беранског среза стићи доста пи-
сама која ће поправити одштампане грешке,
али и да ће бити оних, који ће настојати да сво-
ју (не) кривицу оправдају.

Довршите фељтон.

Испричајте своју верзију Истине.

Ово је — ГОЛА ИСТИНА —

Зашто не? Пробајте да је обучете, бар у
спавалицу.

Не заборавите само да има — наставак.

Ове, тек започете приче.

РЕАГОВАЊА

ДЕМАНТИ

Обраћамо Вам се поводом писања листа „Српске речи“ у задњем броју у чланку под насловом „Генерал пред Белом кућом“, у којем се госпођа Љиљана Грађанин из Врњачке Бање неистинито представља као члан Општинског одбора СПО Врњачка Бања.

Поменута госпођа не само да није члан Општинског одбора СПО Врњачка Бања, него није чак ни члан Српског покрета обнове, обзиром да у просторије Странке нити долази, са Странком—одбором никакву сарадњу не остварује, нити је продужила чланство у СПО.

Општински одбор СПО сматра да госпођа Љиљана Грађанин веома тенденциозно ради на разбијању ООСПО Врњачка Бања, да јој ово није прва радња у том циљу па захтевамо од редакције листа „Српске речи“ да објави овај деманти.

ЗА ООСПО ВРЊАЧКА БАЊА
Драгослав Маркавић
потпредседник
Владан Велимировић
секретар

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ПРЕДСЕДНИКА СРЈ
СЛУЖБА ЗА ИНФОРМИСАЊЕ

УРЕДНИШТВУ „СРПСКЕ РЕЧИ“

У вашем листу од 22. маја ове године објавили сте чланчић у којем сте прекрстили оца и мајку председника Савезне Републике Југославије Зорана Лилића, променили њихова занимања, промашили место у којем је Председник завршио основну школу и фалсификовали Председникову крштеницу, учинивши га старијим за готово годину и по дана. О „оценама“ и „владању“ смешно је и говорити — зар не?

И поред тога што је реч о имену које је у нас често, а презимену које је ретко — пронашли сте двојника.

Иначе, целокупна јавност могла се упознати са биографским подацима председника Савезне Републике Југославије Зорана Лилића приликом његовог избора на ову дужност.

Наравно, сада је на човеку о коме сте писали у вашем тексту да ли хоће или неће да покрене поступак зато што сте га назвали пропалицом.

Стварно, када ће ваш лист почети да проверава податке пре него што их објави? Можда да почнете одатле што ћете објавити текст Председникове биографије, који вам шаљемо у прилогу.

С поштовањем,
Београд, 25. мај 1994. г.

Руководилац Службе
Гордана Поповић

СРЕЋАН СТОТИ
РОЂЕНДАН

Ускоро ће се појавити СТОТИ, јубиларни број „СРПСКЕ РЕЧИ“. Поводом тога, шаљем вам срдачне поздраве и најбоље жеље за будући рад, а на добро српског народа и свих људи добре воље у Србији.

Велики је и немерљив допринос СРПСКЕ РЕЧИ на обнови свега онога што су црвени уништили и морално унаказили. Зато овом приликом треба одати признање свима који су радили у СРПСКОЈ РЕЧИ за ове четири године, од директора, главног и одговорног уредника па до последњег новинара или сарадника. Морам признати да ми је било жао

због напуштања новинара СРПСКЕ РЕЧИ од стране господе Н. Милошевића и К. Чавошког.

Међутим, појавом госпође Данице Драшковић и господина Милана Ст. Протића — СРПСКА РЕЧ је добила на квалитету и значају. Данини коментари под заједничким насловом „ТО ЈЕ ТО, БРАЋО СРБИ“ представља основ за српски препород и обнову и враћање Србије у Европу и свет. Зато сваку њену написану реч у тој рубрици потписујем као своју!

У СРПСКОЈ РЕЧИ број 96, између осталог, Даница пише о протеривању страних новинара из наше земље и претњама домаћим новинарима из „Борбе“, „Времена“, „Студија Б“ и других. У вези тога она пише: „...А где смо ми? Где је СРПСКА РЕЧ? Протестујемо! Па ако је неко заслужан да буде оптужен за то од Вучелића (Ген. дир. ТВ бастиље — приредба аутора) онда смо то ми. Па толико смо

се трудили да пишемо оно што никада нико није хтео ни смео а он нас амнестира. Не долази у обзир. Хоћемо да одговарамо за како рече он „измишљање лажи о српском народу“. Сами ћемо се пријавити где треба...“

То што не помињу СРПСКУ РЕЧ — то је доказ колико се боје истине са њених страница и не желе да је рекламирају. Тиме желе да пажњу страних новинара скрену на гласила која су мање опасна за њих. Да се плаше СРПСКЕ РЕЧИ И СПО—а, доказ су и најновија хајка против Вука и Данице Драшковић. Купили су Ракитића и његову компанију, купили су Коштуницу и новинаре „Дуге“, „В. Новост“, „Политике“ и других гласила и једина кост у грлу им остао СПО и „СРПСКА РЕЧ“. Зато се не смеје предати! Победа је на страни истине!

На крају — још једном — СРЕЋАН СТОТИ РОЂЕНДАН!

Д. Анђелковић, Херцег Нови

Овом приликом захваљујемо се нашем читаоцу који је нам је први честитао рођендан.

„ТАКО ТРЕБА!“

Госпођи Даници Драшковић

Данас прочитах „Борбу“ и видех чланак под насловом: „Бизнис речи од политике“. Како за кога... Желео бих да Вас подсетим да сам далеке и страшне 1946. године као син четника Тодора видео и осетио комунизам. И данас га осећам и то истом снагом.

Појавом СПО на полит. сцени, похитао сам својом жељом у помоћ, и као веран члан борцима против комунизма понудио себе покрету и један сам од 100 потписника оснивача странке... и тако даље и тако даље...

Писао сам Вам неколико пута /чак и песме!... долазио сам код Вас исто тако да ВАМ САОПШТИМ ЖЕЉЕ, НАМЕРЕ, СТРАХОВЕ И ПОДАТКЕ и усмене и писмене! Сетите се ако можете, а **МОРАТЕ!**

На време када то нико није сањао од Вас, саопштио сам Вам на улици све о Господину Ракитићу /Ви сте се само насмешили?/

Телефоном сам Вам саопштио о госп. Кастратовићу (и та Ваша реакција!) Пред Госп. Пејчићем /који сноси доста кривице за покрет СПО у Смедеревској Паланци јер сам ја са својим студентима тај покрет оживео, ВАМА САМ саопштио ЈОШ тада за Госп. Миличића и још једног кочничара одатле коме сам заборавио име /из Смед. Паланке!/

Податке нисам измислио јер нисам толико паметан, али сам имао и ИМАМ своје људе /студенте/ који су ми верни /као ја Вама и Вуку некада/ и који све знају и све прво провере па ми шаљу, а ја ЛУДАК, ВАМА...

Заборао сам на СПО, пришао Либералној странци П. Вулетића и одмах су ме предложили за народног посланика. Видећу какви су и да ли су чисти или су као Нова демократија. Комунисте мрзим више него што Ви и Вук то можете!

Питам се да ли постоји лојалност, да ли се проверава или је то авај само бизнис?

Мој син др Александар Јовановић који је 7 година провео у УСА, он је по мом наређењу стварао огранке СПО у тој земљи. Данас је постао МОНАХ /још у УСА у манастиру Св. Тихон где је наш Н. Велимировић трагао за

истином. Мој син је сада водећи фреско-сликар којим је задовољан и Свети Синод и Владика Рашко-Призренски Артемије... Мој син је напустио изобиље и све оно што већину људи чини срећним, и пошао пут неке нама непознате среће. Можда на исконски зов предака. Нама су сада више него икада потребни српски апостоли да просвећују народ као што је то радио и сам Свети Сава... Ја сам на жалост, наравно моју, некако остао сам. СПО је од мене дигао руке а ја од њега... син као што видите.

Али нисам сам. Са мном је моја најдража сапутница МРЖЊА према тим црвеним зликовцима. Моји верни студенти /бивши/. У Вука сам имао огромно поверење. У Вас још више. А када видим и видео сам колико црвених мојих познаника има у СПО, у ДС и ДСС, да сам Јапанац извршио бих харикри...

Ипак, и даље СА ВЕРОМ У БОГА — ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ

Ваш одани „Проф. са козама“

ХВАЛА СПОНИ И ДАНИ

Овај и овакав живот нема баш никаквог смисла. То се односи највише на нас пензионере (млади ће отићи из овог пакла) а ми стари ћемо завршити као највећи бедници, без хране, лекова, без ичије бриге. Као да ми нисмо били млади и као да нисмо стварали, радили толике године и уплаћивали доприносе за здравство, социјално осигурање, стамбenu изградњу, културу, како бисмо мирно и спокојно доживели свој живот. А шта нам се дешава. Овај режим нас је тотално уништио. Наши пензионери фондови су празни. Први их је Јосип Броз испразнио и употребио како је хтео на подизању разних објеката, а Милошевић је наставио са брзим пругама.

Уствари Милошевић је изазвао рат, упропастио целу привреду, послао раднике на принудни одмор, плаћао их из штампарије новца у Топчидеру, а нас оставио без средстава за живот. И кад ми неко каже друштво ти је дало стан, имаш бесплатно лечење и друго. Све је то (крваво) плаћено дугогодишњим радом. Значи кривци се знају а ми пензионери (не мислим на оне који су гласали за СПС) ћутимо, трпимо и полако нестајемо.

Немам ништа против запослених али већина од њих добише разне намирнице, полутке, уље, брашно, шећер, а ми пензионери баш ништа. Баш лепо. Министар Борђевић обећавао нам је месечина пакете, причао приче за малу децу, измишљао, обмањивао и опет ништа. Назад нам је поделио неку „крвавицу“ од 15 н. дин. баш на време да платимо бар неке од пристиглих рачуна — струју, комуналије, телефон. Требало је због тога да изађемо на улице да тражимо своја давно остварена права, да блокирамо саобраћај, па нека нас и прегазе, боље је и то него да нас муче гладу до смрти.

Ја наравно говорим у своје име. А можда би ми се придружили сви они који су у сличној ситуацији као ја без довољно хлеба, хране, без било какве залихе јер искључиво живим од пензије. О неким могућностима да обрадујем своју унуку и унука са неком чоколадом или воћем нема ни говора. О висини пензије мога мужа и моје пензије боље и да не говорим. Како опстајемо? Па ето тако, захваљујући својим најближим а посебно хуманитарној организацији СПОНА. Госпођа Дана Драшковић својом хуманом и великим пожртвовањем учинила је све (делећи нам сваке суботе хлеб, храну, намернице, хигијенске потребе) да нас спасе од ове беде и глади. Хвала, пуно јој хвала.

Моја породица је захваљујући тој дивној, племенитој жени и поред разних критика са стране које су јој упућивали социјалисти, они загрижени комунисти сити и наплати, безосећајни и примитивни, успела да преживи. А ти исти социјалисти који су нам срамно добацивали и вређали док смо ми симпатизери и чланови СПО у редовима за храну, како не би никада чекали па макар умрли од глади, или одакле, јој толико хране, у исто време су се неки од њих на врло дрзак начин угурали у ревое и дошли на тај начин до пакета. Било је и таквих који су отворено плували и вређали Вука и Дану, а највише су се „огревали“ Ето то су Милошевићеве присталице. Примитивци, груби отимачи, лажови, лопови.

И што нас даље очекује. Ништа добро, све је горе и горе. Докле, видеће они који преживе. Све се враћа, све се плаћа како рече Дана. Само ја тај крај нећу доживети.

А дотле увек ћу бити уз СПО, Дану и Вука. Хвала на простору!

Лепосава Вуклићовић
Пензионер из Београда

ПРОСЛАВА „ТРЕЋЕГ СРПСКОГ УСТАНКА“ НА РАВНОЈ ГОРИ

Прославили смо и ове године на дан 13. маја Равногорски устанак, али без званичног присуства преживелих Равногораца. Били су они ту негде око нас у гужви из које су покушавали, да макар угледају Вука, када већ нису успели да га чују због лоше постављених звучника уз саму говорницу.

Миодраг Томић из Горобиља, Равногорац и учесник у спасавању америчких pilota као и ја, разочарано ми рече: „Их када бих могао да му приђем и само руком да га такнем, па да му се тако захвалим што је Равну гору обновио и чичи споменик подигао“. Хиљаде присутних су мислиле као и он, јер им је Вук и веру и наду повратио.

Чија је то била прослава, уколико није била оних који су у Равногорском покрету учествовали? Од десет до петнаест хиљада учесника, било је неколико стотина Равногораца који су минимум пажње заслужили. Пажња је изостала, иако за њу није био потребан новац, већ мало више воље и озбиљнији приступ прослави. Два три реда клупа за старце и прилагођена садржина говора живим и мртвим Равногорцима.

Све је смандрљано и лично је на отаљаване обавезе. Обављено је на брзину „од дванаест до подне“, уз Вуков брзометни долазак и још бржи одлазак са Равне горе, због митинга у Косјерићу!!! Као да је морао баш тога дана да буде. Народ, који се од раног јутра окупио на Равној гори да види и чује Вука, почео је одмах после одржаног говора разочарано да се разилази. Пропустио је Вук прилику да цео дан проведе са народом који је ту ради њега дошао и то од њега очекивао.

Присуство само неколико челника СПО-а осим Вука, указује да су се и они ту нашли само да испуне „партинску обавезу“, јер су за многе из руководства СПО-а монархија и Равногорски покрет биле само пролазне тачке ослонаца Српског покрета обнове, а сада само потрошени политички капитал и сметња личним политичким амбицијама. Подсетићу их да је Равногорски устанак, као и сви наши ратови од 1912-1918. године, вођен под геслом: „СА ВЕРОМ У БОГА ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ“. Ове две ствари иду заједно и не могу да се раздвајају. И режимска странка је то гесло приграбила, па по њеној наруџбини склапаше и филм са истим називом и у САВА ЦЕНТРУ га свечано приказаше народу.

Без обзира на све, ја ћу и следеће године на дан 13. маја, положити венац на споменик своме команданту у име спасених америчких pilota и њихових спасилаца. Напомињем да председник Месног одбора СПО-а у Горњем Милановцу, г. Велимир Ђуровић, заслужује сва признања за оно што чини и што је за Равну гору и подизање споменика Чичи учинио, више од било кога из СПО-а, осим г. Вука Драшковића. Али, он није могао да исправи последице које су пронашле из недоумица и неслоге руководства СПО-а у вези са прославом. Не указасмо пажњу ни живима, ни минутом путања мртвим Равногорцима и све испале као просечан митинг СПО-а.

Миодраг Д. Пошић
публициста
Београд

„ВИТЕЗОВИ“ ПРОКРУСТОВЕ ПОСТЕЉЕ

Говор Вука Драшковића — лекција из народног патриотизма

Јединство у разноврсности — то је критеријум савршене лепоте културе, записао је руски филозоф Н. Берђајев.

Конгрес једне групе српских интелектуалаца протекао је у духу милитантног јединства. Доминирала је само једна, у суштини грубијанска опција. Свако друкчије мишљење проглашавано је за јеретичко. Тражила се сталинистичка монолитност, по сваку цену. Све у великом страху од величанствене бојанске разноврсности!

У књизи „Страх и нада“ есејиста Н. Манф делштам упоредила је јединство које је успостављано у Совјетском Савезу са оним на гробљу. На конгресу српских интелектуалаца владао је дух „гробљанског јединства“. Морало је бити само онако како је некоме пало на памет да мора бити.

Залагање за јединство, како су га они у већини схватили, лично је на Прокрустоу постеле у Грчке легенде, над којом стоје као бојовници с мачевима и крешу све што штрчи. Њихова је једина улога била да будно мотре да нешто не претекне. А онда се положе од ревности ко ће пре да га одруби.

Према саставу овог скупа, могло се лако закључити да се ту окупила крајња десница и крајња левица. А оне су, како закључује Н. Берђајев, у свему подударне, и то као једна иста стихија, као иста смења несвесног и деформисаног нихилизма и апокалипсе.

Показали су се као непријатељи слободе и људског братства. Идејом стварања јединства само на једној, од многих могућности, за коју није ни потребна памет, они су већ доказали да то може довести једино до пакла на земљи, до узајамног истребљивања, до насиља, крви, огња, вечне мржње.

У ствари, они упорно настоје да стварају будућност на људским костима, на рушевинама древних градова, богомоља, болница, библиотека, фабрика, стамбених зграда, децких обданишта, у намерно изгладњивању, кеђивању, обезличивању дојучерашњих суграђана. Право чудо од суровости и паклене тврдоће људских срдаца.

Да ли је то икада доликовало ономе ко се Србином зове? Овом скупу припадника изопачене националне свести (свака част изузетцима!) председник СПО Вук Драшковић одржао је праву лекцију из српског патриотизма, покушавајући да их спроведе „к познанију права“ и истине. А то би требало да буде њихова дужност, да буду светлост у тами, а не

осокољене месије у стварању још веће по-
мрчине.

Његов говор је истовремено права химна српском роду, свим његовим поколењима. Изговарао је управо оно због чега су се, све досад, с разлогом, поносили сви они који носе српско име. Говорио је о народу познатом у свету не само по јунаштву, него и појству, који никад није злоупотребио своју моћ, који је увек поштовао начело о божанском пореклу сваке људске душе, никада не прелазећи границе нужне само одбране.

Због оних који су то заборавили, да би се подсетили, због оних који у то нису веровали, да би се поучили — било би добро поменути говор објавити као брошуру. И превести на познате светске језике, да би свако ко искрено припада овом роду, могао увек рећи: „Ово јесте мој народ!“

Милутин Јовичић

Ужице: М. Марковића 13,

И ОВО ЈЕ ПРАВНА ДРЖАВА!

У име оних честитих, поштенних и мислених Срба са Косова и Метохије, а зарад образа пред Шумадијом и срцем Србије, императивна је обавеза нас са ових простора да јасно и гласно кажемо: Игићи, Живковићи, Радовићи, Златановићи, Паповићи... и њима слични идиоти нити су икад били, нити ће икад бити интелектуални и духовни ниво српског народа на овом делу наше отаџбине. А нису ни наша највећа несрећа. Извориште наше трагедије уосталом и није на Косову и Метохији — прича је то за ТВ Бастилју. Извориште наше несреће је у „Толстојевој“ 33 на Дедињу! Тамо се крије наша трагедија и тамо се нама одузимају и образ, и памет. Тамо је наше безакоње чији су protagonisti поменути другови — знаменити комунистички челници, бивши председници омладине, а надам се и лични секретари Азема Власија.

Безакоње хара Косовом и Метохијом, безакоње и самовоља су његове званичност, а лаж и „испирање мозга“ његова бит. О једном таквом, и то само о једном, овде бисмо неку реч.

Директора основне школе именује и разрешава министар просвете на предлог школског одбора, а раднике у радни однос прима директор школе, опет на предлог школског одбора. У оба случаја предлози школског одбора нису обавезујући што значи да су слободне министра просвете и директора школе апсолутне. Оваква правила у процедури налаже Закон о основном образовању, и још налаже школским надзорницима да бдију над законитошћу у школама.

Да, то каже закон! И можда би све то и могло да се прихвати кад изнад тог закона не би постојао један други — безакоње!

Елем о чему се ради?

Директор ОШ „Вук Караџић“ у Сочаници (општина Лепосавић), Добривоје Секулић, 19. 08. 1993. године подноси школском одбору захтев да га разреши дужности директора и прими га у радни однос на месту наставника математике. За невероватно да човек који је петнаест година био на месту директора не зна ко са тог места треба да га разреши?! Или неће да зна?! Или му је наређено да не зна?! Још је невероватније да то не зна ни школски одбор?! Како иначе објаснити да га је истог дана (19. 08. 1993.) разрешио са места директора и у исто време примио на радно место наставника математике?! Да парадокс буде још већи, тај исти школски одбор на истом састанку ПОСТАВЉА господина Љубишу Благојевића на место вршиоца дужности директора школе?! Да човек није паметан?! Школски одбор преузима ингеренције минис-

тра просвете и поставља човека на радно место које закон апсолутно не познаје (о институцији вршиоца дужности директора школе у Закону нема ни једне једине речи)?!

Тај исти школски одбор 05. 09. 1993. године у „Политици“ публикује конкурс за директора (ни дан данас није јасно на основу чије одлуке) по коме за то место могу да конкуришу поред професора, психолога и педагога још и ветеринари, инжењери нпр. хортикултуре, агрономи... и то без стручног испита који је услов по слову закона?!

Чак на три дописа у којима је школском одбору сугерисано да је поступак у супротности са законом, и три захтева да се тај исти поступак обнови школски одбор игнорише — ћутањем! Апсолутно их не ставља на дневни ред, нити пак о њима заузими било какав став. Захтеви су иначе званични и датирају од: 22. 09. 1993.; 28. 09. 1993. и 28. 10. 1993. године. Исту тактику, после невиденог притиска од локалних СПС моћника, примењује и синдикат на захтеве од 05. 10. 1993. и 28. 10. 1993. године.

Да ствар ни мало није безазлена потврђује и чињеница да је о овом безакоњу (и још о читавом низу који су уз њега ишли) два пута обавештаван и министар просвете (06. 10. 1993. и 11. 11. 1993.). Међутим, и он, заједно са републичком инспекцијом рада митровачког округа (обавештена 15. 11. 1993.) и општинским јавним тужилаштвом у Косовској Митровици (16. 1. 1993.) — ћути!

Зашто о овоме у јавност?

Зарад њихове спевсовске срамоте и образа. Зарад праволнијске мисли коју имају и зарад рушења те исте мисли. Мора се свакако знати да је општина Лепосавић она општина у којој је СПС на задњим изборима добио убедљиво најмање гласова (и поред отворене крађе) од свих других косовскометохијских општина. Оваквим „бисерима“ они на најбољи начин руше сами себе, и то је оно што изборно тело свакако мора да зна. Упорним, тврдоглаво инсистирањем да се за директора ОШ „Вук Караџић“ у Сочаници по сваку цену именује господин Љубиша Благојевић они су више урадили против себе но што би то успела иједна опозициона странка. Они пркосе, они се инате са изборним телом и тај инат ће им сасвим сигурно, попут бумеранга, доћи главе. Оваква ароганција и самовоља у малој општини је велики догађај — околност која се не заборавља и која ће по свој рачун доћи већ на првим изборима.

Шта у треба урадити?

Једноставно, бирачком телу показати да тврдоглаво инсистирање на именовању за директора човека који је више, и једино, за кривично гоњење није само израз луке тврдоглавости локалних моћника, колико је реч о кадровској политици овога режима. Господин Љубиша Благојевић није изузетак, он је правило у овој држави. Правило које ће својом одлуком о именовању да потврди и сам господи министар. У томе је суштина — криминалност овога режима не темељи се само на самовољи провинцијских Наполеона, она се подстиче и потврђује са врха самога. Потврда те криминалности овога пута биће благословена одлуком првог човека просвете! Па кад он то уради онда ће случај (и многи још) отићи и до самог господина Председника. Овај народ мора знати да безакоње долази од њега, да га он систематски утемељује и да с тога његов СПС мора пасти по целој вертикали власти. Дакле, препустимо тој праволнијској памети да руши саму себе — она то све убедљивије ради. Овога тренутка иза ње стоји 37% бирачког тела, већ на следећим изборима неће их бити ни 10%. Та памет се до сада одржавала на власти заштитом Србије — тих забити више нема! А нема их јер су и оне уморне од СПС кадровске политике. И Косово и Метохија ће напустити гласачку памет '45. — схватиће да је на крају XX века и да једноумље на прагу трећег миленијума не важи!

Оваква званичност само ће убрзати процес. Убрзаће га, заправо, оваква правна држава и још више логика да у тој истој држави има чак 63% издајника, непатриота страних плаћеника... Све мање ће Срби хтећи, или све више ће бити против тога да им ова једина домовина живи са само 37% (не)памети.

проф. Рајко Премовић
радник ОШ „Вук Караџић“
у Сочаници

МАНТИЈА ИЛИ ПОЛИТИКА

По распаду Совјетског Савеза и његовог блока, десило се и нешто корисно, обелодањене су добро скривене полицијске архиве. Тада се долази до застрашујућих података: поприличан број свештеника су радили за тајну бољшевичку полицију, а неколико Владика су били високи официри. Њихов учинак је познат. На хиљаде часних верника Руске Православне Цркве прогнано је и уништено по сибирским страшиштима.

Када се отворе наше архиве, ако у међувремену нису уништене, знаћемо у тој сатанској прљавштини учинак и наших појединих свештеника.

На граници згражавања је најсвежији пример оца Петра Јераковића народног посланика СПО-а. Његов старешина Владика Нишки Иринеј Гавриловић издајствовао је код Синода уцењом 90 потписаних неверника да се забрани активно бављење политиком Оцу Јераковићу. Као послушан и смиран свештеник он се на жалост повинује оваквој одлуци. О часности Владичиних намера, а по досадашњем понашању у односу према страници СПО може се написати на стотине негативних примера. Да је његово досадашње држање неутрално оваква одлука би се некако и прихватила. Но ипак је по среди нешто сасвим друго. Не залазећи много у дубину проблема да ли је дотични Владика уцењен или се пак ради о нескрививим симпатијама према другој страни више није ни битно. Једно је сигурно да није било важнијег политичког или било којег другог скупа кога су ови са власти организовали да га он није упрлично, поготово ако су ту и телевизијске камере. На верским скуповима којима, је и моја маленкост присуствовала баш је он говорио поприлично политичким тоном. Надалеко су познати његови хвалоспевни тренутном председнику, а о зајму за препород као највећем подухвату у последњих пола века — да и не говоримо. Поред вишебројних позива никада није изразио жељу да присуствује неком већем опозиционом скупу. Одбијао је молбе да се одржи опело жртвама комунистичког терора. По хапшењу брачног пара Драшковић не дозвољава миран протест Српске гарде испред цркве, заборављајући да су све буне и устанци против било какве тираније полазиле уз благослов и од цркве. У Блацу локални поплели комунистичке плакате по цркви. На упозорење верника уопште не реагује. За све ово време док се он бави политиком на свој специфичан начин у његовој епархији је највише уништених и оштећених верских објеката, а о духовној пустоши да и не говоримо. Прокупачка општина са око 50.000 становника ни до данас нема бар мали црквени хор, вероватно га ни то много не брине.

Брзина заборављања је велика колико је баш СПО урадио по питању црквених проблема. Од првих скупова се носе црквене реликвије, свештено се прихвата без поруге којој су у протеклим временима били изложени. У парламенту се покреће питање повратка црквене имовине, нашта поједине владике реагују

чудно. Владика Јован — Загребачко-Љубљански тврди да им толика земља није потребна јер нема ко да је ради. Па тај Владика је оставио своје стадо на милост и немилост као најгори пастир, па нам овде у Београду дели лекције какви би Срби требало да буду. Примера т. ј. примера оваквог понашања на срећу мањег броја свештеника је безброј. А ово што је СПО понудио мандат свештенику је само одраз добре жеље да се помогне нашој цркви. Самим тим отац Јараковић као најкомпетентнији познавалац црквених проблема могао је доста да уради на релацији Црква — Држава и то баш у парламенту. На жалост у тој мислији отац Јараковић је спутан од човека од кога је требао да има највећу подршку...

Најчудније у свему је то да тај глас разума када је био потребан за ових пола века није се чуо. Сетимо се комадања цркве а преко ње и разбијања дијаспоре. Комунисти су постављали и патријарха, а тиме и целу хијерархијску лествицу. Герман по канонима није могао да буде патријарх јер је био фамилијаран човек тада се, не побунеше дотичне владике, Поп Влада Зечевић је био министар па нико није тражио рашчињене, а крст је носио и звијездом се поносио. Лично протестујем што је наш отац Јараковић пристао на уцену, грешку коју је СПО учинио према оцу др ЖАРКУ Гавриловићу може сада да исправи јер он је до сада од свештеника најдоследнији у рушењу црквеног зла.

Што се тиче нашег Владике желим му дуг и безбрижан живот и нека му је Бог на помоћи и њему а и нама са њиме.

**Бојан Марковић
Прокупље**

ЉУДИ ИЗНАД ЗАКОНА

Поштована редакцијо!

Пишем Вам ово писмо у нади да ће Ваш објављени текст у Вашем часопису помоћи мом брату да дође до свог права законом загарантованом.

Ради се о следећем: Мој брат је старији водник на аеродрому Поникве у Ужицу.

Тамо је дошао априла 1992 год. а по наређењу претпостављених.

По доласку на Поникве предао је молбу за стан пошто га није никада имао иако је на служби још од 1985 год. и са породицом и двоје деце живи као подстанар. У то време дошао је и ВОД. I КЛ. Спасојевић Зоран који је дошао из Приштине где је имао двособан стан. У септембру 1992. год. командант РВ и ПВО доделио је 24 стана аеродрому Поникве. Комисија за доделу ових станова на челу са ппук. Митровић Синишом саставила је списак на коме није било места за мог брата. Зато ВИК Спасојевић З. добија стан иако је већ имао стан у Приштини који је издавао. Он до овог стана долази тако што фалсификује потврду, а командант га због тога кажњава укором али му остаје стан. Мој брат подноси тужбу Врховном војном суду и он доноси пресуду којом поништава ранију поделу чију вам фотокопију достављам.

Али шта је Врховни војни суд према једном потпуковнику који и наочиглед доказа (стаж молбе за мог брата од 1986. а ВИК Спасојевића од 1992) остаје при своме. Зашто? Због пара а о каквом се човеку ради говори и податак да је дотични ппук. Митровић у време инфлације у гарнизону пошти подигао пуну актовку пара-динара попуњавајући 109(сто) налога за пост картицу — а за обичне смртнике пара нема. Ово се може проверити и контролом рачуна дотичног. Поред тога он је сваки други дан у алкохолсаном стању али... На аеродрому се о томе све зна а и о спорној подели станова па се документа склањају, крију и друго. Мом брату није пре-

остало ништа друго него да штрајком глађу покуша да истера правду на видело али то ће бити врло тешко јер је потпуковник изнад закона и не поштује пресуде Врховног војног суда, а како и не би када је за поменути стан добио 2000 ДМ а то сада мора да оправда. Мој брат је поднео и кривичну пријаву против ппук. Митровића али да ли му то може помоћи јер... Људи изнад закона.

Ја Дејанов брат као учесник овог рата (од 01. 1992. до 04. 1992. године) на ратишту у бившој БиХ као руковаоц ПОЛОМ-84 знам шта значи имати поверења у своје претпостављене старешине и знам да се једино тако могу извршити сви задаци, а ја мислим да га мој брат сигурно неће имати поготову што се ради о старешини који је побегао са ратишта, а у Скопљу продао стан и сада се шепури и поставља се изнад закона. И мој отац као добровољац учествовао је на ратишту и то у паклу Вуковара све до његовог ослобођења. Ни он не може да се начуди да један ппук. који није омирисао барут може бити изнад закона.

На крају се питам зашто служе правила и прописи да ли да се поштују или... У овом случају све је јасно и за суд и за друге осим за ппук. Митровића.

Али.....

Људи изнад закона.

ПС: о почетку штрајка глађу мог брата обавестићу Вас на време.

Пуно поздрава од Николић Саше из Паратина.

Саша Николић

ДОСТА, САМОЗВАНА ГОСПОДО!

Ж Желим после две године изгнанства да вас потсетим да постојимо. Сјећам се и сада оне чувене реченице „Морају сви Срби живети у једној држави“. Уплашила сам се тада за Србе преко Дрине и Србе у Крајини. Знала сам да нас чека бжежање са огњишта, мртве главе, бојала сам се за своју децу. Колоне избјеглица из Хрватске ледиле су у мени мисли, изгубила сам сан. Осјећала сам да човек попут орла не може жељети Србима никакво добро. Нама демон посла у Радовану Караџићу слугу, бједу и циника.

Побјегаоше „господа“ пут Београда прије априла 1992. године, а наша дјеца остадоше на милост и мучење помањиталих муслимана. Нико моји јадни Срби, мзовну обичне грађане Сарајева, нико из СДС не поведе свој народ у спасење. Самозвани интелектуалци својим ћеркицама показаше пут Лондона, Грчке, Француске, а „дичним синовима“ отворише бутике и локале. Остаде честита српска младост да брани своје огњиште, своју сестру и мајку.

Дођох и ја са својом децом у пакао Београда. Почеше нас прозивати као за логор, јер избјеглички смештај је само логор и то за понижење и тугу. Рођаци самозване господо добише Авалу, а остала раја зна се напуштена радничка насеља и спаваонице са по петнаест мученика. Снима телевизија Брану Црнчевића са мученицима, а он пјева као да смо ми сви његови, као да ће нас уселити у своја њедра. Кад прође гламура, несмијете прићи подбулом Црнчевићу, јер њега је прошла љубав према своме народу чим се погасе свјетла рефлектора. Не дојима ни њега ни његове прве сараднике плач мајке за сином, ни плач супруге за мужем.

Пошто је Брана Црнчевић, одиграо улогу са србима из Хрватске, срби из Босне нису били више у игри. Почесмо обилазити врата „господина“ Гојка Ђога, јер он је боже, био србин и за вријеме владавине комуниста, од-

носно Тита. Било је чудно изгубљеном народу слушати силна обећање „дежурног србина“, јер смо брзо схватили да је све лаж и обмана. Почели смо се у својој Србији осјећати прогнани, губави. Плач и лелек су нестали са углаване деце, несретних мајки, јер мука те гони да трпиш понижења и схватиш да од великих обећања, остаје само мјехур од сапунице.

Пуно је помоћи стигло од свијета који „мрзи“ све србе, али није дато нама изгнанима, јер се морају снабјевати радње синова наше „српске памети“. Мрвице смо купили као послушна раја, али они су тражили да им се дивимо. Тражила је господа издајници, у редовима „СПОНЕ“, јер како то да Даница Драшковић, која критикује Радована Караџића, генерала Младића, непита мученике у реду којој партији припадају, волели „издајника“ Вука.

Са својом децом сам преживјела захваљујући баш тој „СПОНИ“, захваљујући тим људима што ме никада нису питали ни за име, саосјећају су са нашом несрећом.

Осјећам бол и понижење, што сада влада наше Србије тражи провјеру избјеглица, је дјеца која су дошла прије двије године постала су можда пунолетна, треба их послати на клинику у Горажде или Сребреницу. За двије године избјеглиштва увијек сам слушала од дежурних срба како треба „вољети“ свој народ. Пјева Рајко Петров Ного, пише Момо Капор, свуда је у пратњи и „министар“ босанских срба Гојко Ђого. Никада се они не боје отићи кад се пече во на Палама, не боје се Дучићевог Требиња, не боје се ни пута преко баре, јер „знају“ како се бори за земљу, знају јер им је топло, а људи преко баре помажу своју несретну браћу. Кад пишу и пјевају о напаћеном народу, увијек је ту и издајник који благи њихов „труд“, њихову „љубав“.

Престаните молим вас „дежурни срби“ да нам причате о витештву, престаните да нас прогањате вашим жељама да рат престане, јер ви „господо“ желите да рат траје још толико година колико, вама треба да обезбедите унучад. Када сте „господо“ обишли рањенике, када рекосте колико избјеглица примисте, када се неко похвали вашом „српском љубављу“.

Очекујем ових дана поновни конгрес „интелектуалаца“ јер дрзнуо се неко сем дежурног „кривца“ Вука, да право стање назове правим именом. Велики србин Милан Ст. Протић, рече да се стиди што радите и чините своје народу, боли га свака ваша лажна ријеч, а ви „господо“ огласите преко телевизије са Пала, преко Илије Гузине (који је прије пар година уништио српског љекара и породицу) јер је Илија био комуниста, а љекар „четник“ и издајник Југославије). Илија чита као првачић кад сроче први слова, јер по наређењу, као и увијек говори екавски, и сада ће бити проблем да саопшти да је и господин Протић, против срба, а није био у истој школи са њим у Калиновику, као Вук. Боже зар вас није срам, свих наших суза, понижења, боже бог вам плаћа. Ја не могу да се помолим и кажем „боже опрости им шта раде, јер незнају“. Знате „господо“ све, јер нити поштујете бога, ни човјека, јер ви нисте људи. Никада више нећу дозволити да представљате наш мученички народ, јер ви сте кукољ у нашој племенитој и напаћеној души. Немојте пјевати и нашим ранама, немојте величати борбу наших синова, јер никоме нисте ништа добро учинили, немојте пјевати о вуковима са Бјелашнице, док наша дјеца стоје на положајима, јер вама је топло, вама се плаћа кад пјевате. О нашој дјечи пјеваће њихови саборци, њихове драгане, немојте поганити њихову вјеру у српство. ДОСТА, ДОСТА САМОЗВАНА ГОСПОДО.

**Стана Панић,
избјеглица из Сарајева**

РУСКО АМЕРИКАНСКО СРПСКА БАНКА

РАС БАНКА АД.

Београд Српских владара 24/2

тел: 688-805, 683-979

факс: 682-809